

Brüssel, 19. aprill 2023
(OR. en)

7980/23

Institutsioonidevaheline
dokument:
2021/0211/A(COD)

CODEC 531
CLIMA 169
ENV 324
ENER 167
TRANS 121
COMPET 291
ECOFIN 302
PE 31

KIRJALIK TEAVE

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Alaliste esindajate komitee / nõukogu

Teema: Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist, ning määrust (EL) 2015/757*
– Euroopa Parlamendi esimese lugemise tulemus
(Strasbourg, 17.–20. aprill 2023)

I. SISSEJUHATUS

Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 294 ja kaasotsustamismenetluse praktilist korda käsitlevale ühisele deklaratsioonile¹ toimus nõukogu, Euroopa Parlamendi ja komisjoni vahel rida mitteametlikke kontakte eesmärgiga jõuda eespool nimetatud ettepaneku suhtes kokkuleppele esimesel lugemisel.

* Käesolevale märkusele lisatud tekst vastab Euroopa Parlamendi esimese lugemise seisukohale eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/..., millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, ja otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist.

¹ ELT C 145, 30.6.2007, lk 5.

Sellega seoses esitas keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni esimees Pascal CANFIN (RE, FR) komisjoni nimel kompromissmuudatusettepaneku (muudatusettepanek 680) eespool nimetatud direktiivi ettepaneku muutmiseks, mille kohta Peter LIESE (EPP, DE) oli koostanud raporti projekti, ning muudatusettepaneku (muudatusettepanek 681) avaldusi sisaldava seadusandliku resolutsiooni muutmiseks. Nende muudatusettepanekute suhtes jõuti kokkuleppele eespool nimetatud mitteametlike kontaktide käigus.

Peale selle esitas fraktsioon ID ühe muudatusettepaneku (muudatusettepanek 682).

II. HÄÄLETUS

Täiskogu võttis 18. aprillil 2023 toimunud hääletusel vastu eespool nimetatud direktiivi ettepaneku muutmiseks esitatud kompromissmuudatusettepaneku (muudatusettepanek nr 680) ning seadusandliku resolutsiooni muutmiseks esitatud muudatusettepaneku nr 681. Muid muudatusettepanekuid vastu ei võetud. Selliselt muudetud komisjoni ettepanek kujutab endast parlamendi esimese lugemise seisukohta, mis on esitatud käesoleva dokumendi lisa toodud parlamendi seadusandlikus resolutsioonis².

Parlamendi seisukoht vastab institutsioonide vahel eelnevalt kokkulepitule. Seetõttu peaks nõukogul olema võimalik parlamendi seisukoht heaks kiita.

Õigusakt võetakse seejärel vastu parlamendi seisukohale vastavas sõnastuses.

² Seadusandlikus resolutsioonis esitatud parlamendi seisukoha versioonis on ära märgitud muudatusettepanekutega komisjoni ettepanekusse tehtud muudatused. Komisjoni tekstile lisatud muudatused on esile tõstetud *paksus kaldkirjas*. Sümbol „■“ tähistab välja jäetud teksti.

P9_TA(2023)0098

ELi heitkogustega kauplemise süsteemi läbivaatamine

Euroopa Parlamendi 18. aprilli 2023. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist, ning määrust (EL) 2015/757 (COM(2021)0551 – C9-0318/2021 – 2021/0211A(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2021)0551),
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikli 192 lõiget 1, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C9-0318/2021),
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,
- võttes arvesse Tšehhi Senati poolt protokoll nr 2 (subsidiarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta) alusel esitatud põhjendatud arvamust, mille kohaselt õigusakti eelnõu ei vasta subsidiarsuse põhimõttele,
- võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 8. detsembri 2021. aasta arvamust¹,
- võttes arvesse Regioonide Komitee 28. aprilli 2022. aasta arvamust²,
- võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 74 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 8. veebruari 2023. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,
- võttes arvesse esimeeste konverentsi 9. märtsi 2023. aasta otsust lubada keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjonil seadusandlik menetlus osadeks jagada ja menetlust jätkata, esitades kaks eraldi konsolideeritud teksti täiskogule arutamiseks,
- võttes arvesse kodukorra artiklit 59,
- võttes arvesse eelarvekomisjoni, tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni, arengukomisjoni ning transpordi- ja turismikomisjoni arvamusi,
- võttes arvesse keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni raportit (A9-0162/2022),

¹ ELT C 152, 6.4.2022, lk 175.

² ELT C 301, 5.8.2022, lk 116.

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha³;
2. võtab teadmiseks käesolevale resolutsioonile lisatud komisjoni avaldused;
3. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;
4. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

³ Käesolev seisukoht asendab 22. juunil 2022. aastal vastu võetud muudatusettepanekud (ELT C 32, 27.1.2023, lk 108).

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 18. aprillil 2023. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/..., millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, ja otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ■

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 192 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt³

¹ ELT C 152, 6.4.2022, lk 175.

² ELT C 301, 5.8.2022, lk 116.

³ *Euroopa Parlamendi 18. aprilli 2023. aasta seisukoht.*

ning arvestades järgmist:

- (1) 12. detsembril 2015. aastal ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kokkulepe⁴ (edaspidi „Pariisi kokkulepe“) jõustus 4. novembril 2016. Pariisi kokkuleppe osalised leppisid kokku hoida maailma keskmise temperatuuri tõus tööstusajastueelse tasemega võrreldes oluliselt alla 2 °C ning teha pingutusi temperatuuri tõusu piiramiseks 1,5 °C-ni võrreldes tööstusajastueelse tasemega. ***Seda kohustust tugevdati 13. novembril 2021 ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Glasgow' kliimapaktiga, milles Pariisi kokkuleppe osaliste kohtumisena toimiv ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverents tunnistas, et kliimamuutuste mõju on palju väiksem juhul, kui temperatuur tõuseb 2 °C asemel 1,5 °C, ning otsustab jätkata jõupingutusi selleks, et tõus piirduks 1,5 °C-ga.***
- (2) ***Vajadus jätkata Pariisi kokkuleppe 1,5 °C eesmärgi poole püüdlemist on muutunud veelgi pakilisemaks pärast valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli kuuendas hindamisaruandes esitatud järeldusi, mille kohaselt saab globaalne soojenemine piirduda 1,5 °C-ga ainult juhul, kui käesoleval aastakümnel asutakse ülemaailmset kasvuhoonegaaside heidet viivitamata oluliselt ja püsivalt vähendama.***

⁴ ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

- (3) Kliima- ja keskkonnaprobleemide lahendamine ning Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamine on kesksel kohal komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatises „Euroopa roheline kokkulepe“ (edaspidi „Euroopa rohelepe“).
- (4) Euroopa roheleppes on ühendatud ulatuslikud üksteist vastastikku tugevdavad meetmed ja algatused, mille eesmärk on saavutada liidus 2050. aastaks kliimaneutraalsus, ning esitatud uus majanduskasvu strateegia, millega soovitakse muuta liit tänapäevase, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega õiglaseks ja jõukaks ühiskonnaks, kus majanduskasv on eraldatud ressursikasutusest. Samuti on selle eesmärk kaitsta, säilitada ja suurendada liidu looduskapitali ning kaitsta kodanike tervist ja heaolu keskkonnariskide ja -mõjude eest. *See üleminek mõjutab eri sektorite töötajaid erinevalt.* Samal ajal on *sellel* üleminekul *soolise võrdõiguslikkuse aspektid ning* eriti suur mõju teatavatele ebasoodsas olukorras olevatele *ja haavatavatele* rühmadele, nagu eakad, puuetega inimesed, rassilise või etnilise vähemuse taustaga inimesed *ning väikese ja väiksema keskmise sissetulekuga üksikisikud ja leibkonnad.* Samuti tekitab *see suuremaid probleeme teatavatele piirkondadele, eriti struktuurselt ebasoodsas olukorras olevatele piirkondadele ja ääremaa piirkondadele ning saartele.* Seepärast tuleb tagada, et üleminek oleks õiglane ja kaasav ning kedagi ei jäetaks kõrvale.

- (5) *17. detsembril 2020 esitas liit riiklikult kindlaksmääratud panused ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonile pärast seda, kui nõukogu oli need heaks kiitnud. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/87/EÜ⁵, mida on viimati muudetud muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/410⁶, on üks esitatud dokumendi lisas püstitatud eesmärgi üldises kirjelduses nimetatud õigusaktidest, mida tuleks 2030. aasta laiendatud eesmärki silmas pidades läbi vaadata. Nõukogu märkis oma 24. oktoobri 2022. aasta järeldustes, et ta on valmis võimalikult kiiresti pärast paketi „Eesmärk 55“ olulisi elemente käsitlevate läbirääkimiste lõpetamist ajakohastama asjakohasel juhul liidu ja selle liikmesriikide riiklikult kindlaksmääratud panuseid kooskõlas Glasgow kliimapakti punktiga 29, et kajastada seda, kuidas paketi „Eesmärk 55“ oluliste elementide lõpptulemusega täidetakse Euroopa Ülemkogu poolt 2020. aasta detsembris kokku lepitud liidu peamist eesmärki. Kuna direktiiviga 2003/87/EÜ loodud ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ELi HKS) on liidu kliimapoliitika alus ja peamine vahend kasvuhoonegaaside heitkoguste kulutõhusaks vähendamiseks, on käesoleva direktiiviga vastu võetavad direktiivi 2003/87/EÜ muudatused, sealhulgas selle kohaldamisala muutmine, paketi „Eesmärk 55“ üks nurgakivi.*

⁵ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).*

⁶ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3–27).*

- (6) Arvestades, et COVID-19 pandeemia on olnud liidu kodanike tervisele, elu- ja töötingimustele ning heaolule väga tõsised tagajärjed, on Euroopa rohelepp *elluviimise* vajalikkus ja väärtus üksnes kasvanud. Kõnealused tagajärjed on näidanud, et meie ühiskonna ja majanduse vastupanuvõimet väliste šokkide suhtes tuleb parandada ning võtta varakult meetmeid väliste vapustuste tagajärgede ennetamiseks või leevendamiseks *õiglaselt ja nii, et mitte kedagi, sealhulgas energiaostuvõimetuse ohus olevaid inimesi, ei jäeta kõrvale*. Euroopa kodanikud on endiselt kindlal arvamusel, et see kehtib eriti kliimamuutuste kohta.
- (7) 17. detsembril 2020 ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaadile esitatud ajakohastatud riiklikult kindlaksmääratud panuses kohustus liit vähendama 2030. aastaks liidu kasvuhoonegaaside netoheidet kogu majanduses tervikuna vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta tasemega.

- (8) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1119⁷ vastuvõtmisega on liit sätestanud oma õigusaktides eesmärgi saavutada **hiljemalt** 2050. aastaks kogu majandust hõlmav kliimaneutraalsus **ja saavutada pärast seda negatiivsed heitkogused**. Kõnealuse määrusega kehtestatakse samuti siduv eesmärk vähendada liidusisest kasvuhoonegaaside netoheidet (heide pärast sidumise mahaarvamist) 2030. aastaks vähemalt 55 % võrra võrreldes 1990. aasta tasemega, **ja näeb ette, et komisjon püüab viia kõik tulevased kavandatavad meetmed ja seadusandlikud ettepanekud, sealhulgas eelarveettepanekud, kooskõlla kõnealuse määruse eesmärkidega ning esitab kooskõla puudumisel põhjendused kõnealustele ettepanekutele lisatud mõjuhinnangus.**
- (9) Määrusega (EL) 2021/1119 kehtestatud heitkoguste vähendamise saavutamisele peavad kaasa aitama kõik majandussektorid. Seepärast **tuleks** ELi HKS-i eesmärki **kohandada nii, et see oleks kooskõlas kogu majandust hõlmava kasvuhoonegaaside netoheite 2030. aastaks seatud vähendamise eesmärgiga, samuti eesmärgiga saavutada hiljemalt 2050. aastaks kliimaneutraalsus ja eesmärgiga saavutada pärast seda negatiivsed heitkogused, nagu on sätestatud määruses (EL) 2021/1119.**

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).

- (10) ELi HKS peaks stimuleerima tootmist sellistes käitistes, mis vähendavad osaliselt või kõrvaldavad täielikult kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Seepärast tuleks muuta teatavate direktiivi 2003/87/EÜ I lisas esitatud tegevusalade kirjeldust, et tagada, **et käitised, mida kasutatakse mõnel I lisas loetletud tegevusalal ning mis on saavutanud sama tegevusalaga seotud võimsuse künnisväärtuse, kuid ei tekita kasvuhoonegaase, on hõlmatud ELi HKS-i kohaldamisalaga, ning et sellest tulenevalt tagada** käitiste võrdne kohtlemine asjaomastes sektorites. Lisaks tuleks toote tootmiseks tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute **puhul võtta juhtpõhimõtetenärv arvesse materjalide ringluspõhise kasutamise potentsiaali ning asjaolu, et võrdlusalus peaks olema sõltumatu lähteainest või tootmisprotsessi liigist, kui tootmisprotsessil on sama eesmärk.** Seepärast on vaja muuta teatavate võrdlusalustega hõlmatud toodete ning protsesside ja heite määratlust, et tagada **käitistele, mis kasutavad uusi, kasvuhoonegaaside heidet osaliselt vähendavaid või täielikult kõrvaldavaid tehnoloogiaid,** ja käitistele, mis kasutavad olemasolevaid tehnoloogiaid, võrdsed tingimused. **Kõnealustest juhtpõhimõtetest olenemata tuleks 2026.–2030. aasta läbivaadatud võrdlusalustes jätkuvalt eristada terase ja alumiiniumi esmast ja teisest tootmist.** Samuti on vaja eraldada üksteisest rafineerimistehaste ja vesiniku võrdlusaluste ajakohastamine, et kajastada **vesiniku, sealhulgas** roheline vesiniku tootmise kasvavat tähtsust väljaspool rafineerimistehaste sektorit.

- (11) *Pärast teatavate võrdlusalustega hõlmatud toodete ning protsesside ja heitkoguste määratluste muutmist on vaja tagada, et tootjad ei saaks samade heitkoguste eest topelthüvitist nii lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kui ka kaudsete kulude hüvitamise teel, ning kohandada seega finantsmeetmeid, et hüvitada vastavalt elektrihindadesse edasikantud kaudsed kulud.*
- (12) Nõukogu direktiiv 96/61/EÜ⁸ tunnistati Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2010/75/EL⁹ kehtetuks. Viiteid direktiivile 96/61/EÜ direktiivi 2003/87/EÜ artiklis 2 ja selle IV lisas tuleks vastavalt ajakohastada. Arvestades vajadust vähendada heitkoguseid kiiresti kogu majanduses, peaks liikmesriikidel olema võimalik võtta meetmeid ELi HKSi kohaldamisalasse kuuluvate kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks ka muude poliitikavahendite kaudu kui direktiivi 2010/75/EL kohaselt vastu võetud heite piirnormid.

⁸ Nõukogu 24. septembri 1996. aasta direktiiv 96/61/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta (EÜT L 257, 10.10.1996, lk 26).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

- (13) Oma 12. mai 2021. aasta teatises „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““ kutsus komisjon üles juhtima liitu selliselt, et 2050. aastaks oleks võimalik saavutada nullsaaste, vähendades õhusaastet, magevee- ja merereostust ning mullasaastet tasemeni, mida ei peeta enam tervisele ja looduslikele ökosüsteemidele kahjulikuks. Õhu-, vee- ja mullasaasteainete heidet reguleeriva peamise vahendi, direktiivi 2010/75/EL kohased meetmed võimaldavad sageli vähendada ka kasvuhoonegaaside heidet. Vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artiklile 8 peaksid liikmesriigid tagama kooskõla direktiivis 2003/87/EÜ sätestatud loaõuete ja direktiivis 2010/75/EL sätestatud loaõuete vahel.
- (14) Tunnistades, et uus uuenduslik tehnoloogia võimaldab sageli vähendada nii kasvuhoonegaaside kui ka saasteainete heidet, on oluline tagada koostoime meetmetega, millega vähendatakse nii kasvuhoonegaaside kui ka saasteainete heidet, eelkõige direktiiviga 2010/75/EL, ning hinnata sellise koostoime tõhusust selles valdkonnas.

- (15) Ajavahemikul 2013–2020 tööstusele tasuta eraldatud lubatud heitkoguse ühikute maksimaalse koguse kindlaksmääramiseks kasutati elektritootjate määratlust, kuid see põhjustas koostootmisjaamade erineva kohtlemise võrreldes tööstuskäitistega. Selleks et stimuleerida tõhusa koostootmise kasutamist ja tagada kõigile sellistele käitistele **võrdsed tingimused**, millele eraldatakse tasuta lubatud heitkoguse ühikuid soojusenergia tootmiseks ja kaugkütteks, tuleks kõik viited elektritootjatele direktiivist 2003/87/EÜ välja jätta. Lisaks on komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2019/331¹⁰ täpsustatud kõigi tööstusprotsesside jaoks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise üksikasjad. Seepärast on direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõike 3 sätted süsiniku kogumise ja säilitamise kohta aegunud ja tuleks välja jätta.

¹⁰ Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/331, millega määratakse kindlaks üleliidulised üleminekueeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a kohaste lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks ühtlustatud viisil(ELT L 59, 27.2.2019, lk 8).

- (16) Kasvuhoonegaase, mida ei paisata otse atmosfääri, tuleks ELi HKSi kohaselt käsitada heitkogustena ning nende heitkoguste eest tuleks tagastada lubatud heitkoguse ühikuid, välja arvatud juhul, kui koguseid säilitatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2009/31/EÜ¹¹ säilitamiskohas või kui need on tootes püsivalt keemiliselt seotud ja tavapärasel kasutamisel **ning pärast toote olelusringi lõppu toimuva tavapärase tegevuse käigus** atmosfääri ei satu. Komisjonil peaks olema õigus võtta vastu **delegeeritud õigusakte**, milles täpsustatakse, millistel tingimustel tuleb kasvuhoonegaasid lugeda tootes püsivalt keemiliselt seotuks selliselt, et need tavapärasel kasutamisel **ja pärast toote olelusringi lõppu toimuva tavapärase tegevuse käigus** atmosfääri ei satu, sealhulgas asjakohasel juhul süsiniku sidumise sertifikaadi saamine, võttes arvesse regulatiivseid arengusuundi süsiniku sidumise sertifitseerimise valdkonnas. **Tavapärast tegevust pärast toote olelusringi lõppu tuleks mõista laialt, hõlmates kõiki pärast toote olelusringi lõppu toimuvaid toiminguid, sealhulgas korduskasutamine, taastootmine, ringlussevõtt ja kõrvaldamine, nagu põletamine ja prügilasse ladestamine.**

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/31/EÜ, milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 85/337/EMÜ ja direktiive 2000/60/EÜ, 2001/80/EÜ, 2004/35/EÜ, 2006/12/EÜ, 2008/1/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1013/2006 (ELT L 140, 5.6.2009, lk 114).

- (17) Rahvusvaheline meretransport, mis hõlmab kahe eri liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvate sadamate vahelisi reise ning liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva sadama ja mitte ühegi liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva sadama vahelisi reise, on ainus transpordiliik, mida ei ole võetud arvesse liidu varasemates kasvuhoonegaaside heite vähendamise kohustustes. Ühes liikmesriigis algavate ja teises liikmesriigis või kolmandas riigis lõppevate reiside jaoks liidus müüdava kütuse heitkogused on alates 1990. aastast kasvanud ligikaudu 36 %. Need heitkogused moodustavad ligi 90 % liidu laevaliikluse koguheitest, sest samas liikmesriigis algavate ja lõppevate reiside jaoks liidus müüdava kütuse heitkogused on alates 1990. aastast 26 % vähenenud. Kui praegused suundumused jätkuvad, suurenevad rahvusvahelisest meretranspordist tulenevad heitkogused tõenäoliselt ajavahemikus 2015–2030 ligikaudu 14 % ja ajavahemikus 2015–2050 ligikaudu 34 %. Kui meretranspordi mõju kliimamuutustele suureneb prognoosi kohaselt, õõnestab see oluliselt heite vähendamise jõupingutusi, mida on tehtud teistes sektorites, et kliimamuutuste vastu võidelda, **ja seega 2030. aastaks kogu majandust hõlmava kasvuhoonegaaside netoheitte vähendamise eesmärgi saavutamist, liidu kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamist hiljemalt 2050. aastaks ning eesmärki saavutada seejärel negatiivsed heitkogused, nagu on sätestatud määruses (EL) 2021/1119, ja Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamist.**

- (18) 2013. aastal võttis komisjon vastu strateegia meretranspordist pärit heite järkjärguliseks integreerimiseks liidu kasvuhoonegaaside heite vähendamise poliitikasse. Selle lähenemisviisi esimese sammuna kehtestas liit Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2015/757¹² meretranspordist pärit heitkoguste seire, aruandluse ja kontrolli süsteemi, millele järgneb meretranspordist pärit heite vähendamise eesmärkide kehtestamine ja turupõhise meetme kohaldamine. Kooskõlas kaasseadusandjate võetud kohustusega, mis on esitatud direktiivis (EL) 2018/410, peaks Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) või liidu tegevus algama 2023. aastal ning hõlmama ettevalmistavat tööd sellise meetme vastuvõtmiseks ja rakendamiseks, millega tagatakse, et sektor aitab nõuetekohaselt kaasa Pariisi kokkuleppe raames kokku lepitud eesmärkide saavutamiseks vajalikele jõupingutustele, ning nõuetekohast kaalumist kõigi sidusrühmade poolt.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/757, mis käsitleb meretranspordist pärit süsinikdioksiidi heitkoguste seiret, aruandlust ja kontrolli ning millega muudetakse direktiivi 2009/16/EÜ (ELT L 123, 19.5.2015, lk 55).

- (19) Direktiivi (EL) 2018/410 kohaselt peaks komisjon andma Euroopa Parlamendile ja nõukogule aru IMO ambitsioonika heitkoguste vähendamise eesmärgi saavutamiseks tehtud edusammudest ja kaasnevatest meetmetest, mille eesmärk on tagada meretranspordi nõuetekohane panus Pariisi kokkuleppega seatud eesmärkide saavutamisse. IMO kaudu tehakse jõupingutusi meretranspordist tuleneva üleilmse heite piiramiseks, *sealhulgas selleks, et kiiresti rakendada laevanduses kasvuhoonegaaside heite vähendamist käsitlev 2018. aastal vastu võetud esialgne IMO strateegia, milles viidatakse ka võimalikele turupõhiste meetmetele, et luua stiimuleid rahvusvahelise laevanduse kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks*, ning selliseid jõupingutusi tuleks innustada. Kuigi IMO on hiljuti tehtud edusamme, ei ole need seni olnud Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks piisavad. *Arvestades laevanduse rahvusvahelist olemust, on oluline, et liikmesriigid ja liit teeksid oma pädevuste piires tööd kolmandate riikidega, et suurendada diplomaatilisi jõupingutusi üleilmsete meetmete tugevdamiseks ja edusammude tegemiseks sellise üleilmse turupõhise meetme väljatöötamisel IMO tasandil.*

- (20) *Meretranspordist pärit süsinikdioksiidi (CO₂) heide moodustab liidu heitkogusest ligikaudu 3–4 %.* Euroopa roheleppes teatas komisjon oma kavatsusest võtta täiendavaid meetmeid meretranspordisektori kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks meetmekogumi abil, mis võimaldab liidul saavutada oma heitkoguste vähendamise eesmärgid. Sellega seoses tuleks direktiivi 2003/87/EÜ muuta, et lisada meretransport ELi HKSi, nii et see sektor aitaks *õiglasel määral* kaasa liidu kõrgemate kliimaeesmärkide ja Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamisele, mille artikli 4 lõike 4 kohaselt peaks arenenud riigid jätkama juhtrollis ning seadma endale kogu majandust hõlmavaid heitkoguste vähendamise eesmäärke, samal ajal kui arenguriike tuleb innustada liikuma aja jooksul kogu majandust hõlmava kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise või sihttasemete seadmise suunas. Väljaspool Euroopat toimuvate rahvusvaheliste lendude heitkogustele peaks kehtestatama alates 2021. aasta jaanuarist üleilmse turupõhise meetme abil ülempiir, kuid puudub meede, millega piirataks või hinnastataks meretranspordi heitkoguseid. Seetõttu on asjakohane, et ELi HKS hõlmaks osa liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva sadama ja kolmanda riigi jurisdiktsiooni alla kuuluva sadama vahelistest reisidest tulenevatest heitkogustest ning kolmas riik saaks otsustada ülejäänud heitkoguste suhtes võetavate asjakohaste meetmete üle.

ELi HKSi laiendamine meretranspordile peaks seega hõlmama poolt selliste laevade heitkogustest, mis teevad reise, mis algavad väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni olevast sadamast ja lõpevad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast sadamas, poolt selliste laevade heitkogustest, mis teevad reise, mis algavad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast sadamast ja lõpevad väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni olevas sadamas, kõiki selliste laevade heitkoguseid, mis teevad reise, mis algavad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast sadamast ja lõpevad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast sadamas, ning kõiki heitkoguseid, mis tekivad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast sadamas. Seda lähenemisviisi on peetud otstarbekaks viisiks, kuidas lahendada ühiste, kuid diferentseeritud kohustuste ja võimaluste küsimust, mis on olnud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni kontekstis pikaajaline probleem. Kattes osa liidu ja kolmandate riikide vahel toimuvate nii saabuvate kui ka väljuvate reiside heitkogustest, tagatakse ELi HKSi tõhusus, eelkõige kuna meetme keskkonnamõju on suurem kui üksnes liidusiseseid reise hõlmava kohaldamisala puhul ning samal ajal piiratakse süsteemist kõrvalehoidmiseks tehtavate sadamakülastuste ja ümberlaadimistoimingute väljapoole liitu üleviimise riski. Selleks et tagada sektori sujuv kaasamine ELi HKSi, tuleks laevandusettevõtjate poolt tagastatavate lubatud heitkoguse ühikute osakaalu aastatel 2024 ja 2025 teatatud tõendatud heitkoguste suhtes järk-järgult suurendada.

Kui võrreldes meretranspordi tõendatud heitkogustega tagastatakse nendel aastatel vähem lubatud heitkoguse ühikuid, siis tuleks pärast seda, kui tõendatud heitkoguste ja tagastatud lubatud heitkoguse ühikute vahe on igal aastal kindlaks tehtud, tunnistada sellele vahele vastav lubatud heitkoguse ühikute kogus kehtetuks, et kaitsta süsteemi keskkonnavalast terviklikkust. Alates 2026. aastast peaksid laevandusettevõtjad tagastama kõigile nende teatatud tõendatud heitkogustele vastava arvu lubatud heitkoguse ühikuid. ***Kuigi meretranspordi kliimamõju tuleneb peamiselt selle CO₂ heitest, moodustab muu kui CO₂ heide märkimisväärse osa laevade heitkogusest. Vastavalt IMO 2020. aasta neljandale kasvuhooonegaaside uuringule suurenes metaaniheide ajavahemikul 2012–2018 märkimisväärselt. Metaani ja dilämmastikoksiidi heitkogus suureneb tõenäoliselt aja jooksul, eelkõige veeldatud maagaasil või muudel energiaallikatel töötavate laevade arendamisega. Metaani ja dilämmastikoksiidi heitkoguste lisamine aitaks suurendada keskkonnavalast terviklikkust ja stimuleeriks häid tavasid. Nimetatud heitkogused tuleks kõigepealt lisada määrusesse (EL) 2015/757 alates 2024. aastast ja need tuleks lisada ELi HKSi alates 2026. aastast.***

(21) *Direktiivi 2003/87/EÜ kohaldamisala laiendamine meretranspordile toob kaasa muutusi sellise transpordi kuludes. Kohaldamisala laiendamine mõjutab kõiki liidu osi, kuna meretranspordi teel liidu sadamatesse ja sadamatest veetavate kaupade päritolu või sihtkoht on eri liikmesriikides, sealhulgas sisemaa liikmesriikides. Seetõttu ei tohiks liikmesriikide poolne enampakkumise teel toimuv lubatud heitkoguse ühikute müük meretranspordi tegevusalasse lisamise tõttu põhimõtteliselt muutuda ning peaks hõlmama kõiki liikmesriike. Liikmesriikidele avalduv mõju on siiski erinev. Eelkõige on kohaldamisala laiendamisest kõige rohkem mõjutatud liikmesriigid, kes sõltuvad suurel määral laevandusest. ELi HKSi laiendamine meretranspordile mõjutab rohkem liikmesriike, kellel on võrreldes nende suhtelise suurusega suur merendussektor. Seepärast on asjakohane anda kõnealustele liikmesriikidele ajaliselt piiratud lisaabi täiendavate lubatud heitkoguse ühikutena, et toetada merendusala tegevuse süsinikuheite vähendamist ja sellega kaasnevate halduskulude katmist. Abi tuleks anda järk-järgult paralleelselt tagastamiskohustuste kehtestamisega ja seega suurema mõjuga kõnealustele liikmesriikidele. Direktiivi 2003/87/EÜ läbivaatamise raames peaks komisjon kaaluma kõnealuse lisaabi asjakohasust, pidades eelkõige silmas eri liikmesriikide vastutusalasse kuuluvate laevandusettevõtjate arvu muutust.*

- (22) *ELi HKS peaks aitama märkimisväärselt kaasa merendusalasest tegevusest tulenevate kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamisele ja selle tegevusega seotud tõhususe suurendamisele. Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 3 kohane ELi HKS-i tulude kasutamine peaks muu hulgas hõlmama kliimasõbraliku transpordi ja ühistranspordi edendamist kõigis sektorites.*
- (23) *Jääklassi laevastike uuendamine ja selliste laevade heitkoguseid vähendava uuendusliku tehnoloogia arendamine võtab aega ja vajab rahalist toetust. Praegune laevaehitus, mis võimaldab jääklassi laevadel sõita jääoludes, toob kaasa olukorra, kus need laevad tarbivad rohkem kütust ja tekitavad rohkem heidet kui sellised sarnase suurusega laevad, mis on ette nähtud sõitmiseks ainult avaveel. Seepärast tuleks käesoleva direktiivi alusel rakendada lipust sõltumatut meetodit, mis võimaldaks kuni 31. detsembrini 2030 vähendada lubatud heitkoguste ühikuid, mida laevandusettevõtjad oma laeva jääklassi alusel tagastavad.*
- (24) *Saared, millel puudub maismaaga maantee- või raudteeühendus, sõltuvad meretranspordist rohkem kui teised piirkonnad ning nende ühendatus sõltub mereühendustest. Selleks et aidata väiksema elanikkonnaga saartel jääda ühendatuks pärast meretranspordi tegevusala lisamist direktiivi 2003/87/EÜ kohaldamisalasse, on asjakohane näha ette võimalus liikmesriigil taotleda ajutist erandit kõnealuse direktiivi kohastest tagastamiskohustustest teatava meretranspordi tegevusala puhul, kui see hõlmab alla 200 000 alalise elanikuga saari.*

- (25) *Liikmesriikidel peaks olema võimalik taotleda, et riikidevahelised teenuste hankelepingud või riikidevahelised avaliku teenindamise kohustused kahe liikmesriigi vahel vabastataks ajutiselt teatavatest direktiivi 2003/87/EÜ kohastest kohustustest. Kõnealune võimalus peaks piirduma ühendustega sellise liikmesriigi, kellel puudub maismaapiir teise liikmesriigiga, ja geograafiliselt lähima liikmesriigi vahel, näiteks Küprose ja Kreeka vaheline mereühendus, mida ei ole eksisteerinud üle kahe aastakümne. Kõnealune ajutine erand aitaks kaasa tegelemisele tungiva vajadusega osutada üldhuviteenust ning tagada ühendatus ja majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus.*
- (26) *Võttes arvesse liidu äärepoolseimate piirkondade eripära ja püsivaid piiranguid, mida on tunnistanud Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklis 349, ning arvestades nende suurt sõltuvust meretranspordist, tuleks erilist tähelepanu pöörata selliste piirkondade juurdepääsetavuse ja tõhusa ühenduvuse säilitamisele meretranspordi kaudu. Seepärast tuleks ette näha ajutine erand teatavatest direktiivi 2003/87/EÜ kohastest kohustustest liikmesriigi äärepoolseimas piirkonnas asuva sadama ja samas liikmesriigis asuva sadama, sealhulgas sama äärepoolseima piirkonna ja sama liikmesriigi muu äärepoolseima piirkonna sadamate vahelisel meretranspordil tekkivate heidete puhul.*

- (27) Meretransporditegevusi puudutavaid direktiivi 2003/87/EÜ sätteid tuleks regulaarselt läbi vaadata, võttes arvesse rahvusvahelist arengut ja Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks tehtud jõupingutusi, sealhulgas 2028. aastal tehtavat teist ülemaailmset kokkuvõtet ja edaspidi iga viie aasta järel tehtavaid ülemaailmseid kokkuvõtteid, mille eesmärk on anda teavet järgnevate riiklikult kindlaks määratavate panuste jaoks.

Kõnealused sätted tuleks läbi vaadata ka juhul, kui IMO võtab vastu üleilmse turupõhise meetme meretranspordist pärit kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks. Selleks peaks komisjon esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule 18 kuu jooksul pärast sellise meetme vastuvõtmist ja enne selle toimima hakkamist aruande. Komisjon peaks aruandes analüüsima üleilmset turupõhist meedet, hinnates selle eesmärkide taset Pariisi kokkuleppe eesmärkide valguses, selle üldist keskkonnaalast terviklikkust, sealhulgas võrreldes direktiivi 2003/87/EÜ meretransporti käsitlevate sätetega, ning kõiki küsimusi, mis on seotud ELi HKSi ja kõnealuse meetme sidususega. Eelkõige peaks komisjon oma aruandes arvesse võtma kõnealuses üleilmses turupõhises meetmes osalemise määra, selle täidetavust, läbipaistvust, nõuete täitmata jätmise eest kohaldatavaid karistusi, üldsuse kaasamise menetlusi, heitkoguste seiret, aruandlust ja tõendamist, registreid ja aruandekohustust. Asjakohasel juhul peaks aruandele lisama seadusandliku ettepaneku direktiivi 2003/87/EÜ muutmiseks viisil, mis on kooskõlas liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi ja määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärgiga ning eesmärgiga säilitada liidu kliimameetmete keskkonnaalane terviklikkus ja tõhusus, et tagada üleilmse turupõhise meetme rakendamise ja ELi HKSi sidusus, vältides samal ajal märkimisväärset topeltkoormust, ning tuletades samas meelde liidu pädevust reguleerida oma osa rahvusvahelistest laevareisidest tulenevast heitest kooskõlas Pariisi kokkuleppes tulenevate kohustustega.

(28) *Laevandusega seotud kulude suurenemise tõttu, mis kaasneb direktiivi 2003/87/EÜ laiendamise ja meretranspordi tegevusalale, on üleilmse turupõhise meetme puudumisel olemas kõrvalehoidmise risk. Kõrvalehoidmiseks tehtavad sadamakülastused väljaspool liitu asuvatesse sadamatesse ja ümberlaadimistoimingute ümberpaigutamine väljaspool liitu asuvatesse sadamatesse mitte ainult ei vähenda meretranspordi põhjustatavate heitkoguste kulude arvesse võtmisest tulenevat keskkonnakasu, vaid võivad kaasa tuua täiendavaid heitkoguseid, mis tulenevad direktiivi 2003/87/EÜ nõuete kohaldamisest kõrvalehoidmiseks läbitud lisavahemaast. Sellepärast on asjakohane jätta „külastatava sadama“ määratlusest välja teatavad liiduvälistes sadamates tehtavad peatused. See väljajätmine peaks eelkõige puudutama liidu lähipiirkonnas asuvaid sadamaid, kus kõrvalehoidmise risk on kõige suurem. Kõrvalehoidmisele reageerimiseks on proportsionaalne kehtestada kauguspiir 300 meremiili liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast sadamast, mis tasakaalustab lisakoormust ja kõrvalehoidmise riski. Lisaks peaks „külastatava sadama“ määratlusest väljajätmist kohaldama üksnes konteinerilaevade peatumisele teatavates liiduvälistes sadamates, kus konteinerite ümberlaadimine moodustab kõige suurema osa konteinerivedudest. Selliste vedude puhul kaasneb leevendusmeetmete puudumise korral kõrvalehoidmise riskiga ka risk, et sõlmsadamateks saavad väljaspool liitu asuvad sadamad, mis süvendab kõrvalehoidmise mõju. Meetme proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise tagamiseks tuleks võtta arvesse kolmandate riikide meetmeid, millel on direktiiviga 2003/87/EÜ võrdväärne mõju.*

- (29) Komisjon peaks vaatama läbi direktiivi 2003/87/EÜ toimimise meretranspordi valdkonnas kõnealuse direktiivi kohaldamisel saadud kogemuste põhjal, sealhulgas seoses *kõrvalehoidmise kindlakstegemisel, et takistada kõrvalehoidmist varases etapis*, ning peaks seejärel tegema ettepanekuid meetmete kohta, millega tagada kõnealuse direktiivi tulemuslikkus. *Selline meede võiks hõlmata rangemaid tagastamisnõudeid selliste reaside puhul, kus kõrvalehoidmise risk on suurem, näiteks reisid liidu läheduses asuvasse sadamasse ja sealt tagasi kolmandas riigis, kus ei ole võetud direktiiviga 2003/87/EÜ sarnaseid meetmeid.*
- (30) *Alla 5 000-se kogumahutavusega laevade heitkogused moodustavad vähem kui 15 % laevade heitkogustest, võttes arvesse käesoleva direktiivi kohaldamisala, kuid neid tekitab suur hulk laevu. Alla 5000-se kogumahutavusega laevade hõlmamine alates meretranspordi hõlmamisest ELi HKSiiga oleks halduskorralduse praktilistel kaalutlustel ennatlik, kuid nende hõlmamine tulevikus parandaks ELi HKSi tõhusust ja võiks vähendada kõrvalehoidmist laevade puhul, mis jäävad alla 5 000-se kogumahutavuse künnise. Seepärast peaks komisjon hiljemalt 31. detsembriks 2026 esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles peaks hindama alla 5 000-se kogumahutavusega laevade, sealhulgas avamerelaevade heitkoguste direktiivi 2003/87/EÜ lisamise teostatavust ning majanduslikku, keskkonnaalast ja sotsiaalset mõju.*

- (31) ELi HKSi nõuete täitmise eest vastutav isik või organisatsioon peaks olema laevandusettevõtja, kes on määratletud kui laeva omanik või mis tahes muu organisatsioon või isik, näiteks haldaja või laevapereta prahtija, kes on võtnud laevaomanikult vastutuse laeva käitamise eest ja kes sellise vastutuse võtmisel on nõustunud üle võtma kõik kohustused ja vastutuse, mis on sätestatud laevade ohutu ekspluateerimise ja reostuse vältimise korraldamise rahvusvahelises koodeksis. See määratlus põhineb määruse (EL) 2015/757 artikli 3 punktis d esitatud mõiste „ettevõtja“ määratlusel ja on kooskõlas IMO poolt 2016. aastal loodud üleilmse andmekogumissüsteemiga.

(32) *Laeva heitkogused sõltuvad muu hulgas laeva energiatõhususe meetmetest, mida on võtnud laevaomanik, ning kütusest, veetavast lastist, marsruudist ja kiirusest kõnealuse laeva puhul, mis võib olla laevaomanikust erineva üksuse kontrolli all. Kohustuse osta kütust või teha operatiivotsuseid, mis mõjutavad laeva kasvuhoonegaaside heitkoguseid, võib lepingu alusel võtta muu üksus kui laevandusettevõtja. Lepingute üle peetavate läbirääkimiste ajal ei ole eelkõige just viimati nimetatud aspektid teada ja seega poleks direktiiviga 2003/87/EÜ hõlmatud laeva lõplikud heitkogused kindlad. Kui aga süsinikukulud ei kantaks üle laeva käitavale üksusele, oleksid stiimulid kütusesäästlikkusega seotud operatiivmeetmete rakendamiseks piiratud. Kooskõlas põhimõttega „saastaja maksab“ ning selleks, et soodustada tõhususmeetmete võtmist ja puhtamate kütuste kasutuselevõttu, peaks laevandusettevõtjal olema riigisisese õiguse alusel õigus nõuda lubatud heitkoguse ühikute tagastamisest tulenevate kulude hüvitamist üksuselt, kes on otseselt vastutav laeva kasvuhoonegaaside heitkoguseid mõjutavate otsuste eest.*

Kuigi sellise hüvitamise korra võiks lepinguliselt kokku leppida, ei peaks liikmesriigid halduskulude vähendamiseks olema kohustatud tagama või kontrollima selliste lepingute olemasolu, vaid peaksid selle asemel nägema riigisiseses õiguses ette laevandusettevõtja seadusjärgse õiguse saada hüvitist ja selle õiguse jõustamiseks vastava juurdepääsu õiguskaitsele. Samadel põhjustel ei tohiks kõnealune õigus, sealhulgas võimalik vastuolu laevandusettevõtja ja laeva käitava üksuse vahel, mõjutada laevandusettevõtja kohustusi laevandusettevõtjale määratud haldava asutuse vastu ega täitemeetmeid, mis võivad olla vajalikud sellise ettevõtja puhul, et tagada kõnealuse ettevõtja täielik vastavus direktiivile 2003/87/EÜ. Samas kuna hüvitise saamise õigust käsitleva sätte eesmärk on tihedalt seotud liiduga, eelkõige seoses sellega, et laevandusettevõtja täidab käesolevast direktiivist tulenevaid kohustusi konkreetse liikmesriigi ees, on oluline, et kõnealust õigust järgitaks kogu liidus kõigis lepingulistes suhetes, mis võimaldavad muul üksusel kui laeva omanikul määrata kindlaks veetava lasti või marsruudi ning laeva kiiruse viisil, mis kaitseb moonutamata konkurentsi siseturul, samuti võib see sisaldada sätteid, mis takistavad selliste lepingute pooltel hüvitise saamise õigusest kõrvale hoidmast õiguse valiku klausli lisamise abil.

(33) Laevandusettevõtjate halduskoormuse vähendamiseks peaks iga laevandusettevõtja eest vastutama üks liikmesriik. Komisjon peaks avaldama nende laevandusettevõtjate esialgse loetelu, kes tegutsevad ELi HKS-i kohaldamisalasse kuuluva meretranspordi tegevusalal, ja märkima selles ära laevandusettevõtjale määratud haldava asutuse. Loetelu tuleks ajakohastada **korrapäraselt ja** vähemalt iga kahe aasta järel, et määrata laevandusettevõtjale asjakohasel juhul uus haldav asutus. Liikmesriigis registreeritud laevandusettevõtjate puhul peaks laevandusettevõtjale määratud haldav asutus olema kõnealune liikmesriik. Kolmandas riigis registreeritud laevandusettevõtjate puhul peaks laevandusettevõtjale määratud haldav asutus olema liikmesriik, kus laevandusettevõtjal on eelneva **nelja** seireaasta jooksul olnud suurim hinnanguline arv sadamakülastusi seoses direktiivi 2003/87/EÜ kohaldamisalasse kuuluvate reisidega. Kolmandas riigis registreeritud laevandusettevõtja puhul, kes ei ole eelneval **neljal** seireaastal teinud ühtegi direktiivi 2003/87/EÜ kohaldamisalasse kuuluvat reisi, peaks laevandusettevõtjale määratud haldav asutus olema liikmesriik, **kuhu** laevandusettevõtja **laev saabus või** kust see alustas oma esimest kõnealuse direktiivi kohaldamisalasse kuuluvat reisi. Komisjon peaks asjakohasel juhul iga kahe aasta järel avaldama ja ajakohastama direktiivi 2003/87/EÜ kohaldamisalasse kuuluvate laevandusettevõtjate loetelu, milles on esitatud laevandusettevõtjale määratud haldav asutus. Selleks et tagada laevandusettevõtjate võrdne kohtlemine, peaksid liikmesriigid järgima oma vastutusalasse kuuluvate laevandusettevõtjate haldamisel ühtlustatud reegleid kooskõlas komisjoni kehtestatud üksikasjalike reeglitega.

- (34) Liikmesriigid peaksid tagama, et nende hallatavad laevandusettevõtjad täidavad direktiivi 2003/87/EÜ nõudeid. Kui laevandusettevõtja ei täida neid nõudeid ning laevandusettevõtjale määratud haldava asutuse võetud täitemeetmetega ei ole suudetud järgimist tagada, peaksid liikmesriigid tegutsema solidaarselt. Viimase abinõuna peaks liikmesriikidel olema võimalik keelata asjaomase laevandusettevõtja vastutusel olevate laevade sisenemine, välja arvatud sellel liikmesriigil, kelle lipu all laev sõidab, ja liikmesriik, kelle lipu all laev sõidab, peaks saama laeva kinni pidada.
- (35) Laevandusettevõtjad peaksid tegema meretransporditegevustest pärit summaarse heitkoguse andmete seiret ettevõtja tasandil ja esitama need andmed kooskõlas määruses (EL) 2015/757 sätestatud normidega. Ettevõtja tasandi summaarse heitkoguse andmeid tuleks kontrollida vastavalt kõnealuses määruses sätestatud normidele. Tehes kontrolli ettevõtja tasandil, ei peaks tõendaja kontrollima heitearuandeid laeva tasandil ega laeva tasandil esitatavaid aruandeid, kui ettevõtja on vahetunud, sest need üksikute laevade aruanded peaksid olema juba kontrollitud.

- (36) Tuginedes samalaadsetest keskkonnakaitsega seotud ülesannetest saadud kogemustele, peaks Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA) või muu asjaomane organisatsioon asjakohasel juhul ja kooskõlas oma volitustega abistama komisjoni ja laevandusettevõtjale määratud haldavaid asutusi direktiivi 2003/87/EÜ rakendamisel. Arvestades EMSA kogemusi määruse (EL) 2015/757 rakendamisel ja tema IT-vahendeid, **peaks EMSA aitama** laevandusettevõtjale määratud haldavaid asutusi eelkõige seoses käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvast meretranspordi tegevusalast tulenevate heitkoguste seire, aruandluse ja kontrolliga, hõlbustades teabevahetust või töötades välja suuniseid ja kriteeriume. **Komisjon, keda abistab EMSA, peaks püüdma välja töötada asjakohased seirevahendid ja suunised, et hõlbustada ja koordineerida kontrolli- ja täitmise tagamise toiminguid, mis on seotud direktiivi 2003/87/EÜ kohaldamisega meretranspordi suhtes. Võimaluse korral tuleks sellised vahendid teha liikmesriikidele ja tõendajatele kättesaadavaks, et tagada paremini direktiivi 2003/87/EÜ ülevõtvate riigisiseste meetmete tõhus täitmine.**
- (37) **Paralleelselt käesoleva direktiivi vastuvõtmisega muudetakse määrust (EL) 2015/757, et näha ette seire-, aruandlus- ja kontrollinormid, mis on vajalikud ELi HKSi laiendamiseks meretranspordi tegevustele, ning näha ette täiendavate kasvuhooonegaaside ja täiendavate laevatüüpide heitkoguste seire, aruandlus ja kontroll.**

- (38) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/2392¹³ on muudetud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõiget 3, et kõik käitajad saaksid kasutada kõiki välja antud lubatud heitkoguse ühikuid. Kõnealuse direktiivi artikli 6 lõike 2 punkti e kohast nõuet, mille kohaselt peavad kasvuhoonegaaside heiteload sisaldama lubatud heitkoguste ühikute tagastamise kohustust, tuleks vastavalt ühtlustada.
- (39) Selleks, et saavutada heite vähendamise eesmärk, mille liit on seadnud 2030. aastaks, on vaja vähendada ELi HKSi hõlmatud sektorite heitkoguseid **62 %** võrreldes 2005. aasta tasemega. ELi HKSi lubatud heitkoguse ühikute üldkogust tuleb vähendada, et anda vajalik pikaajaline süsiniku hinna signaal ja hoogustada süsinikuheite vähendamist kõnealuses ulatuses. ***Lubatud heitkoguse ühikute üldkogust tuleks 2024. ja 2026. aastal vähendada, et viia see paremini kooskõlla tegelike heitkogustega. Lisaks tuleks lineaarset vähendamistegurit suurendada 2024. ja 2028. aastal, võttes arvesse ka meretranspordist pärit heitkoguste lisamist. Nendest muutustest tulenev järsem heitkoguste piiramise trajektoor viib heitkoguste kumulatiivse vähenemiseni 2030. aastaks märkimisväärselt suuremal määral, kui see oleks toimunud direktiivi (EL) 2018/410 kohaselt. Meretranspordi hõlmamisega seotud arvud tuleks tuletada direktiivi 2003/87/EÜ artiklis 3ga käsitletava ning määruse (EL) 2015/757 kohaselt liidus ning Euroopa Majanduspiirkonna ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riikides 2018. ja 2019. aasta kohta teatatud meretranspordi tegevusala heitkogustest, mida on aastatel 2021–2024 kohandatud 2024. aasta lineaarse vähendamisteguri alusel. Lineaarset vähendamistegurit tuleks kohaldada 2024. aastal liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse suurendamiseks kõnealusel aastal.***

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2392, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et jätkata kehtivate piirangute kohaldamist lennutegevuse ulatuse suhtes ja teha ettevalmistusi ülemaailmse turupõhise meetme rakendamiseks alates 2021. aastast (ELT L 350, 29.12.2017, lk 7).

- (40) Selleks et saavutada kõrgemad kliimaeesmärgid, tuleb suunata oluline kogus avaliku *ja erasektori* vahendeid nii liidus kui ka *liikmesriikides* kliimapöördesse. Selleks et pakkuda täiendust liidu eelarvest ette nähtud märkimisväärsatele kliimaga seotud kulutustele ja neid veelgi suurendada, tuleks kogu enampakkumisest saadud tulu, mida liidu eelarvesse *omavahendite kujul* ei eraldata, *või sellistest enampakkumistest saadud tulu rahalise väärtusega samaväärset summat* kasutada samuti kliimaga seotud eesmärkidel, *välja arvatud tulu, mida kasutatakse süsinikuga seotud kaudsete kulude hüvitamiseks. Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõikes 3 esitatud kliimaeesmärkide loetelu tuleks laiendada, et lisada täiendavaid positiivse keskkonnamõjuga eesmäärke.* See peaks hõlmama kõnealuse tulu kasutamist rahaliseks toetuseks, et lahendada sotsiaalseid probleeme madalama ja keskmise sissetulekuga leibkondades, vähendades moonutava mõjuga makse *ning taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia makse ja tasusid sihipäraselt. Liikmesriigid peaksid esitama igal aastal aruande enampakkumistulu kasutamise kohta kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999¹⁴ artikliga 19, täpsustades asjakohasel juhul, millist tulu kasutatakse ja milliseid meetmeid võetakse nende lõimitud riiklike energia- ja kliimakavade ning õiglase ülemineku territoriaalsete kavade rakendamiseks.*

¹⁴ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).*

- (41) *Liikmesriikide tulu enampakkumisel müügist suureneb tänu meretranspordi hõlmamisega ELi HKSi. Seepärast julgustatakse liikmesriike suurendama ELi HKSi tulude kasutamist vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõikele 3, et aidata kaasa merepõhiste ökosüsteemide, eelkõige merekaitsealade kaitsele, taastamisele ja paremale majandamisele.*
- (42) *Pariisi kokkuleppe eesmärkide rakendamiseks arengumaades on vaja märkimisväärseid rahalisi vahendeid ja Glasgow kliimapaktiga kutsutakse arenenud riike üles kliimamuutustega seotud rahastamist kiiresti ja märkimisväärselt suurendama. Oma järeldustes ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 27. istungjärgu (COP 27) ettevalmistamise kohta tuletab nõukogu meelde, et liit ja selle liikmesriigid on alates 2013. aastast kliimamuutustega seotud rahvusvahelise avaliku sektori rahastamise suurimad panustajad ning on alates 2013. aastast enam kui kahekordistanud oma panust kliimamuutustega seotud rahastamisse, et toetada arengumaid. Kõnealustes järeldustes kordab nõukogu taas liidu ja selle liikmesriikide võetud kindlat kohustust jätkata kliimameetmete rahvusvahelise rahastamise laiendamist, et saavutada nii kiiresti kui võimalik ja kuni 2025. aastani arenenud riikide eesmärk kaasata eri allikatest 100 miljardit USA dollarit aastas, ning ootab, et 2023. aastal see eesmärk täidetakse.*

- (43) *Selleks et tegelda ülemineku jaotusliku ja sotsiaalse mõjuga väikese sissetulekuga liikmesriikides, tuleks direktiivi 2003/87/EÜ artiklis 10d osutatava moderniseerimisfondi kaudu kasutada täiendavad 2,5 % liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest alates aastast 2024 kuni aastani 2030, et rahastada energiasüsteemi ümberkujundamist liikmesriikides, mille sisemajanduse koguprodukt (SKP) elaniku kohta oli 2016.–2018. aastal alla 75 % liidu keskmisest.*
- (44) *Toetust saavatel liikmesriikidel peaks olema võimalik kasutada moderniseerimisfondile eraldatavaid vahendeid selleks, et rahastada investeeringuid, mis puudutavad külgnevaid liidu piirialasid, kui see on seotud toetust saavate liikmesriikide energiasüsteemi ümberkujundamisega.*

- (45) Tuleks pakkuda täiendavaid stiimuleid kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks kulutõhusate meetmete abil. Selleks peaks alates 2026. aastast paiksetele käitistele tasuta *lubatud heitkoguse ühikute* eraldamine sõltuma investeringutest energiatõhusust suurendavasse ja heitkoguseid vähendavasse tehnikasse, *eriti energia suurtarbijate jaoks. Komisjon peaks tagama, et tingimuslikkuse kohaldamine ei ohustaks võrdseid tingimusi, keskkonnaalast terviklikkust ega käitiste võrdset kohtlemist kogu liidus. Seepärast peaks komisjon, ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/27/EL¹⁵ kohaste õigusnormide kohaldamist, võtma vastu käesolevat direktiivi täiendavad delegeeritud õigusaktid, et käsitleda kõiki probleeme, mis on eelkõige seotud eespool nimetatud põhimõtetega, ning näha tingimuslikkuse kohaldamiseks ette halduslikult lihtsad reeglid. Need reeglid peaksid olema üldnormide osa, mille kohaselt eraldatakse tasuta heitkoguse ühikuid riiklike rakendusmeetmete jaoks kehtestatud korras, ning nendega tuleks näha ette ajakava, kriteeriumid rakendatud energiatõhususe meetmete tunnustamiseks, samuti kriteeriumid alternatiivsete meetmete jaoks, millega vähendatakse kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Lisaks tuleks veelgi tugevdada stiimuleid kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks suure kasvuhoonegaaside heitemahukusega käitiste puhul. Selleks peaks alates 2026. aastast lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine 20 % paiksetest käitistest, mille heitemahukus on asjaomase tootepõhise võrdlusaluse kohaselt kõige suurem, sõltuma ka kliimaneutraalsuse kavade koostamisest ja rakendamisest.*

¹⁵ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1).*

(46) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/...¹⁶ kehtestatav piiril kohaldatav süsiniku kohandusmehhanism (SPIM) on kehtestatud *selleks, et asendada direktiiviga 2003/87/EÜ kehtestatud mehhanism eesmärgiga ennetada* süsinikuheite ülekandumise riski. Kõnealuse meetme kohaldamisalasse kuuluvatele sektoritele ja allsektoritele ei tohiks *lubatud heitkoguse ühikuid* tasuta eraldada. Siiski on vaja üleminekuperioodi, mille jooksul tasuta *lubatud heitkoguse ühikud* kaotatakse järk-järgult, et võimaldada tootjatel, importijatel ja kauplejatel kohaneda uue korraga. Tasuta eraldatavate *lubatud heitkoguse ühikute* vähendamiseks tuleks SPIMiga hõlmatud sektorites SPIMi järkjärgulise kasutuselevõtu ajal rakendada *lubatud heitkoguse ühikute* tasuta eraldamise suhtes teatavat tegurit. ■ SPIMi tegur ■ peaks olema ■ alates *selle* määruse jõustumisest kuni 2025. aasta lõpuni 100 % ning sõltuvalt *selle määruse artikli 36 lõike 2 punktis b osutatud sätete kohaldamisest* 2026. aastal 97,5 %, 2027. aastal 95 %, 2028. aastal 90 %, 2029. aastal 77,5 %, 2030. aastal 51,5 %, 2031. aastal 39 %, 2032. aastal 26,5 % ja 2033. aastal 14 %. Alates 2034. aastast ei tuleks SPIMi tegurit kohaldada.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/..., millega kehtestatakse piiril kohaldatav süsiniku kohandusmehhanism (ELT...).

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 7/23 (2021/0214(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

Asjaomaseid delegeeritud õigusakte **lubatud heitkoguse ühikute** tasuta eraldamise kohta tuleks SPIMiga hõlmatud sektorite ja allsektorite puhul vastavalt kohandada. Tasuta **lubatud heitkoguse ühikud**, mida selle arvutuse alusel SPIMiga hõlmatud sektoritele enam ei eraldata (SPIMi nõudlus), **lisatakse** innovatsioonifondi, et toetada innovatsiooni vähese süsinikuheitega tehnoloogia, süsiniku kogumise ja kasutamise, süsiniku kogumise, transpordi ja geoloogilise säilitamise, taastuvenergia ja energia salvestamise valdkonnas viisil, mis aitab leevendada kliimamuutusi. **Sellega seoses tuleks** erilist tähelepanu pöörata projektidele SPIMiga hõlmatud sektorites. Selleks et arvestada tasuta **lubatud heitkoguse ühikute** selle osaga, mis eraldatakse SPIMiga hõlmamata sektoritele, tuleks tasuta eraldatavatest ühikutest maha arvatav **ja innovatsioonifondist kättesaadavaks tehtav** lõplik kogus arvutada selle alusel, kui suur on SPIMi nõudluse osakaal kõigi tasuta **lubatud heitkoguse ühikuid** saavate sektorite tasuta eraldamise vajaduses.

(47) *Selleks et maandada võimalikku süsinikuheite ülekandumise riski seoses kaupadega, mille suhtes kohaldatakse SPIMi ja mis on toodetud liidus ekspordiks kolmandatesse riikidesse, kes ei kohalda ELi HKSi või sarnast süsiniku hinnastamise mehhanismi, tuleks enne määruse (EL) 2023/...⁺ kohase üleminekuperioodi lõppu läbi viia hindamine. Kui selles hinnangus tuvastatakse süsinikuheite ülekandumise risk, peaks komisjon asjakohasel juhul esitama seadusandliku ettepaneku, et käsitleda süsinikuheite ülekandumise riski viisil, mis on Maailma Kaubandusorganisatsiooni reeglitega kooskõlas. Lisaks peaks liikmesriikidel olema lubatud kasutada enampakkumistulu SPIMi sektorites süsinikuheite ülekandumise jääkriski vähendamiseks ja tegema seda kooskõlas riigiabi reeglitega. Kui selliseid lubatud heitkoguse ühikuid, mis on tingitud ühikute tasuta eraldamise vähendamisest tingimuslikkuse reeglite kohaldamisel, ei kasutata täielikult selleks, et vabastada kõige väiksema kasvuhoonegaaside heitemahukusega käitised sektoriülesest korrektsioonist, tuleks 50 % allesjäänud lubatud heitkoguse ühikutest lisada innovatsioonifondi. Ülejäänud 50 % tuleks müüa enampakkumisel liikmesriikide nimel ning liikmesriigid peaksid laekuvat tulu kasutama SPIMi sektorites, et vähendada süsinikuheite ülekandumise jääkriski.*

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 7/23 (2021/0214(COD)) sisalduva määruse number.

- (48) Selleks et võtta paremini arvesse tehnoloogia arengut ning tagada samal ajal heitkoguste vähendamise stiimulid ja toetada asjakohaselt innovatsiooni, ***tuleks võrdlusaluste väärtuste minimaalset kohandamismäära suurendada 0,2 %-lt 0,3 %-le aastas ja maksimaalset kohandamismäära 1,6 %-lt 2,5 %-le aastas. Ajavahemikuks 2026–2030 tuleks seega võrdlusaluste väärtusi kohandada vahemikus 6 % kuni 50 % võrreldes ajavahemikul 2013–2020 kasutatud võrdlusalusega. Selleks et tagada käitistele prognoositavus, peaks komisjon võtma võimalikult kiiresti ja enne ajavahemiku 2026–2030 algust vastu rakendusaktid, millega määratakse kindlaks lubatud heitkoguste ühikute tasuta eraldamise läbivaadatud võrdlusalused.***
- (49) ***Selleks et stimuleerida terasetööstuses uusi murrangulisi tehnoloogiaid ja vältida võrdlusaluse väärtuse märkimisväärset ebaproportsionaalset vähendamist ning võttes arvesse terasetööstuse konkreetset olukorda, nagu suur heitemahukus ning rahvusvaheline ja liidu turustruktuur, on vaja kuummetalli võrdlusaluse väärtuse arvutamisel ajavahemikus 2026–2030 välja jätta käitised, mis tegutsesid võrdlusperioodil 2021–2022 ja mis muidu kaasataks kõnealusesse arvutusse tulenevalt kuummetalli võrdlusaluse määratluse läbivaatamisest.***

- (50) *Selleks et premeerida parimaid tulemusi saavutanud ettevõtjaid ja innovatsiooni, tuleks sektoriülese parandusteguri kohaldamisest välja jätta käitised, mille kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on asjaomase võrdlusaluse puhul alla 10 % kõige tõhusamate käitiste keskmist. Lubatud heitkoguse ühikuid, mida tingimuslikkuse reeglite kohaldamisel tasuta eraldamise vähendamise tõttu ei eraldata, tuleks kasutada selleks, et katta ühikute tasuta eraldamise vähendamise puudujääk, mis tuleneb parimate tulemustega riikide väljajätmisest sektoriülese parandusteguri kohaldamisest.*
- (51) *Selleks et kiirendada majanduse süsinikuheite vähendamist, suurendades samal ajal liidu tööstuse konkurentsivõimet, tuleks innovatsioonifondile teha kättesaadavaks veel 20 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kogusest, mida muidu saaks eraldada tasuta, ja veel 5 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kogusest, mida muidu oleks võimalik enampakkumisel müüa. Komisjoni määrusega (EL) nr 1031/2010¹⁷ loodud innovatsioonifondi enampakkumiste ajastuse ja järjestuse läbivaatamisel, võttes arvesse käesoleva direktiiviga kehtestatud muudatusi, peaks komisjon kaaluma läbivaadatud direktiivi 2003/87/EÜ rakendamise esimestel aastatel suuremate vahendite kättesaadavaks tegemist, et hoogustada süsinikuheite vähendamist asjaomastes sektorites.*

¹⁷ *Komisjoni 12. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1031/2010 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ (millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem) kohase kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide kohta (ELT L 302, 18.11.2010, lk 1).*

- (52) *Määruse (EL) 2021/1119 eesmärkide saavutamiseks on äärmiselt oluline terviklik lähenemisviis innovatsioonile. Liidu tasandil toetatakse vajalikke teadus- ja innovatsioonialaseid jõupingutusi muu hulgas programmi „Euroopa horisont“ kaudu, mis hõlmab märkimisväärselt rahastamist ja uusi vahendeid ELi HKSi kuuluvate sektorite jaoks. **Seetõttu peaks komisjon püüdma saavutada koostoimet programmiga „Euroopa horisont“ ja asjakohasel juhul muude liidu rahastamisprogrammidega.***
- (53) *Innovatsioonifond peaks toetama uuenduslikke tehnikaid, protsesse ja tehnoloogiaid, sealhulgas kiirendama selliste tehnikate, protsesside ja tehnoloogiate kasutuselevõttu, pidades silmas nende laialdast kasutuselevõttu kogu liidus. **Toetatavate projektide valimisel tuleks esmatähtsaks pidada murrangulist innovatsiooni.***

- (54) Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõikes 8 osutatud innovatsioonifondi kohaldamisala tuleks laiendada, et toetada innovatsiooni selliste vähese ja null-süsinikuheitega tehnoloogiate ja protsesside valdkonnas, mis on seotud kütuste tarbimisega hoonete, maanteetranspordi ja muudes sektorites, ***sealhulgas transpordi kollektiivsed liigid, nagu ühistransport ja juhuveoteenused***. Lisaks peaks innovatsioonifond toetama investeeringuid meretranspordisektori süsinikuheite vähendamisse, sealhulgas investeeringuid ***laevade, sadamate ja lühimerevedude energiatõhususse, sektori elektrifitseerimisse***, säästvatesse alternatiivkütustesse, nagu vesinik ja ammoniaak, mida toodetakse taastuvenergiast, heitevabasse jõuseadmetehnoloogiasse, nagu tuuletehnoloogia, ***ning jääklassi laevadega seotud innovatsiooni***. ***Erilist tähelepanu tuleks pöörata uuenduslikele projektidele, mis aitavad vähendada merendussektori süsinikuheidet ja vähendada kogu selle kliimamõju, sealhulgas tahmaheidet. Sellega seoses peaks komisjon nägema innovatsioonifondi projektikonkurssides ette eraldi teemad. Kõnealustes konkursikutsetes tuleks arvesse võtta bioloogilise mitmekesisuse kaitse, müra ja veereostuse küsimusi. Meretranspordi valdkonnas peaksid rahastamiskõlblikud olema projektid, millel on selge liidu lisaväärtus.***

- (55) Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/1122¹⁸ artiklis 9 on sätestatud, et kui õhusõidukikäitajad ei käita enam ELi HKSiga hõlmatud lende, määratakse nende kontod väljaarvatud olekusse ja kõnealustelt kontodelt ei saa enam protsesse algatada. ELi HKS-i terviklikkuse säilitamiseks tuleks neid **lubatud heitkoguse ühikuid**, mida ei ole õhusõidukikäitajatele nende tegevuse lõpetamise tõttu välja antud, kasutada selleks, et katta kõnealuste käitajate **lubatud heitkoguse ühikute** tagastamise võimalik puudujääk, ning kõiki ülejäänuid **lubatud heitkoguse ühikuid** tuleks kasutada kliimamuutuste vastaste meetmete kiirendamiseks, paigutades need innovatsioonifondi.
- (56) *Komisjoni tehniline abi, mis keskenduks liikmesriikidele, kus on seni vähe projekte esitatud või neid ei ole üldse esitatud, aitaks kaasa sellele, et kõigist liikmesriikidest oleks esitatud innovatsioonifondile suur arv projektitaotlusi rahastuse saamiseks. Kõnealuse abiga tuleks muu hulgas toetada tegevusi, mille eesmärk on parandada liikmesriikides, kus on vähe projekte esitatud või neid ei ole üldse esitatud, asuvate projektide ettepanekute kvaliteeti, näiteks teabe, saadud kogemuste ja parimate tavade jagamise kaudu, ning edendada riiklike kontaktpunktide tegevust. Muud sama eesmärki täitvad meetmed hõlmaksid teadlikkuse tõstmist rahastamisvõimalustest ja kõnealuste liikmesriikide suutlikkuse suurendamist seoses võimalike projektitaotlejate kindlakstegemise ja toetamisega. Edendada tuleks ka liikmesriikideüleseid projektipartnerlusi ja omavaheliste kontaktide loomist võimalike taotlejate vahel, eelkõige suuremahuliste projektide puhul.*

¹⁸ Komisjoni 12. märtsi 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/1122, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ seoses liidu registri toimimisega (ELT L 177, 2.7.2019, lk 3).

(57) *Selleks et täiustada liikmesriikide rolli innovatsioonifondi juhtimisel ja suurendada läbipaistvust, peaks komisjon esitama kliimamuutuste komiteele aruande innovatsioonifondi rakendamise kohta, analüüsides toetust saanud projektide eeldatavat mõju sektorite ja liikmesriikide kaupa. Komisjon peaks samuti esitama aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule ning selle avalikustama. Taotlejate nõusolekul peaks komisjon pärast projektikonkursi lõppu teavitama liikmesriike rahastamistaotlustest, mis on seotud projektidega nende territooriumil, ning andma neile taotluste kohta üksikasjalikku teavet, et liikmesriikidel oleks hõlpsam projektide toetamist koordineerida. Lisaks peaks komisjon teavitama enne toetuse andmist liikmesriike eelvalitud projektide loetelust. Liikmesriigid peaksid tagama, et riigisisese ülevõtmisäatted ei takistaks innovatsiooni ja oleksid tehnoloogianeutraalsed, samas kui komisjon peaks andma tehnilist abi, eelkõige madala tulemusliku osalemise määraga liikmesriikidele, et parandada tulemuslikku geograafilist osalemist innovatsioonifondis ja parandada esitatud projektide üldist kvaliteeti. Komisjon peaks tagama ka põhjaliku seire ja aruandluse, sealhulgas teabe edusammude kohta, mida on tehtud tulemusliku ja kvaliteedipõhise geograafilise katvuse saavutamisel kogu liidus, ning asjakohased järeelmeetmed.*

- (58) *Selleks et järgida Euroopa roheleppe mitmekülgsust, tuleks toetust saanud projektide valikumenetluses eelistada projekte, milles käsitletakse mitut keskkonnamõju. Selleks et aidata kaasa toetatavate tehnoloogiate ja lahenduste dubleerimisele ja nende turuosa kiiremale suurendamisele, peaksid innovatsioonifondist rahastatavate projektide osalised jagama teadmisi teiste asjaomaste projektide osalistega ning liidus asuvate õigustatud huvi omavate teadlastega.*
- (59) *Hinnavahelepingud, süsinikuheite hinnavahe lepingud ja fikseeritud tasumääraga lepingud on olulised elemendid heitkoguste vähendamiseks tööstuses uute tehnoloogiate ulatuslikuma kasutuselevõtmise abil, kuna need pakuvad võimalust tagada uuenduslikesse kliimasõbralikesse tehnoloogiatesse investeerijatele hind, millega premeeritakse CO₂ heite vähendamist, mis ületab ELi HKSi valitseva süsiniku hinnatasemega saavutatava vähendamise. Innovatsioonifondist toetatavate meetmete loetelu tuleks laiendada, et toetada projekte konkureeriva pakkumismenetluse raames, mille alusel sõlmitakse hinnavahelepingud, süsinikuheite hinnavahe lepingud ja fikseeritud tasumääraga lepingud. Konkureeriv pakkumismenetlus on oluline mehhanism, et toetada süsinikuheite vähendamise tehnoloogia arendamist ning optimeerida olemasolevate ressursside kasutamist. Samuti pakuks see niisugustesse tehnoloogiatesse investeerijatele kindlustunnet. Selleks et minimeerida tingimuslikke kohustusi liidu eelarves, tuleks tagada hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute koostamisel riskimaandamine ning asjakohane kaetus eelarveliste kulukohustustega nii, et vähemalt kahes esimeses hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute voorus kaetakse see täielikult assigneeringutega, mis on saadud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõike 8 kohaselt eraldatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tulust.*

Fikseeritud tasumääraga lepingute puhul selliseid riske ei ole, sest juriidiline kohustus kaetakse vastava eelarvelise kulukohustusega. Lisaks peaks komisjon pärast hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute kahe esimese vooru lõpetamist ning iga kord, kui see on hiljem vajalik, hindama kvalitatiivselt ja kvantitatiivselt nende rakendamisest tulenevaid finantsriske. Komisjonil peaks olema õigus võtta vastu delegeeritud õigusakt, et kõnealuse hindamise tulemuste põhjal sätestada, et hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute järgmistes voorudes kasutatakse asjakohast eraldiste määra, mitte täielikku kaetust. Sellise lähenemisviisi puhul tuleks lisaks innovatsioonifondist kättesaadavatele lubatud heitkoguste ühikutele arvesse võtta kõiki võimalusi, millega saaks vähendada liidu eelarve finantsriske, näiteks vabatahtlikkuse alusel liikmesriikidega vastutuse jagamise võimalus või erasektori võimalik edasikindlustusmehhanism. Seepärast on vaja ette näha Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046¹⁹ X jaotise teatavatest osadest erandite tegemine. Hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute kahe esimese vooru eraldiste määr peaks olema 100 %.

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

Siiski tuleks erandina kõnealuse määruse artikli 210 lõikest 1, artikli 211 lõigetest 1 ja 2 ning artikli 218 lõikest 1 käesolevas direktiivis ette näha, et järgmistes hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute voorudes on eraldiste miinimummäär 50 % ja eraldiste jaoks kasutatav innovatsioonifondi tulude maksimaalne osa on 30 %, ning komisjonil peaks olema võimalik kahel esimesel projektikonkursil saadud kogemuste põhjal täpsustada vajalik eraldiste määr ja eraldisteks kasutatava tulu summa. Seega ei tohiks liidu eelarvest kaetav finantskohustus olla suurem kui 60 % innovatsioonifondiga seotud enampakkumisel saadud tulust. Kuna eraldised tulevad reeglina innovatsioonifondist, tuleks teha erandeid kõnealuse määruse artiklites 212, 213 ja 214 sätestatud normidest, mis käsitlevad määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikliga 212 loodud ühist eraldisfondi. Hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute uudsus võib tingida ka erandite tegemise vajaduse kõnealuse määruse artikli 209 lõike 2 punktidest d ja h, kuna neis ei kasutata finantsvõimendust või mitmekordistavat mõju ning nad ei sõltu täielikult eelhindamisest, artikli 219 lõikest 3, kuna see on seotud artikli 209 lõike 2 punktiga d, ja artikli 219 lõikest 6, kuna rakenduspartneritel ei ole krediidiriski positsioonid ja omakapitali investeringute riskipositsioonid tagatisega kaetud. Määrusest (EL, Euratom) 2018/1046 tehtavate erandite kasutamine peaks piirduma sellega, mis on vajalik. Komisjonil peaks olema õigus muuta innovatsioonifondist eraldisteks kasutatava tulu maksimaalset osa, kuid mitte rohkem kui 20 protsendipunkti võrra käesolevas direktiivis sätestatust.

- (60) *Innovatsioonifondi suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL, Euratom) 2020/2092²⁰ kehtestatud üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks.*
- (61) Kui käitise tegevus on ajutiselt peatatud, kohandatakse lubatud heitkoguste ühikute tasuta eraldamist vastavalt tootmistasemetele, mille kohta tuleb esitada andmed igal aastal. Lisaks võivad pädevad asutused peatada lubatud heitkoguste ühikute väljaandmise tegevuse peatanud käitistele seni, kuni puuduvad tõendid käitise tegevuse taasalustamise kohta. Seega ei peaks käitajatelt enam nõudma, et nad tõendaksid pädevale asutusele, et nende käitis taasalustab tootmist kindlaksmääratud ja mõistliku aja jooksul, kui tegevus peatatakse ajutiselt.
- (62) Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 11 lõike 2 kohaselt paiksetele käitistele tasuta eraldatud lubatud heitkoguste ühikute arvu korrigeerimine võib tähendada, et tuleb eraldada veel tasuta lubatud heitkoguste ühikuid või liigselt eraldatud lubatud heitkoguste ühikud tagasi kanda. Selleks tuleks kasutada direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõike 7 kohaselt uutele osalejatele reserveeritud lubatud heitkoguste ühikuid.

²⁰ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2092, mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 1).*

(63) *Alates 2013. aastast on elektritootjad olnud kohustatud ostma kõik elektrienergia tootmiseks vajalikud lubatud heitkoguse ühikud. Siiski on kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikliga 10c mõnel liikmesriigil lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise võimalus üleminekuperioodil energeetikasektori uuendamiseks ajavahemikul 2021–2030. Kolm liikmesriiki on otsustanud nimetatud võimalust kasutada. Võttes arvesse vajadust süsinikuheidet kiiresti vähendada, eelkõige energeetikasektoris, peaks asjaomastel liikmesriikidel olema võimalik eraldada üleminekuperioodil lubatud heitkoguse ühikuid tasuta ainult kuni 1. detsembrini 2024 tehtud investeeringutele. Neil peaks olema võimalik lisada ajavahemikul 2021–2030 ülejäänud lubatud heitkoguse ühikud enda määratud proportsioonis ühikute üldkogusele, mille asjaomane liikmesriik enampakkumiseks saab, või kasutada neid moderniseerimisfondi raames tehtavate investeeringute toetamiseks. Moderniseerimisfondi üle kantud lubatud heitkoguse ühikute suhtes tuleks kohaldada samu investeerimisnõudeid, mida kohaldatakse direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10d lõike 4 kohaselt juba üle kantud lubatud heitkoguse ühikute suhtes, välja arvatud teatamise tähtaegadega seoses. Et tagada enampakkumisel või üleminekuperioodil tasuta eraldamiseks kättesaadavate lubatud heitkoguse ühikute koguse ning moderniseerimisfondi hallatavate varade prognoositavus ja läbipaistvus, peaksid liikmesriigid teavitama komisjoni eesmärgi saavutamiseks kasutamata jäänud lubatud heitkoguse ühikute kogustest 15. maiks 2024.*

(64) Moderniseerimisfondi kohaldamisala tuleks viia kooskõlla liidu kõige uuemate kliimaeesmärkidega ja nõuda, et investeeringud oleksid kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe ja määruse (EL) 2021/1119 eesmärkidega, ning *lõpetada toetuste andmine fossiilkütustel põhineva energiatootmisega seotud investeeringutele, välja arvatud selliste investeeringute toetamine, mille puhul lubatud heitkoguse ühikutest saadav tulu kantakse kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10d lõikega 4 moderniseerimisfondi üle vabatahtlikult. Ühtlasi peaks selliste investeeringute piiratud toetamine olema teatavatel tingimustel jätkuvalt võimalik kõnealuse direktiivi artikli 10 lõike 1 kolmandas lõigus osutatud eraldistest saadava tuluga, eelkõige kui tegevus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852²¹ kohaselt keskkonnasäästlik ning kuni 2027. aastani enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute puhul. Lisaks ei tohiks viimati nimetatud lubatud heitkoguse ühikute kategooria puhul toetada mittetahkete fossiilkütuste kasutamist tarneahela järgnevates etappides pärast 2028. aastat enampakkumisel müüdavatest lubatud heitkoguse ühikutest saadava tuluga.* Lisaks tuleks prioriteetsete investeeringute toetamiseks ette nähtud osa moderniseerimisfondist suurendada kuni 80 % *moderniseerimisfondi lubatud heitkoguse ühikute puhul, mis on üle kantud kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10d lõikega 4 ja millele osutatakse kõnealuse direktiivi artikli 10 lõike 1 kolmandas lõigus, ning kuni 90 % lisakoguse puhul, mis moodustab 2,5 % liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest.*

²¹ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).*

*Prioriteetsete investeeringute hulka tuleks lisada **energiatõhusus, sealhulgas tööstus-, transpordi-, hoone-, põllumajandus- ja jäätmesektoris, taastuvate energiaallikate kasutamine kütmiseks ja jahutamiseks** ning leibkondade toetamine, et vähendada energiaostuvõimetust, sealhulgas maapiirkondades ja äärealadel. **Läbipaistvuse suurendamiseks ja moderniseerimisfondi mõju paremaks hindamiseks peaks investeeringute komitee esitama igal aastal kliimamuutuste komiteele aruande investeeringute hindamisel saadud kogemuste kohta, eelkõige seoses heitkoguste vähendamise ja sellest tulenevate kuludega.***

- (65) ***Direktiiviga (EL) 2018/410 kehtestati sätteid, mis võimaldavad liikmesriikidel tunnistada kehtetuks lubatud heitkoguse ühikuid oma enampakkumise mahust, kui elektritootmise võimsust nende territooriumil vähendatakse. Võttes arvesse liidu suuremaid kliimaeesmärke ja sellest tingitud elektrisektori süsinikuheite kiiremat vähendamist, on selline kehtetuks tunnistamise võimalus üha olulisemaks muutunud. Seepärast peaks komisjon hindama, kas kehtetuks tunnistamise kasutamist liikmesriikide poolt saab lihtsustada, muutes direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 4 kohaselt vastu võetud asjakohaseid delegeeritud õigusakte.***

(66) *Direktiiviga (EL) 2018/410 kehtestatud ja komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2019/1842²² jõustatud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kohandused aitasisid parandada nende tasuta eraldamise tõhusust ja stiimuleid, kuid suurendasid halduskoormust ja tingisid selle, et varasemalt kasutuses olnud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kuupäeva – 28. veebruar – järgimine muutus praktikas võimatuks. Selleks et paremini arvestada lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kohandustega, on asjakohane kohandada nõuete täitmise tsükli. Pädevatele asutustele ette nähtud tähtaega lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks tuleks seetõttu edasi lükata 28. veebruarilt 30. juunile ning käitajatele ette nähtud tähtaega lubatud heitkoguse ühikute tagastamiseks tuleks edasi lükata 30. aprillilt 30. septembrile.*

²² *Komisjoni 31. oktoobri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/1842, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ rakenduseeskirjad seoses saastekvootide tasuta eraldamise kohanduste täiendava reguleerimisega vastavalt tootmistaseme muutumisele (ELT L 282, 4.11.2019, lk 20).*

(67) Komisjoni rakendusmääruses (EL) 2018/2066²³ on sätestatud biomassist pärit heite seiret käsitlevad normid, mis on kooskõlas taastuvenergiat käsitlevate liidu õigusaktidega kehtestatud biomassi kasutamise nõuetega. Kuna õigusaktides käsitletakse üksikasjalikumalt biomassi säästlikkuse kriteeriume vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/2001²⁴ kehtestatud uusimatele normidele, tuleks direktiivi 2003/87/EÜ artikli 14 lõikes 1 sätestatud rakendamisoluliste andmist sõnaselgelt laiendada, et see hõlmaks vajalike kohanduste vastuvõtmist biomassi, sealhulgas biokütuste, vedelate biokütuste ja biomasskütuste säästlikkuse kriteeriumide kohaldamiseks ELi HKSi. Lisaks peaks komisjonil olema õigus võtta vastu rakendusakte, et täpsustada, kuidas võtta arvesse sellise heite säilitamist, mis on nullmääraga biomassi segudest ja biomassist, mis ei ole nullmääraga allikatest.

²³ Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta rakendusmäärus (EL) 2018/2066, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohast kasvuhoonegaaside heite seiret ja aruandlust ning millega muudetakse komisjoni määrust (EL) nr 601/2012 (ELT L 334, 31.12.2018, lk 1).

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

(68) Muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedel- ja gaaskütused ning ringlussevõetud süsinikupõhised kütused võivad olla olulised kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks sektorites, kus süsinikuheidet on raske vähendada. Kui ringlussevõetud süsinikupõhiseid kütuseid ning muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud vedelaid ja gaasilisi kütuseid toodetakse kogutud **CO₂-st** käesoleva direktiiviga hõlmatud tegevuse raames, tuleks heitkogused arvestada selle tegevuse raames. Tagamaks, et muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud kütused ja ringlussevõetud süsinikupõhised kütused aitavad vähendada kasvuhoonegaaside heidet, ning et vältida topeltarvestust kütuste puhul, mis seda teevad, on asjakohane sõnaselgelt laiendada direktiivi 2003/87/EÜ artikli 14 lõikes 1 sätestatud õigust, et komisjon võtaks vastu rakendusaktid, milles sätestatakse vajalikud kohandused võimaliku CO₂ heite arvessevõtmiseks **viisil, mis tagab, et kogu heide võetakse arvesse, kaasa arvatud juhul, kus kütuseid toodetakse väljaspool liitu kogutud CO₂-st, vältides samal ajal topeltarvestust ning tagades heite kogumiseks asjakohaste stiimulite olemasolu**, võttes arvesse ka kõnealuste kütuste käsitlemist direktiivis (EL) 2018/2001.

- (69) Kuna eeldatakse, et CO₂ transporditakse ka muul viisil kui torujuhtmete kaudu, näiteks laevade ja veoautodega, tuleks võrdse kohtlemise tagamiseks direktiivi 2003/87/EÜ I lisa praegust kohaldamisala seoses kasvuhoonegaaside transpordiga nende säilitamise eesmärgil laiendada kõigile transpordivahenditele, olenemata sellest, kas transpordivahendid on hõlmatud ELi HKSiiga. Kui transpordist tulenev heide on hõlmatud ka mõne muu direktiivi 2003/87/EÜ kohase tegevusalaga, tuleks heitkoguseid võtta arvesse selle muu tegevusala all, et vältida topeltarvestust.

- (70) Üksnes biomassi kasutavate käitiste väljajätmine ELi HKSi on põhjustanud olukordi, kus suures koguses biomassi põletavad käitised on saanud juhuslikku kasumit, kuna nad on saanud tasuta **lubatud heitkoguse ühikuid**, mis ületavad oluliselt tegelikke heitkoguseid. Seepärast tuleks kehtestada nullmääraga biomassi põletamise künnisväärtus, mille ületamisel arvatakse käitised ELi HKSi välja. **Künnise kehtestamine annaks suurema kindluse selles osas, millised käitised kuuluvad ELi HKSi kohaldamisalasse, ning võimaldaks tasuta lubatud heitkoguse ühikuid ühtlasemalt jaotada, eelkõige suurema süsinikuheite ülekandumise riskiga sektoritele. Künnis tuleks kehtestada 95 % tasemel, et tasakaalustada käitiste jaoks ELi HKSi kohaldamisalasse jäämise eeliseid ja puuduseid. Seetõttu ei tohiks käitisi, mis on säilitanud füüsilise suutlikkuse fossiilkütuste põletamiseks, stimuleerida naasma selliste kütuste kasutamise juurde. 95 % künnisega tagatakse, et kui käitis kasutab fossiilkütuseid ELi HKSi kohaldamisalasse jäämiseks, et saada tasuta lubatud heitkoguse ühikuid, siis oleks kõnealuste fossiilkütuste kasutamisest tulenevad süsinikuga seotud kulud piisavalt suured, et heidutavalt mõjuda.**

Kõnealuse künnisega tagatakse ka see, et märkimisväärses koguses fossiilkütuseid kasutavatele käitistele kohaldataks jätkuvalt ELi HKSi seirekohustusi, hoides sellega ära kehtivatest seire-, aruandlus- ja kontrollkohustustest potentsiaalse kõrvalehoidmise. Samal ajal tuleks käitisi, kus põletatava nullmääraga biomassi osakaal on väiksem, paindliku mehhanismi abil jätkuvalt innustada fossiilkütuste põletamist veelgi vähendama, jäädes ELi HKSi kohaldamisalasse seni, kuni säästva biomassi kasutamine on sedavõrd ulatuslik, et nende kaasamine ELi HKSi ei ole enam põhjendatud. Samuti on varasem kogemus näidanud, et üksnes biomassi kasutavate käitiste väljajätmine, mis tähendab tegelikult 100 % künnist, välja arvatud fossiilkütuste põletamise puhul käivitamis- ja seiskamisetapis, nõuab ümberhindamist ja täpsemat määratlemist. 95 % künnis võimaldab fossiilkütuste põletamist käivitamis- ja seiskamisetapis.

- (71) *Vähese ja null- süsinikuheitega tehnoloogia kasutuselevõtu stimuleerimiseks peaksid liikmesriigid andma käitajatele võimaluse jääda ELi HKSi kohaldamisalasse kuni direktiivi 2003/87/EÜ artikli 11 lõikes 1 osutatud jooksva ajavahemiku ja sellele järgneva viieaastase ajavahemiku lõpuni, kui käitis on muutnud oma tootmisprotsessi, et vähendada kasvuhoonegaaside heidet ega ületa enam summaarse nimisoojusvõimsuse 20 MW künnist.*

(72) *Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) avaldas 28. märtsil 2022 oma lõpparuande lubatud heitkoguste ühikute ja nendega seotud väärtpaberite tuletisinstrumentide kohta. Aruandes analüüsitakse põhjalikult Euroopa süsinikuturu terviklikkust ning selles on esitatud eksperdiarvamused ja soovitused süsinikuturu nõuetekohase toimimise säilitamiseks. Selleks et pidevalt jälgida turu terviklikkust ja läbipaistvust, peaks ESMA esitama korrapäraselt aruandeid. ESMA hindab juba turusuundumusi ja vajaduse korral esitab oma pädevusvaldkonnas soovitusi oma aruandes suundumuste, riskide ja nõrkade kohtade kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1095/2010²⁵ artikli 32 lõikele 3. Kõnealune iga-aastane aruanne peaks sisaldama Euroopa süsinikuturu analüüsi, mis hõlmab lubatud heitkoguste ühikute enampakkumisel müümist ning lubatud heitkoguste ühikute ja nende väärtpaberite tuletisinstrumentidega kauplemisskohas toimuvat ja börsivälist kauplemist. See kohustus tooks kaasa ESMA aruandluse lihtsustamise ja võimaldaks turgudevahelist võrdlust, eelkõige tugevate seoste tõttu ELi HKSi ja kaubatuletisinstrumentide turgude vahel.*

²⁵ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1095/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/77/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 84).*

ESMA peaks sellises regulaarses analüüsis eelkõige jälgima turu volatiilsust ja hinnamuutusi, enampakkumiste ja kauplemistoiimingute toimimist turgudel, likviidsust ja kauplemissahtusid ning turuosaliste kategooriaid ja kauplemiskäitumist, sealhulgas hindasid oluliselt mõjutavat spekulatiivset tegevust. Hindamine peaks asjakohasel juhul sisaldama soovitusi, et parandada turu terviklikkust ja läbipaistvust ning aruandluskohustusi, samuti tõhustada turu kuritarvitamise ennetamist ja avastamist ning aidata säilitada lubatud heitkoguste ühikute ja nende väärtpaberite tuletisinstrumentide turgude korrapärast toimimist. Komisjon peaks hindamisi ja soovitusi iga-aastases süsinikuturgu käsitlevas aruandes ja vajaduse korral aruannetes nõuetekohaselt arvesse võtma, et tagada süsinikuturu parem toimimine.

- (73) *Selleks et veelgi stimuleerida liikmesriikides, kus kaugkütte heite osakaal on majanduse suurusega võrreldes väga suur, vajalikke investeeringuid kaugkütte süsinikuheite vähendamiseks ning tegeleda sotsiaalsete aspektidega, mis on seotud kõrgete energiahindade ja kaugkütte kütiste suure heitemahukusega, peaks käitajatel olema võimalik taotleda üleminekuperioodil täiendavate lubatud heitkoguste ühikute tasuta eraldamist kaugkütte kütistele ning lubatud heitkoguste ühikute tasuta eraldamise lisaväärtus tuleks investeerida heitkoguste olulisse vähendamisse enne 2030. aastat. Selleks et kõnealused heitkoguste vähendamised toimuksid, peaks üleminekuperioodil täiendavate lubatud heitkoguste ühikute tasuta eraldamine sõltuma tehtud investeeringutest ja vähendatud heitkogustest, nagu see on ette nähtud käitajate koostatud kliimanetraalsuse kavades oma asjaomaste kütiste kohta.*

(74) *Ootamatu või järsk ülemäärane hinnatõus süsinikuturul võib negatiivselt mõjutada turu prognoositavust, mis on oluline süsinikuheite vähendamise investeeringute kavandamiseks. Seepärast tuleks direktiivi 2003/87/EÜ II ja III peatükiga hõlmatud ülemääraste hinnakõikumiste korral lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisele kohaldatavat meetet hoolikalt tugevdada, et parandada selle reageerimisvõimet põhjendamatutele hinnakõikumistele. Kui lubatud heitkoguse ühikute keskmise hinna tõusul põhinevad spetsiifilised käivitamistingimused on täidetud, peaks see reeglitel põhinev kaitsemeede automaatselt kohalduma, vabastades selle tulemusena eelnevalt kindlaksmääratud arvu lubatud heitkoguse ühikuid Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega (EL) 2015/1814²⁶ loodud turustabiilsusreservist. Komisjon peaks jälgima tähelepanelikult käivitamistingimusi ja avaldama need kord kuus, et suurendada läbipaistvust. Selleks et tagada kõnealuse kaitsemeetme alusel turustabiilsusreservist vabastatud lubatud heitkoguse ühikute nõuetekohane müük enampakkumisel ja parandada turu prognoositavust, ei tohiks seda meetet uuesti kohaldada enne, kui lubatud heitkoguse ühikute eelmisest turule laskmisest selle meetme alusel on möödunud vähemalt 12 kuud.*

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1).

(75) Komisjoni 17. septembri 2020. aasta teatises „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“ on rõhutatud, et heitkoguste vähendamine hoonete ja maanteetranspordi sektorites on eriline proovikivi. Seetõttu teatas komisjon, et heitkogustega kauplemist võiks järgnevalt laiendada hoonetest ja maanteetranspordist pärinevatele heitkogustele, **märkides samal ajal, et kõikide kütuste põletamisest tulenevate heitkoguste hõlmamine tooks olulist kasu**. Heitkogustega kauplemist tuleks kohaldada kütuste suhtes, mida kasutatakse põletamiseks hoonete, maanteetranspordi ja muudes sektorites, mis vastavad direktiivi 2003/87/EÜ I lisaga hõlmamata tööstuslikele tegevusaladele, näiteks tööstuskäitiste kütmiseks (edaspidi „hoonete, maanteetranspordi ja muud sektorid“). ■ Nende sektorite heitkogustega kauplemiseks tuleks võtta kasutusele eraldiseisev, kuid paralleelselt toimiv süsteem, et vältida häireid hästitoimivas paiksete käitiste ja lennunduse heitkogustega kauplemise süsteemis. Uue süsteemiga kaasnevad täiendavad poliitikasuunad ■, mis ■ kujundavad turuosaliste ootusi ja püüavad anda süsinikuhinna signaali kogu majandusele, ning see sisaldab meetmeid, et vältida liigset hinnamõju. Varasem kogemus on näidanud, et uue süsteemi väljaarendamine nõuab tõhusa seire-, aruandlus- ja kontrollisüsteemi loomist. Selleks et tagada koostoime ja sidusus ■ ELi HKS-i olemasoleva taristuga, on asjakohane luua hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite heitkogusega kauplemise süsteemi jaoks, muutes direktiivi 2003/87/EÜ.

- (76) Selleks et kehtestada vajalik rakendusraamistik ja tagada mõistlik ajakava 2030. aasta eesmärgi saavutamiseks, peaks heitkogustega kauplemine hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite puhul algama 2025. aastal. *Esimestel aastatel* peaksid reguleeritud üksused omama kasvuhoonegaaside heiteluba ning esitama andmed oma 2024.–2026. aasta heitkoguste kohta. Lubatud heitkoguse ühikuid tuleks hakata kõnealustele üksustele välja andma ja nende suhtes nõuete täitmise kohustust kohaldama alates 2027. aastast. Selline järjestus võimaldaks alustada heitkogustega kauplemist kõnealustes sektorites sujuvalt ja tõhusalt. Samuti võimaldaks see võtta kasutusele meetmed, et tagada heitkogustega kauplemise sotsiaalselt õiglane kasutuselevõtt *hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite puhul* ning leevendada süsinikuhinna mõju vähekaitsitud leibkondadele ja transpordikasutajatele.
- (77) Kuna *hoonete, maanteetranspordi ja muudes sektorites* on väga palju väikeheiteteketajaid, ei ole võimalik määrata reguleerimispunktiks kasvuhoonegaase otseselt tekitavaid üksusi, nagu see on paiksete kütiste ja lennunduse puhul. Seepärast on tehnilise teostatavuse ja haldustõhususe huvides asjakohasem kehtestada reguleerimispunkt tarneahelas eespool. Uue heitkogustega kauplemise süsteemi nõuete täitmise kohustuse peaks esile kutsuma sellise kütuse tarbimisse lubamine, mida põletatakse hoonete ja maanteetranspordi sektorites, sealhulgas kasvuhoonegaaside maanteetransport geoloogilise säilitamise eesmärgil, *samuti muudes sektorites, mis vastavad direktiivi 2003/87/EÜ I lisaga hõlmamata tööstuse tegevusaladele*. Selleks et vältida hõlmatust kahe süsteemiga, ei peaks **kõnealuse** direktiivi I lisa kohastel tegevusaladel kasutatavate kütuste tarbimisse lubamine uue süsteemi kohaldamisalasse kuuluma.

- (78) **Hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite** reguleeritud üksused ja reguleerimispunkt tuleks määratleda vastavalt nõukogu direktiiviga (EL) 2020/262²⁷ kehtestatud aktsiisisüsteemile koos vajalike kohandustega, kuna kõnealuse direktiiviga on juba aktsiisi maksmise eesmärgil sätestatud kindel kontrollisüsteem kõigi tarbimisse lubatud kütusekoguste jaoks. Kütuste lõpptarbivate suhtes nendes sektorites ei tohiks direktiivi 2003/87/EÜ kohaseid kohustusi kohaldada.
- (79) **Hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite** heitkogustega kauplemise süsteemi kohaldamisalasse kuuluvate reguleeritud üksuste suhtes tuleks kohaldada samasuguseid kasvuhoonegaaside heitloa nõudeid nagu paiksete käitiste käitajate suhtes. On vaja kehtestada normid loa taotlemise, loa andmise tingimuste, loa sisu ja läbivaatamise ning reguleeritud üksusega seotud muudatuste kohta. Selleks et uus süsteem saaks hakata sujuvalt toimima, peaksid liikmesriigid tagama, et uue heitkogustega kauplemise süsteemi kohaldamisalasse kuuluvatel reguleeritud üksustel on süsteemi käivitumisel 2025. aastal olemas kehtiv luba.

²⁷ Nõukogu 19. detsembri 2019. aasta direktiiv (EL) 2020/262, millega nähakse ette aktsiisi üldine kord (ELT L 58, 27.2.2020, lk 4).

(80) Uue heitkogustega kauplemise süsteemilubatud heitkoguse ühikute üldkogus peaks järgima lineaarset trajektoori, et saavutada 2030. aasta heitkoguste vähendamise eesmärk, võttes arvesse hoonete ja maanteetranspordi sektorite kulutõhusat panust, milleks on heitkoguste vähendamine 2030. aastaks **43 %** võrreldes 2005. aasta tasemega, **ning võttes arvesse muude sektorite kombineeritud kulutõhusat panust, milleks on heitkoguste vähendamine 2030. aastaks 42 % võrreldes 2005. aastaga.** Lubatud heitkoguse ühikute üldkogus tuleks esimest korda kehtestada **2027.** aastal, et järgida trajektoori, mis algab 2024. aastal 2024. aasta heite piirmäära väärtusest, mis on arvutatud kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/842²⁸ artikli 4 lõikega 2, võttes aluseks **hõlmatud** sektorite **2005. aasta ja** ajavahemiku 2016–2018 võrdlusheite, **mis on kindlaks määratud kõnealuse määruse artikli 4 lõikes 3.** Lineaarseks vähendamisteguriks tuleks seega kehtestada **5,10 %**. Alates 2028. aastast tuleks lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse kindlaksmääramisel lähtuda 2024., 2025. ja 2026. aasta keskmistest heitkogustest ning üldkogust tuleks vähendada sama iga-aastase absoluutse vähendamismäära võrra, mis kehtestati alates 2024. aastast ja mis vastab **5,38 %** lineaarsele vähendamistegurile võrreldes eespool kindlaks määratud trajektoori võrreldava 2025. aasta väärtusega. Kui kõnealused heitkogused on trajektooriga väärtusest märkimisväärselt suuremad ja selline erinevus ei tulene heitemõõtmismeetodite väikestest erinevustest, tuleks lineaarset vähendamistegurit kohandada, et 2030. aastaks nõutavat heitkoguste vähenemise taset saavutada.

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/842, milles käsitletakse liikmesriikide kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heidet aastatel 2021–2030, millega panustatakse kliimameetmetesse, et täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustused, ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 (ELT L 156, 19.6.2018, lk 26).

- (81) Lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümine on kõige lihtsam ja majanduslikult tõhusam ühikute eraldamise meetod, millega välditakse ka juhuslikku kasumit. Konkurentsisureve väljastpoolt liitu on nii hoonete kui ka maanteetranspordi sektori puhul väike või olematu ning neid ei ähvarda süsinikuheite ülekandumise risk. Seetõttu tuleks hoonete ja maanteetranspordi lubatud heitkoguse ühikud eraldada üksnes enampakkumise teel ilma tasuta eraldamiseta.
- (82) Selleks et tagada *uue* heitkogustega kauplemise süsteemi sujuv käivitumine ning võttes arvesse reguleeritud üksuste vajadust investeerida tuletisinstrumentidesse või osta lubatud heitkoguse ühikuid ette, et maandada nende hinna- ja likviidsusriski, tuleks suurem kogus lubatud heitkoguse ühikuid panna enampakkumisele varases etapis. Seega peaks **2027.** aastal enampakkumismaht olema 30 % suurem kui **2027.** aasta lubatud heitkoguse ühikute üldkogus. See kogus oleks piisav, et tagada likviidsus nii juhul, kui heitkogused vähenevad vastavalt vähendamisvajadustele, kui ka juhul, kui heitkogused alles aegamisi vähenevad. Üksikasjalikud reeglid lubatud heitkoguse ühikute enampakkumismahu varasema kindlaksmääramise kohta tuleks kehtestada enampakkumisi käsitleva delegeeritud õigusaktiga, mis võetakse vastu vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõikele 4.

- (83) Liikmesriikidele laekuvate enampakkumistulude seisukohast on väga olulised enampakkumisosade jaotamise reeglid, eriti arvestades vajadust tugevdada liikmesriikide suutlikkust tegeleda hoonete ja maanteetranspordi süsinikuhinna signaali sotsiaalse mõjuga. Hoolimata sellest, et nendel **hoonete, maanteetranspordi ja muudel sektoritel** on väga erinevad omadused, on asjakohane kehtestada ühine jaotusreegel, mis sarnaneb paiksete käitiste suhtes kohaldatavaga. Enamik lubatud heitkoguse ühikutest tuleks jaotada kõigi liikmesriikide vahel, võttes aluseks heitkoguste keskmise jaotuse **maanteetranspordis, äri- ja ametiasutuste hoonetes ning elamutes** ajavahemikul 2016–2018.
- (84) Süsinikuhinna kehtestamisega hoonete ja maanteetranspordi sektorites peaksid kaasnema tõhusad sotsiaalsed hüvitised, eriti kui arvestada praegust energiaostuvõimetuse taset. Ligikaudu 34 miljonit eurooplast, **see tähendab ligikaudu 6,9 % liidu elanikkonnast** teatas **2021.** aastal korraldatud kogu liitu hõlmanud uuringus, **et** kodu piisav kütmine käib neil rahaliselt üle jõu. Sotsiaalse ja jaotusliku mõju tõhusaks hüvitamiseks peaksid liikmesriigid kulutama enampakkumistest saadud tulu, **mis on saadud hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite heitkogustega kauplemisel**, kliima ja energiaga seotud eesmärkidel, mis on juba kindlaks määratud olemasoleva heitkogustega kauplemise süsteemi jaoks, **eelistades tegevusi, millega panustatakse hoonete, maanteetranspordi ja muudes sektorites heitkogustega kauplemise sotsiaalsete aspektidega tegelemisse**, aga ka meetmete jaoks, mis on lisatud spetsiaalselt selleks, et tegeleda nimetatud **sektoritega** seonduvate probleemidega, sealhulgas **direktiivi 2012/27/EL** kohaste seonduvate poliitikameetmete jaoks.

Uus kliimameetmete sotsiaalfond, mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/...²⁹⁺ pakub liikmesriikidele sihtotstarbelist rahastust, et toetada kõige rohkem mõjutatud vähekaitsitud rühmi, eelkõige energiaostuvõimetuid või transpordivaesuses olevaid leibkondi. Kliimameetmete sotsiaalfondiga suurendatakse õiglust ja solidaarsust liikmesriikide vahel ja nende sees, leevendades samas majanduse ülemineku ajal energiaostuvõimetuse ja transpordivaesuse ohtu. See tugineb olemasolevatele solidaarsusmehhanismidele ja täiendab neid koostöimes muude liidu kuluprogrammide ja vahenditega. Kliimameetmete sotsiaalfondi rahastamiseks tuleks ajutiselt ja erandkorras kasutada 50 miljonit lubatud heitkoguse ühikut ELi HKSist vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a lõikele 8b ning 150 miljonit lubatud heitkoguse ühikut, mis on saadud hoonete, maanteetranspordi ja muudest sektoritest lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisel, ning uute sektorite enampakkumistulu (maksimaalselt kogusummas 65 000 000 000 eurot) sihtotstarbelise välistuluna, kuni toimuvad arutelud komisjoni 22. detsembri 2021. aasta ettepaneku üle võtta vastu nõukogu otsus, millega muudetakse otsust (EL, Euratom) 2020/2053, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi seoses ELi HKSil põhineva uue omavahendi loomisega kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmanda lõiguga.

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) 2023/..., millega luuakse kliimameetmete sotsiaalfond ja muudetakse määrust (EL) 2021/1060 (ELT ...).

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 11/23 (2021/0206(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

Sätetada tuleks, et kui ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmanda lõigu kohaselt võetakse vastu otsus, millega luuakse kõnealune uus omavahend, ei ole sellise otsuse jõustumisel sama tulu enam käsitatav sihtotstarbelise välistuluna. Seoses kliimameetmete sotsiaalfondiga peaks komisjon sellise otsuse vastuvõtmise korral asjakohasel juhul esitama vajalikud ettepanekud kooskõlas määruse (EL) 2023/...⁺ artikli 27 lõikega 4. See ei piira 2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku üle peetavate läbirääkimiste tulemusi.

- (85) Enampakkumistulude kasutamist käsitlev aruandlus tuleks viia kooskõlla **█** määrusega (EL) 2018/1999 kehtestatud praeguse aruandlusega.

█

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 11/23 (2021/0206(COD)) sisalduva määruse number.

- (86) **Uue** heitkogustega kauplemise süsteemi kohaldamisalasse kuuluvad reguleeritud üksused peaksid tagastama oma tõendatud heitkoguste eest lubatud heitkoguse ühikuid koguses, mis vastab nende poolt tarbimisse lubatud kütusekogustele. Esimest korda peaksid nad oma tõendatud heitkoguste eest lubatud heitkoguse ühikuid tagastama **2027.** aastal. Halduskoormuse vähendamiseks tuleks paljusid õigusnorme, mida kohaldatakse olemasoleva paikseid käitisi ja lennundust hõlmava HKSi suhtes, kohaldada ka hoonete, maanteetranspordi **ja muude sektorite uue heitkogustega kauplemise** süsteemi suhtes, tehes neis normides vajalikud kohandused. See hõlmab eelkõige lubatud heitkoguse ühikute üleandmise, tagastamise ja kehtetuks tunnistamise nõudeid, samuti norme, milles käsitletakse lubatud heitkoguse ühikute kehtivusaega, karistusi, pädevaid asutusi ja liikmesriikide aruandluskohustust.

(87) *Teatavates liikmesriikides on juba kehtestatud riiklikud süsinikumaksud, mida kohaldatakse hoonete ja maanteetranspordi ja direktiivi 2003/87/EÜ III lisaga hõlmatud muudes sektorites. Sellest tulenevalt tuleks kehtestada kuni 2030. aasta lõpuni ajutine erand. Direktiivi 2003/87/EÜ eesmärkide saavutamise ning uue heitkogustega kauplemise süsteemi ühtsuse tagamiseks peaks erandi kohaldamise võimalust lubama vaid siis, kui riiklik maksumäär on kõrgem kui keskmine enampakkumishind asjaomasel aastal, ning see peaks kehtima vaid sellist maksu maksvate reguleeritud üksuste tagastamiskohustuse suhtes. Süsteemi stabiilsuse ja läbipaistvuse tagamiseks tuleks riiklikust maksust, sealhulgas asjaomastest maksumääradest, teatada komisjonile käesoleva direktiivi ülevõtmisperioodi lõpuks. Erand ei tohiks mõjutada kliimameetmete sotsiaalfondi sihtotstarbelist välistulu või omavahendit (kui see luuakse ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmanda lõigu kohaselt), mis põhineb heitkogustega kauplemisest saadud enampakkumistulul hoonete, maanteetranspordi ja muudes sektorites.*

- (88) Selleks et heitkogustega kauplemine hoonesektoris, maanteetranspordisektoris **ja muudes sektorites** oleks tõhus, peaks olema võimalik heitkoguseid suure kindluse ja mõistlike kuludega seirata. Heitkoguste omistamisel reguleeritud üksustele tuleks võtta aluseks tarbimisse lubatud kütuse kogused ja heitetegur. Reguleeritud üksustel peaks olema võimalik usaldusväärselt ja täpselt kindlaks teha ja eristada sektoreid, kus kütused tarbimisse lubatakse, ning kütuste lõppkasutajaid, et vältida soovimatut mõju, näiteks topeltkoormust. ***Väikesel arvul juhtudel, kui ei ole võimalik vältida topeltarvestust olemasolevas ELi HKSi ning hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite uues heitkogustega kauplemise süsteemis või kui kulud tekivad seoses lubatud heitkoguse ühikute tagastamisega väljaspool direktiiviga 2003/87/EÜ hõlmatud tegevusalasid, peaksid liikmesriigid kasutama seda tulu vältimatu topeltarvestuse või muude selliste kulude hüvitamiseks väljaspool hoonete, maanteetranspordi ja muid sektoreid kooskõlas liidu õigusega. Topeltarvestuse vältimiseks ja selleks, et lubatud heitkoguse ühikuid ei tagastataks väljaspool hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite heitkogustega kauplemise süsteemi, ning finantshüvitististe maksmiseks ühetaoliste tingimuste tagamiseks tuleks komisjonile anda rakendamisolulised. Selleks et veelgi vähendada topeltarvestusega seotud probleeme, peaksid seire ja lubatud heitkoguse ühikute heitkogustega kauplemise uude süsteemi tagastamise tähtsajad hakkama kulgema üks kuu hiljem kui paiksete kütiste ja lennunduse olemasoleva süsteemi tähtsajad.*** Selleks et saada piisavalt andmeid lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse kindlaksmääramiseks ajavahemikuks 2028–2030, peaksid süsteemi käivitamisel 2025. aastal luba omavad reguleeritud üksused esitada andmed oma varasemate, 2024. aasta heitkoguste kohta.

(89) *Oluline on tagada läbipaistvus süsinikukulude ja selle suhtes, mis ulatuses neid tarbijale edasi kantakse, et võimaldada heitkoguste kiiret ja kulutõhusat vähendamist kõigis majandussektorites. See on eriti oluline kui heitkogustega kauplemise süsteem põhineb tarneahela eelneva etapi kohustustel. Uue heitkogustega kauplemise süsteemi eesmärk on pakkuda reguleeritud üksustele stiimuleid vähendada kütuste süsinikusisaldust ning sellised üksused ei tohiks teenida põhjendamatu kasumit, kandes tarbijatele üle rohkem süsinikukulusid kui neil tekib. Kuigi lubatud heitkoguse ühikute müümine täielikul enampakkumisel hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite heitkogustega kauplemise süsteemi raames juba piirab sellise põhjendamatu kasumi tekkimist, peaks komisjon jälgima, mil määral reguleeritud üksused süsinikukulusid edasi kannavad, et vältida juhuslikku kasumit. Komisjon peaks seoses IVA peatükiga esitama igal aastal aruande liidu tarbijatele üle kantud süsinikukulude keskmise taseme kohta võimaluse korral kütuseliikide kaupa.*

- (90) On asjakohane võtta meetmeid, et tegeleda võimaliku ülemäärase hinnatõusu riskiga, mis võib vähendada leibkondade ja üksikisikute valmisolekut investeerida oma kasvuhoonegaaside heite vähendamisse, kui see risk on *uue* heitkogustega kauplemise süsteemi alguses eriti suur. Need meetmed peaksid täiendama 2019. aastal toimima hakanud turustabiilsusreservi kaitsemeetmeid. Kuigi süsinikuhinna määrab jätkuvalt turg, käivitab kaitsemeetmed reeglitel põhinev automaatne mehhanism, mille kohaselt vabastatakse lubatud heitkoguse ühikuid turustabiilsusreservist ainult juhul, kui on täidetud üks või mitu konkreetset lubatud heitkoguse ühikute keskmise hinna tõusul põhinevat tingimust. See täiendav mehhanism peaks olema ka väga reageeriv, et tegeleda liigse volatiilsusega, mis tuleneb muudest teguritest kui turu põhinäitajate muutumine. Meetmeid tuleks kohandada vastavalt ülemäärase hinnatõusu eri tasemetele, mille tulemuseks on eri ulatusega sekkumised. Komisjon peaks käivitamistingimusi tähelepanelikult jälgima ning kui nimetatud tingimused on täidetud, peaks komisjon meetmed viivitamata vastu võtma. See ei tohiks piirata kaasnevaid meetmeid, mida liikmesriigid võivad võtta kahjuliku sotsiaalse mõjuga tegelemiseks.

- (91) *Selleks et suurendada kodanike kindlustunnet, et süsiniku hind uue heitkogustega kauplemise süsteemi algusaastatel ei ületa 45 eurot, on asjakohane lisada täiendav hinnastabiilsusmehhanism, et vabastada lubatud heitkoguse ühikud turustabiilsusreservist juhul, kui süsiniku hind ületab seda taset. Põhimõtteliselt tuleks meedet kohaldada üks kord 12 kuu jooksul. Siiski peaks olema võimalik seda kõnealuse 12-kuulise ajavahemiku jooksul uuesti kohaldada, kui komisjon, keda abistab kliimamuutuste komitee, on seisukohal, et hinnatõus õigustab lubatud heitkoguse ühikute uut vabastamist. Pidades silmas selle mehhanismi eesmärki tagada uue heitkogustega kauplemise süsteemi algusaastatel stabiilsus, peaks komisjon hindama selle toimimist ja seda, kas seda tuleks jätkata pärast 2029. aastat.*
- (92) *Täiendava kaitsemehhanismina enne heitkogustega kauplemise algust hoonete, maanteetranspordi ja muudes sektorites peaks olema võimalik piirmäära rakendamist ja tagastamiskohustust edasi lükata, kui gaasi või nafta hulгимүүгihinnad on varasemate suundumustega võrreldes erakordselt kõrged. Mehhanism peaks olema automaatne, mis tähendab, et piirmäära rakendamist ja tagastamiskohustust tuleb ühe aasta võrra edasi lükata, kui energiahinna käivitamistingimused on täidetud. Võrdlushinnad tuleks kindlaks määrata gaasi ja nafta hulгимүүгитurgude võrdluslepingute alusel, mis on kohe kättesaadavad ja lõpptarbijate jaoks kõige asjakohasemad. Gaasi- ja naftahindade jaoks tuleks ette näha eraldi käivitamistingimused, kuna nende hinnamuutused järgivad teistsuguseid varasemaid suundumusi. Selleks et tagada turukindlus, peaks komisjon edasilükkamise kohaldamist aegsasti selgitama, avaldades Euroopa Liidu Teatajas teate.*

- (93) Komisjon peaks jälgima heitkogustega kauplemise kohaldamist hoonete, maanteetranspordi **ja muudes sektorites**, sealhulgas seda, mil määral hinnad lähenevad olemasoleva ELi HKSi hindadele, ning vajaduse korral tuleks teha Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepanek süsteemi läbivaatamiseks, et omandatud teadmiste ja hindade suurenenud lähenemise alusel parandada heitkogustega kauplemise tõhusust, haldamist ja praktilist kohaldamist nendes sektorites. Komisjon peaks olema kohustatud esitama esimese aruande kõnealuste küsimuste kohta 1. jaanuariks 2028.
- (94) Selleks et tagada direktiivi 2003/87/EL artikli **3ga lõike 2, artikli 3gf lõike 2 ja 4, artikli 10b lõike 4, artikli 12 lõiked 3-d ja 3-c, artikli 14 lõike 1, artikli 30f lõiked 3 ja 5 ning artikli 30h lõike 7** ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Selleks et tagada koostoime kehtiva õigusraamistikuga, tuleks kõnealuse direktiivi artiklites 14 ja 15 sätestatud rakendamisvolituste andmist laiendada hoonete, maanteetranspordi **ja muudele sektoritele**. Neid rakendamisvolitusi, välja arvatud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3gf lõikega 2 ning artikli 12 lõigetega 3-d ja 3-c seotud rakendamisvolitusi, tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011³⁰.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

- (95) *Selleks et saavutada käesolevas direktiivis ja muudes liidu õigusaktides, eelkõige määruses (EL) 2021/1119 sätestatud eesmärgid, peaksid liit ja liikmesriigid poliitika rakendamisel kasutama uusimaid teadusandmeid. Seega, kui kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu esitab teaduslikke nõuandeid ja aruandeid ELi HKSi kohta, peaks komisjon selliseid nõuandeid ja aruandeid arvesse võtma, eelkõige seoses vajadusega liidu täiendava poliitika ja lisameetmete järele, et tagada kooskõla määruse (EL) 2021/1119 eesmärkidega ning samuti selleks, et võtta arvesse lennunduse ja meretranspordi üleilmsete turupõhiste meetmete ambitsioonikust ja keskkonnaalast terviklikkust.*
- (96) *Selleks et tunnustada ELi HKSi tulude panust kliimapöördesse, tuleks kasutusele võtta ELi HKSi märgis. Lisaks muudele meetmetele, millega tagatakse ELi HKSist saadava rahastamise nähtavus, peaksid liikmesriigid ja komisjon tagama, et moderniseerimisfondist ja innovatsioonifondist toetust saanud projektid ja tegevused oleksid asjakohast märgist kasutades selgelt märgistatud, et toetus tuleb ELi HKSi tuludest.*

(97) *Määruse (EL) 2021/1119 artikli 2 lõikes 1 sätestatud kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamiseks tuleks nimetatud määrust muutvas seadusandlikus ettepanekus kehtestada kogu liitu hõlmav 2040. aasta kliimaeesmärk. ELi HKS tuleks läbi vaadata, et viia see kooskõlla liidu 2040. aasta kliimaeesmärgiga. Selle tulemusena peaks komisjon 2026. aasta juuliks esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande ELi HKSi mitme aspekti kohta, lisades aruandele asjakohasel juhul seadusandliku ettepaneku ja mõjuhinnangu. Kooskõlas määrusega (EL) 2021/1119 tuleks esmatähtsaks pidada otseheidete vähendamist, mida tuleb kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamiseks täiendada süsiniku ulatuslikuma sidumisega. Seepärast peaks komisjon muu hulgas esitama 2026. aasta juuliks Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande selle kohta, kuidas saaks heitkogustega kauplemisega hõlmata heiteid, mis on atmosfäärist eemaldatud ning ohutult ja püsivalt ladustatud, näiteks heite kogumine otse atmosfäärist, ilma et sellega tasaarveldataks heitkoguste vajalikku vähendamist. Kuni süsiniku hinnastamine ei hõlma toote olelusringi kõiki etappe, kus kasutatakse kogutud süsinikku, eelkõige jäätmete põletamise etappi, tooks heitkoguste arvestamine toodetest atmosfääri vabanemise ajal kaasa heitkoguste alahindamise.*

Selleks et reguleerida süsiniku kogumist viisil, mis vähendab netoheidet, tagab kõikide heitkogusete arvesse võtmise ja väldib topeltarvestust, luues samal ajal majanduslikke stiimuleid, peaks komisjon 2026. aasta juuliks hindama, kas kõiki direktiiviga 2003/87/EÜ hõlmatud kasvuhoonegaaside heitkoguseid on tegelikult arvesse võetud ja kas topeltarvestust on tegelikult välditud. Eelkõige peaks komisjon hindama selliste kasvuhoonegaaside heitkoguste arvestust, mida käsitatakse tootes kogutuna ja kasutatuna muul kui artikli 12 lõikes 3b osutatud viisil, ning võtma arvesse tarneahela järgnevaid etappe, sealhulgas kõrvaldamist ja jäätmete põletamist. Lisaks peaks komisjon esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud tegevusalade puhul summaarse nimisoojusvõimsuse 20 MW künnise vähendamise teostatavuse kohta, võttes arvesse keskkonnakasu ja halduskoormust.

(98) *Komisjon peaks 2026. aasta juuliks hindama ka võimalust lisada olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised ELi HKSi ja esitama selle kohta Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, pidades muu hulgas silmas nende lisamist alates 2028. aastast ning hinnates võimalikku vajadust, et liikmesriigil oleks kuni 2030. aasta lõpuni võimalus loobuda, võttes arvesse kõigi sektorite panuse olulisust heitkoguste vähendamisele. Olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste lisamine ELi HKSi aitaks kaasa ringmajandusele, soodustades ringlussevõttu, taaskasutust ja toodete parandamist ning kogu majandust hõlmavat süsinikuheite vähendamist. Olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste lisamine tugevdaks kooskõlas jäätmehierarhiaga säästva jäätmekäitluse stiimuleid ja looks võrdsed tingimused piirkondadele, mis on lisanud olmejäätmete põletamise ELi HKSi kohaldamisalasse.*

Selleks et vältida olmejäätmete põletamisega tegelevast käitisest pärit jäätmete liidu prügilates ladestamist, mille tulemusel tekib metaaniheide, ja vältida jäätmete eksporti kolmandatesse riikidesse, millel võib olla keskkonnale negatiivne mõju, peaks komisjon oma aruandes arvesse võtma võimalikke ümbersuunamisi jäätmete kõrvaldamiseks seoses jäätmete võimaliku ladestamisega liidu prügilates ja jäätmete kolmandatesse riikidesse eksportimisega. Komisjon peaks võtma arvesse ka mõju siseturule, võimalikke konkurentsimoonutusi, keskkonnaalast terviklikkust, kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ³¹ eesmärkidega ning heitkoguste seire ja arvutamise usaldusvärsust ja täpsust. Võttes arvesse prügilasse ladestamisest tulenevat metaaniheidet ja selleks, et vältida ebavõrdsete tingimuste loomist, peaks komisjon olmejäätmete põletamisega tegelevate käitiste lisamise teostatavuse hindamisel hindama ka muude jäätmekäitlusprotsesside, näiteks prügilasse ladestamise, kääritamise, kompostimise ja mehaanilis-bioloogilise töötlemise lisamise võimalust ELi HKSi.

³¹ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).*

(99) Selleks et võtta vastu muid kui seadusandlikke akte, mis on üldkohaldatavad ja täiendavad või muudavad seadusandliku akti teatavaid mitteolemuslikke osi, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte seoses enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektidega; tingimuslikkuse kohaldamist käsitlevate normidega, innovatsioonifondi toimimist käsitlevate normidega; hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi toimimist käsitlevate normidega; nõuetega, mille kohaselt tuleb lugeda kasvuhoonegaasid tootes püsivalt keemiliselt seotuks ning direktiivi 2003/87/EÜ III lisas osutatud tegevusala laiendamisele muudele sektoritele. Lisaks tuleks selleks, et tagada koostoime kehtiva õigusraamistikuga, laiendada direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõikes 4 sätestatud delegeeritud volitusi hoonete, maanteetranspordi ja muudele sektoritele. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes³² sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

³² ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

(100) *Olemasolevat ELi HKSi ja selle meretranspordile laiendamist käsitlevaid norme tuleks kohaldada alates 2024. aastast kooskõlas vajadusega võtta kiireloomulisi kliimameetmeid ning et kõik sektorid aitaksid kaasa heitkoguste kulutõhusale vähendamisele. Sellest tulenevalt peaksid liikmesriigid võtma neid sektoreid käsitlevad sätted üle hiljemalt 31. detsembriks 2023. Hoonete, maanteetranspordi ja muude sektorite heitkogustega kauplemise süsteemi käsitlevate sätete ülevõtmise tähtaeg peaks siiski olema 30. juuni 2024, kuna seiret, aruandlust, kontrolli ja lubade andmist käsitlevaid norme kohaldatakse nendes sektorites alates 1. jaanuarist 2025 ning nende nõuetekohaseks rakendamiseks on vaja piisavalt aega. Erandina peaksid liikmesriigid aruandluse läbipaistvuse ja usaldusväärse tagamiseks üle võtma kohustuse esitada aruanne nende sektorite varasemate heitkoguste kohta 31. detsembriks 2023, kuna kõnealune kohustus on seotud heitkogustega 2024. aastal. Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga selgitavate dokumentide³³ kohta kohustuvad liikmesriigid põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi komponentide ja ülevõtvate liikmesriigi õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et nimetatud dokumentide esitamine on põhjendatud.*

³³ *ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.*

- (101) Hästi toimiv ja reformitud ELi HKS, mis hõlmab turu stabiliseerimise vahendit, on üks tähtsamaid liidu vahendeid, *et saavutada 2030. aastaks kogu majandust hõlmav kasvuhooonegaaside netoheite vähendamise eesmärk ning saavutada hiljemalt 2050. aastaks liidu kliimanetraalsuse eesmärk ja määruses (EL) 2021/1119 sätestatud eesmärk saavutada seejärel negatiivsed heitkogused, samuti Pariisi kokkuleppe eesmärgid*. Turustabiilsusreservi eesmärk on vähendada lubatud heitkoguse ühikute pakkumise ja nõudluse tasakaalustamatust turul. Otsuse (EL) 2015/1814 artikli 3 kohaselt tuleb reservi toimimine läbi vaadata kolm aastat pärast selle toimima hakkamist, pöörates erilist tähelepanu protsendimääradele, mida kasutatakse reservi lisatavate lubatud heitkoguse ühikute arvu määramiseks, ringluses olevate lubatud heitkoguse ühikute koguarvu künnisväärtusele, mille alusel määratakse lubatud heitkoguse ühikute reservi lisamine, ja reservist vabastatavate lubatud heitkoguse ühikute arvule. *Praegune künnis lubatud heitkoguse ühikute turustabiilsusreservi lisamiseks kehtestati 2018. aastal koos ELi HKS-i viimase läbivaatamisega, samal ajal kui lineaarset vähendamistegurit suurendatakse käesoleva direktiiviga. Seepärast peaks komisjon turustabiilsusreservi toimimise korrapärasel läbivaatamisel hindama ka kõnealuse künnise võimaliku kohandamise vajadust kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artiklis 9 osutatud lineaarse teguriga.*

- (102) Võttes arvesse vajadust anda tugevam investeerimissignaali, et vähendada heitkoguseid kulutõhusalt, ning selleks, et ELi HKSi tugevdada, tuleks otsust (EL) 2015/1814 muuta, et suurendada protsendimäärasid, mida kasutatakse igal aastal turustabiilsusreservi lisatavate lubatud heitkoguse ühikute arvu kindlaksmääramiseks. Lisaks peaks ringluses olevate lubatud heitkoguse ühikute koguarvu väiksemate väärtuste korral olema reservi lisatav kogus võrdne ringluses olevate lubatud heitkoguse ühikute koguarvu ja selle künnisväärtuse vahel, millest alates lisatakse need ühikud reservi. See hoiaks ära enampakkumismahtude märkimisväärse ebakindluse, mis tekib siis, kui ringluses olevate lubatud heitkoguse ühikute koguarv on künnise lähedal, ning tagaks samal ajal, et ülejääk jõuab mahuvahemikku, mille piires süsinikuturgu peetakse tasakaalustatult toimivaks.
- (103) Tagamaks, et pärast kehtetuks tunnistamist turustabiilsusreservi alles jäävate lubatud heitkoguse ühikute tase on prognoositav, ei tohiks reservis olevate lubatud heitkoguse ühikute kehtetuks tunnistamine enam sõltuda eelmise aasta enampakkumismahtudest. Reservis olevate lubatud heitkoguse ühikute arvuks tuleks seega määrata 400 miljonit, mis vastab ringluses olevate ühikute koguarvu alumisele künnisväärtusele.

- (104) Käesolevale direktiivi ettepanekule lisatud mõjuhinna analüüs näitas ka seda, et ringluses olevate lubatud heitkoguse ühikute koguarv peaks hõlmama lennunduse netoonõudlust. Kuna lennunduse lubatud heitkoguse ühikuid saab kasutada samamoodi nagu üldisi lubatud heitkoguse ühikuid, muudaks lennunduse lisamine reservi selle täpsemaks ja seega paremaks turu stabiilsuse tagamise vahendiks. Ringluses olevate lubatud heitkoguse ühikute koguarvu arvutamisel tuleks arvesse võtta lennunduse heitkoguseid ja lennundusele alates käesoleva direktiivi jõustumisele järgnevast aastast välja antud lubatud heitkoguse ühikuid.
- (105) Selleks et selgitada ringluses olevate lubatud heitkoguse ühikute koguarvu arvutamist, tuleks otsuses (EL) 2015/1814 täpsustada, et nende pakkumine hõlmab ainult välja antud, turustabiilsusreservi, mitte lisatud lubatud heitkoguse ühikuid. Lisaks ei tohiks valemis enam turustabiilsusreservis olevate lubatud heitkoguse ühikute arvu nende pakkumisest lahutada. Sellel muudatusel ei oleks olulist mõju ringluses olevate lubatud heitkoguse ühikute koguarvu arvutamise tulemusele, sealhulgas ringluses olevate lubatud heitkoguse ühikute koguarvu varasematele arvutustele ega reservile.

- (106) Selleks et vähendada nõudluse ja pakkumise tasakaalustamatust, mis on seotud heitkogustega kauplemise alustamisega hoonete, maanteetranspordi *ja muudes sektorites*, ning muuta see turušokkidele vastupidavamaks, tuleks nimetatud sektorite suhtes kohaldada turustabiilsusreservi reeglipõhist mehhanismi. Selleks et reserv saaks hakata toimima süsteemi algusest peale, tuleks sellele eraldada hoonete, maanteetranspordi ja *muudes sektorites* heitkogustega kauplemise jaoks esialgu 600 miljonit lubatud heitkoguse ühikut. Algse alumise ja ülemise künnisväärtuse suhtes, mis käivitavad lubatud heitkoguse ühikute reservist vabastamise või reservi lisamise, tuleks kohaldada üldist läbivaatamise klauslit. Muude elementide, näiteks ringluses olevate lubatud heitkoguse ühikute koguarvu või reservist vabastatud või reservi lisatud lubatud heitkoguse ühikute koguse avaldamise puhul tuleks järgida muid sektoreid käsitlevaid reservi nõudeid.

█

(107) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, milleks on edendada kogu liitu hõlmava laiendatud ja muudetud turupõhise mehhanismi abil kasvuhooonegaaside heite vähendamist kulutõhusal ja majanduslikult tõhusal viisil, mis on kooskõlas kõnealuse kogu majandust hõlmava kasvuhooonegaaside netoheite vähendamise 2030. aasta eesmärgiga, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetme ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(108) Direktiivi 2003/87/EÜ ning otsust (EL) 2015/1814 tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 2003/87/EÜ muutmine

Direktiivi 2003/87/EÜ muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 1 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Samuti näeb käesolev direktiiv ette tõsta kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise taset, et aidata kaasa sellise vähendamise taseme saavutamisele, mis on teaduslikult vajalik ohtlike kliimamuutuste vältimiseks. See aitab kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/1119 kehtestatud liidu kliimanetraalsuse eesmärgi ja kliimaeesmärkide ning seeläbi Pariisi kokkuleppe** eesmärkide saavutamisele.*

* *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimanetraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).*

** *ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.*“

2) Artikli 2 lõiked 1 ja 2 asendatakse järgmisega:

- „1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse I ja III lisas loetletud tegevusalade ja II lisas loetletud kasvuhoonegaaside suhtes. Kui käitis, mis kuulub ELi HKSi kohaldamisalasse, kuna tema käitamisel olevate põletusseadmete summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW, muudab kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamiseks oma tootmisprotsessi ega ületa enam nimetatud künnist, ***pakub liikmesriik, kus käitis asub, käitajale võimalust jääda*** pärast tootmisprotsessi muutmist ELi HKSi kohaldamisalasse kuni artikli 11 lõike 1 teises lõigus osutatud ***jooksva*** viieaastase ajavahemiku ***ja sellele järgneva*** viieaastase ajavahemiku lõpuni. ***Kõnealuse käitise käitaja võib otsustada, et käitis jääb ELi HKSi kohaldamisalasse ainult jooksva viieaastase ajavahemiku lõpuni või ka järgnevaks viieaastaseks ajavahemikuks pärast tootmisprotsessi muutmist. Asjaomane liikmesriik teatab komisjonile muudatustest võrreldes artikli 11 lõike 1 kohaselt komisjonile esitatud loeteluga.***
2. Käesoleva direktiivi kohaldamine ei piira Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2010/75/EL* tulenevate nõuete kohaldamist.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).“

3) Artiklit 3 muudetakse järgmiselt:

a) punkt b asendatakse järgmisega:

„b) „heide“ või „heitkogus“ – käitise allikatest pärinevate kasvuhoonegaaside heide või I lisas loetletud lennutegevusi sooritava õhusõiduki või I lisas loetletud meretransporditegevusi sooritavate laevade selliste gaaside heide, mis on nimetatud tegevuse osas täpsustatud, või III lisas osutatud tegevusalale vastav kasvuhoonegaaside heide;“;

b) punkt d asendatakse järgmisega:

„d) „kasvuhoonegaaside heiteluba“ – kooskõlas artiklitega 5, 6 ja 30b väljaantud luba;“;

c) punkt u jäetakse välja;

d) lisatakse järgmised punktid:

- „w) „laevandusettevõtja“ – laeva omanik või muu organisatsioon või isik, näiteks haldaja või laevapereta prahtija, kes on võtnud laevaomanikult vastutuse laeva käitamise eest ja kes sellise vastutuse võtmisel on nõustunud üle võtma kõik kohustused ja kogu vastutuse, mis on sätestatud laevade ohutu ekspluateerimise ja reostuse vältimise korraldamise rahvusvahelises koodeksis, mis on esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 336/2006* I lisas;
- x) „reis“ – *Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2015/757** artikli 3 punktis c määratletud reis;*

- y) „laevandusettevõtjale määratud haldav asutus“ – asutus, kes vastavalt artiklile 3gf vastutab ELi HKS-i haldamise eest seoses laevandusettevõtjaga;
- z) *„külastatav sadam“ – sadam, kus laev peatub kauba lastimiseks või lossimiseks või reisijate pealevõtmiseks või maale laskmiseks, või sadam, kus avamerelaev peatub meeskonna vahetamiseks; selliste peatuste hulka ei kuulu üksnes tankimise, varude täiendamise, muu laeva kui avamerelaeva meeskonna vahetamise, kuivdokki mineku või laeva, selle seadmete või mõlema remondi eesmärgil tehtavad peatused, abi vajava või ohus oleva laeva peatused sadamas, laevadevaheline reisijate või lasti üleandmine väljaspool sadamaid, üksnes ebasoodsate ilmastikutingimuste eest varjumise või vajaliku otsingu- ja päästetegevuse eesmärgil tehtavad peatused sadamas ning konteinerilaevade peatused konteinerite ümberlaadimisega tegelevas naabersadamas, mis on loetletud artikli 3ga lõike 2 kohaselt vastu võetud rakendusaktis;*
- aa) *„kruisilaev“ – lastitekita reisilaev, mis on eranditult ette nähtud reisijate veoks ärilistel eesmärkidel ja pakub merereisi ajal ööbimisega majutust;*

- ab) „hinnavaheleping“ – leping komisjoni ja vähese või null-süsinikuheitega toote tootja vahel, kes on välja valitud sellise konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi kaudu nagu enampakkumine, mille puhul antakse lepinguga tootjale innovatsioonifondist toetust, mis katab ühelt poolt võiduhinna, mida teatakse ka täitmishinnana, ja teiselt poolt toodetud vähese või null-süsinikuheitega toote hinnast tuletatud võrdlushinna, lähedase asendustoote turuhinna või nende kahe kombinatsiooni vahe;*
- ac) „süsinikuheite hinnavahe leping“ – leping komisjoni ja vähese või null-süsinikuheitega toote tootja vahel, kes on välja valitud sellise konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi kaudu nagu enampakkumine ja mille puhul antakse lepinguga tootjale innovatsioonifondist toetust, mis katab ühelt poolt võiduhinna, mida teatakse ka täitmishinnana, ja teiselt poolt lubatud heitkoguse ühikute keskmise hinna põhjal arvatatud võrdlushinna vahe;*
- ad) „fikseeritud tasumääraga leping“ – leping komisjoni ja vähese või null-süsinikuheitega toote tootja vahel, kes on välja valitud sellise konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi kaudu nagu enampakkumine ja mille puhul antakse lepinguga tootjale kindlasummalist toetust toodetud toote ühiku kohta;*

- ae) „reguleeritud üksus“ – IVa peatüki kohaldamisel füüsiline või juriidiline isik, välja arvatud kütuste lõpptarbija, kes tegeleb III lisas osutatud tegevusega ja kuulub ühte järgmistest kategooriatest:
- i) kui kütus läbib nõukogu direktiivi (EL) 2020/262*** artikli 3 punktis 11 määratletud maksulao, siis kõnealuse direktiivi artikli 3 punktis 1 määratletud volitatud laopidaja, kes on kohustatud tasuma aktsiisi, mis on muutunud sissenõutavaks kõnealuse direktiivi artikli 7 kohaselt;
 - ii) kui kõnealuse punkti alapunkt i ei ole kohaldatav, siis mis tahes muu isik, kes on kohustatud tasuma aktsiisi, mis on muutunud sissenõutavaks vastavalt direktiivi (EL) 2020/262 artiklile 7 **või nõukogu direktiivi 2003/96/EÜ**** artikli 21 lõike 5 esimesele lõigule** seoses käesoleva direktiivi peatükis IVa käsitletud kütustega;

- iii) kui käesoleva punkti alapunktid i ja ii ei ole kohaldatavad, siis muu isik, kelle liikmesriigi asjaomased pädevad asutused peavad aktsiisi tasumiseks registreerima, sealhulgas aktsiisi tasumisest vabastatud isik, nagu on osutatud nõukogu direktiivi 2003/96/EÜ artikli 21 lõike 5 neljandas lõigus;
- iv) kui alapunktid i, ii ja iii ei ole kohaldatavad või kui sama aktsiisi tasumise eest vastutavad solidaarselt mitu isikut, siis liikmesriigi määratud muu isik.

- af) „kütus“ – käesoleva direktiivi IVa peatüki kohaldamisel *direktiivi 2003/96/EÜ artikli 2 lõikes 1 osutatud energiatoode, sealhulgas kütused*, mis on loetletud *nimetatud* direktiivi I lisa tabelites A ja C, ning muu toode, *mis on ette nähtud kasutamiseks*, mida pakutakse müüa *või mida kasutatakse* mootorikütuse või kütteenaina vastavalt nimetatud direktiivi artikli 2 lõikele 3, *sealhulgas elektri tootmiseks*;
- ag) „tarbimisse lubamine“ – käesoleva direktiivi IVa peatüki kohaldamisel direktiivi (EL) 2020/262 artikli 6 lõikes 3 määratletud tarbimisse lubamine;
- ah) „*TTFi gaasihind*“ – IVa peatüki kohaldamisel *TTFi gaasifutuuride järgmise kuu lepinguhind, millega kaubeldakse platvormi Title Transfer Facility (TTF) virtuaalses kauplemisspunktis, mida haldab Gasunie Transport Services B.V.*;
- ai) „*Brenti toornafta hind*“ – IVa peatüki kohaldamisel *toornaftafutuuride järgmise kuu lepinguhind, mida kasutatakse nafta ostmisel võrdlushinnana.*

-
- * Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. veebruari 2006. aasta määrus (EÜ) nr 336/2006, mis käsitleb meresõiduohutuse korraldamise rahvusvahelise koodeksi rakendamist ühenduse piires ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 3051/95 (ELT L 64, 4.3.2006, lk 1).
- ** ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/757, mis käsitleb meretranspordist pärit süsinikdioksiidi heitkoguste seiret, aruandlust ja kontrolli ning millega muudetakse direktiivi 2009/16/EÜ (ELT L 123, 19.5.2015, lk 55).***
- *** Nõukogu 19. detsembri 2019. aasta direktiiv (EL) 2020/262, millega nähakse ette aktsiisi üldine kord (ELT L 58, 27.2.2020, lk 4).
- **** Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51)

4) II peatüki pealkiri asendatakse järgmisega:

„LENNUNDUS JA MERETRANSPORT“.

5) Artikkel 3a asendatakse järgmisega:

„Artikkel 3a
Kohaldamisala

Artikleid 3b–3g kohaldatakse I lisas loetletud lennutegevustega seotud lubatud heitkoguse ühikute eraldamise ja väljaandmise suhtes. Artikleid 3ga–3gg kohaldatakse I lisas loetletud meretransporditegevuste suhtes.“

6) *Artikkel 3g* asendatakse järgmisega:

„Artikkel 3g
Seire- ja aruandluskavad

Haldav liikmesriik tagab, et iga õhusõiduki käitaja esitab kõnealuse liikmesriigi pädevale asutusele seirekava, milles esitatakse meetmed heitkoguste ■ seireks ja nendest aruandmiseks ■ , ning pädev asutus kiidab sellised kavad heaks vastavalt artiklis 14 osutatud rakendusaktidele.“

7) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 3ga

Kohaldamisala meretranspordi tegevusala puhul

1. Lubatud heitkoguse ühikute eraldamise ja tagastamisnõuete kohaldamine meretranspordi tegevusala suhtes hõlmab viitkümmet protsenti (50 %) selliste laevade heitkogustest, mis alustavad reisi väljudes liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast **külastatavast** sadamast ja saabuvad väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni olevasse **külastatavasse** sadamasse, viitkümmet protsenti (50 %) selliste laevade heitkogustest, mis alustavad reisi väljudes väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni olevast **külastatavast** sadamast ja saabuvad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse **külastatavasse** sadamasse, sada protsenti (100 %) selliste laevade heitkogustest, mis alustavad reisi väljudes liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast **külastatavast** sadamast ja saabuvad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse **külastatavasse** sadamasse ning sada protsenti (100 %) selliste laevade heitkogustest, **mis seisavad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvas külastatavas sadamas.**

2. *Komisjon koostab 31. detsembriks 2023 rakendusaktidega konteinerite ümberlaadimisega tegelevate naabersadamate loetelu ja ajakohastab seejärel kõnealust loetelu igal teisel aastal hiljemalt 31. detsembril.*

Nimetatud rakendusaktides loetletakse konteinerite ümberlaadimisega tegelevad naabersadamad, kus 20 jala pikkusel konteineril põhinevas standardühikus väljendatud konteinerite ümberlaadimise osakaal ületab 65 % selle sadama konteinerivedude kogumahust viimase kaheteistkümnne kuu jooksul, mille kohta on asjakohased andmed olemas, ja kõnealune sadam asub väljapool liitu, kuid vähem kui 300 meremiili kaugusel liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast sadamast. Käesoleva lõike kohaldamisel loetakse konteinerid ümberlaadimisele kuuluvaks, kui need lossitakse laevalt sadamasse ainsa eesmärgiga need teisele laevale laadida. Esimese lõike kohaselt komisjoni koostatud loetelu ei sisalda kolmandas riigis asuvaid sadamaid, kus kõnealune kolmas riik kohaldab tegelikult meetmeid, mis on käesoleva direktiiviga samaväärsed.

Rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Artikleid 9, 9a ja 10 kohaldatakse meretranspordi tegevusala suhtes samal viisil, nagu neid kohaldatakse muude ELi HKSiiga hõlmatud tegevusalade suhtes, **välja arvatud alljärgnev erand artikli 10 kohaldamise suhtes.**

Kuni 31. detsembrini 2030 eraldatakse osa lubatud heitkoguse ühikutest liikmesriikidele, kelle puhul selliste laevandusettevõtjate suhtarv, kes artikli 3gf kohaselt oleksid kuulunud nende vastutusalasse, on üle 15 laevandusettevõtja miljoni elaniku kohta võrreldes 2020. aasta rahvaarvuga ja võttes aluseks ajavahemiku 2018–2020 kohta kättesaadavad andmed. Lubatud heitkoguse ühikute kogus vastab 3,5 %-le lubatud heitkoguse ühikute lisakogusest ning see tuleneb artikli 9 kolmandas lõigus osutatud meretranspordi piirmäära suurendamisest asjaomasel aastal. Aastatel 2024 ja 2025 korrutatakse lubatud heitkoguse ühikute kogus lisaks protsendimääradega, mida kohaldatakse asjaomase aasta suhtes vastavalt artikli 3gb esimese lõigu punktidele a ja b. Lubatud heitkoguse ühikute kõnealuse osa enampakkumisel müümisest saadud tulu tuleks kasutada artikli 10 lõike 3 esimese lõigu punktis g osutatud eesmärkidel merendussektoris ning punktides f ja i osutatud eesmärkidel. 50 % lubatud heitkoguse ühikute kogusest jaotatakse asjaomaste liikmesriikide vahel vastavalt nende vastutusalasse kuuluvate laevandusettevõtjate osakaalule ja ülejäänud kogus jaotatakse nende vahel võrdsetes osades.

Artikkel 3gb

Meretranspordiga seotud nõuete järkjärguline kehtestamine

Laevandusettevõtjad on kohustatud tagastama lubatud heitkoguse ühikud vastavalt järgmisele ajakavale:

- a) **40 % 2024.** aasta teatatud tõendatud heitkogustest, **mille suhtes kohaldatakse artikli 12 kohaseid tagastamisnõudeid;**
- b) **70 % 2025.** aasta teatatud tõendatud heitkogustest, **mille suhtes kohaldatakse artikli 12 kohaseid tagastamisnõudeid;**
- c) **100 %** tõendatud heitkogusest, **millest on teatatud 2026. aastal ja seejärel igal aastal vastavalt artiklile 12.**

Kui võrreldes meretranspordi tõendatud heitkogusega aastatel 2024 ja 2025 tagastatakse vähem lubatud heitkoguse ühikud, siis pärast seda, kui iga aasta kohta on kindlaks tehtud vahe tõendatud heitkoguste ja tagastatud lubatud heitkoguse ühikute vahel, ei panda sellele vahele vastavat lubatud heitkoguse ühikute kogust vastavalt artiklile 10 enampakkumisele, vaid tunnistatakse kehtetuks.

Artikkel 3gc

Sätted ELi HKSi kulude ülekandmiseks laevandusettevõtjalt mõnele teisele üksusele

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et kui lõplik vastutus kütuse ostmise, laeva käitamise või mõlema eest lasub lepingulise kokkuleppe alusel muul üksusel kui laevandusettevõtjal, on laevandusettevõtjal õigus saada sellelt üksuselt hüvitist lubatud heitkoguse ühikute tagastamisest tulenevate kulude eest.

Käesoleva artikli kohaldamisel mõistetakse „laeva käitamise“ all veetava lasti või laeva marsruudi ja kiiruse kindlaksmääramist. Laevandusettevõtja jääb üksuseks, kes vastutab lubatud heitkoguse ühikute tagastamise eest, nagu on nõutud artiklis 3gb ja artiklis 12, ning käesoleva direktiivi ülevõtmiseks vastu võetud riigisiseste õigusnormide üldise järgimise eest. Liikmesriigid tagavad, et nende vastutusel tegutsevad laevandusettevõtjad täidavad oma kohustust tagastada artiklite 3gb ja 12 kohased lubatud heitkoguse ühikud, olenemata sellest, et sellistel laevandusettevõtjatel on õigus tagastamisega seotud kulude hüvitamisele kommertskaütajate poolt.

Artikkel 3gd

Meretranspordist pärit heitkoguse seire ja aruandlus

Käesoleva direktiivi I lisas loetletud meretranspordi tegevusalalt pärit heitkoguse puhul tagab *laevandusettevõtjale määratud* haldav asutus, et tema vastutusalas olev laevandusettevõtja seirab asjaomaseid parameetreid ja esitab need aruandlusperioodi jooksul ning esitab talle laevandusettevõtja tasandi summaarse heitkoguse andmed kooskõlas määruse (EL) 2015/757 II peatükiga.

Artikkel 3ge

Meretranspordist pärit heitkoguse kontrolli ja akrediteerimise reeglid

Laevandusettevõtjale määratud haldav asutus tagab, et laevandusettevõtja poolt käesoleva direktiivi artikli 3gd kohaselt esitatud laevandusettevõtja tasandi summaarse heitkoguse andmed on kontrollitud vastavalt määruse (EL) 2015/757 III peatükis sätestatud kontrolli- ja akrediteerimisnõuetele.

Artikkel 3 *gf*

Laevandusettevõtjale määratud haldav asutus

1. Laevandusettevõtjale määratud haldav asutus on
 - a) liikmesriigis registreeritud laevandusettevõtja puhul liikmesriik, kus laevandusettevõtja on registreeritud;
 - b) liikmesriigis registreerimata laevandusettevõtja puhul liikmesriik, kus kõnealusel laevandusettevõtjal on eelneva **nelja** seireaasta jooksul olnud suurim hinnanguline arv sadamakülastusi seoses reisidega, mis kuuluvad artiklis 3ga sätestatud kohaldamisalasse;
 - c) laevandusettevõtja puhul, mis ei ole liikmesriigis registreeritud ega ole eelneval **neljal** seireaastal teinud ühtegi artiklis 3ga sätestatud kohaldamisalasse kuuluvat reisi, liikmesriik, **kust** laevandusettevõtja **laev** alustas nimetatud artiklis sätestatud kohaldamisalasse kuuluvat esimest reisi või lõpetas selle.

■

2. Parimale kättesaadavale teabele tuginedes **koostab** komisjon **rakendusaktidega**:

- a) ■ enne 1. veebruari 2024 nende laevandusettevõtjate loetelu, kes tegelesid I lisa loetletud meretranspordi tegevusalaga, mis kuulus artiklis 3ga sätestatud kohaldamisalasse 1. jaanuaril **2024** või alates sellest, ning täpsustab laevandusettevõtjale määratud haldava asutuse vastavalt käesoleva artikli lõikele 1;
- b) **enne 1. veebruari 2026 ja seejärel iga kahe aasta järel ajakohastatud loetelu**, et anda **liikmesriigis registreeritud** laevandusettevõtjad ■ üle teisele laevandusettevõtjale määratud haldavale asutusele, kui nad on vahetanud liikmesriiki, **kus laevandusettevõtja on käesoleva artikli lõike 1 punkti a kohaselt registreeritud**, või lisada nimekirja laevandusettevõtjad, kes on vahepeal tegelenud I lisa loetletud meretransporditegevusega, mis kuulub artiklis 3ga sätestatud kohaldamisalasse **vastavalt käesoleva artikli lõike 1 punktile c; ning**
- c) **enne 1. veebruari 2028 ja seejärel iga nelja aasta järel ajakohastatud loetelu**, et anda laevandusettevõtjad, kes ei ole liikmesriigis registreeritud, üle teisele laevandusettevõtjale määratud haldavale asutusele kooskõlas käesoleva artikli lõike 1 punktiga b.

3. ***Laevandusettevõtjale määratud haldav asutus, kes lõike 2 kohaselt koostatud loetelu järgi vastutab laevandusettevõtja eest, jääb vastutavaks olenemata laevandusettevõtja tegevusala või registreerimise hilisematest muutustest kuni nende muutuste kajastamiseni ajakohastatud loetelus.***
4. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, et kehtestada üksikasjalikud normid, milles käsitletakse, kuidas laevandusettevõtjale määratud haldavad asutused käesoleva direktiivi alusel laevandusettevõtjat haldavad. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 3gg

Aruandlus ja läbivaatamine

1. ***Kui*** Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (***IMO***) võtab vastu üleilmse turupõhise meetme **■** meretranspordist pärit kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks, ***siis vaatab komisjon käesoleva direktiivi sellest meetmest lähtuvalt läbi.***

Selleks esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule 18 kuu jooksul pärast sellise üleilmse turupõhise meetme vastuvõtmist ja enne selle toimima hakkamist aruande. Selles aruandes uurib komisjon üleilmset turupõhist meedet seoses järgmisega:

- a) selle eesmärgid Pariisi kokkuleppe eesmärkide valguses;*
- b) selle üldine keskkonnaalane terviklikkus, sealhulgas võrreldes meretransporti käsitlevate käesoleva direktiivi sätetega; ning*
- c) kõik küsimused, mis on seotud ELi HKSi ja selle meetme vahelise sidususega.*

Asjakohasel juhul võib komisjon lisada käesoleva lõike teises lõigus osutatud aruandele seadusandliku ettepaneku käesoleva direktiivi muutmiseks viisil, mis on kooskõlas liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi ja määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimanetraalsuse eesmärgiga ning eesmärgiga säilitada liidu kliimameetmete keskkonnaalane terviklikkus ja tõhusus, et tagada üleilmse turupõhise meetme ja ELi HKSi rakendamise sidusus, vältides samal ajal märkimisväärset topeltkoormust.

2. *Juhul kui IMO ei võta 2028. aastaks vastu üleilmset turupõhist meedet meretranspordist pärit kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega ja vähemalt tasemeni, mis on võrreldav käesoleva direktiivi alusel võetud liidu meetmetest tuleneva tasemega, esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles uurib vajadust kohaldada lubatud heitkoguse ühikute eraldamist ja tagastamisnõudeid, mis hõlmavad rohkem kui viiskümmend protsenti (50 %) selliste laevade heitkogustest, mis teevad reise liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külastatava sadama ja väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni asuva külastatava sadama vahel, pidades silmas Pariisi kokkuleppe eesmärke. Kõnealuses aruandes võtab komisjon eelkõige arvesse IMO tasandil tehtud edusamme ja uurib, kas mõnel kolmandal riigil on käesoleva direktiiviga samaväärne turupõhine meede, ning hindab suurema kõrvalehoidmise riski, muu hulgas teistele transpordiliikidele ülemineku või sõlmsadamate väljapoole liitu asuvasse sadamatesse üleviimise kaudu.*

Asjakohasel juhul lisatakse esimeses lõigus osutatud aruandele ettepanek käesoleva direktiivi muutmiseks.

3. Komisjon jälgib käesoleva peatüki rakendamist *meretranspordis, eelkõige selleks, et avastada kõrvalehoidmist, et seda varases etapis vältida, sealhulgas võttes arvesse äärepoolseimaid piirkondi, ning annab alates ... [käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise aastale järgnev aasta] iga kahe aasta järel aru käesoleva peatüki rakendamisest meretranspordis ja võimalike suundumuste kohta* seoses laevandusettevõtjatega, kes püüavad käesoleva direktiivi nõuete järgimisest kõrvale hoida. *Komisjon jälgib ka mõju, mis on muu hulgas seotud transpordikulude võimaliku suurenemisega, turumoonutustega ja sadamaliikluse muutustega, nagu sadamatest kõrvalehoidmine ja ümberlaadimispunktide ümbersuunamine, liikmesriikide merendussektori üldise konkurentsivõimega ning eelkõige mõjuga sellistele laevandusettevõtjatele, mille puhul on tegemist territoriaalse püsivuse tagamiseks oluliste teenustega.* Asjakohasel juhul pakub komisjon välja meetmed, millega tagada käesoleva peatüki tulemuslik rakendamine meretranspordis, eelkõige meetmed suundumuste käsitlemiseks selliste laevandusettevõtjate puhul, kes püüavad käesoleva direktiivi nõuete täitmisest kõrvale hoida.

4. *Hiljemalt 30. septembriks 2028 hindab komisjon, kas on asjakohane pikendada artikli 3ga lõike 3 teise lõigu kohaldamist kauemaks kui 31. detsembrini 2030, ja esitab asjakohasel juhul sellekohase seadusandliku ettepaneku.*
5. *Hiljemalt 31. detsembriks 2026 esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles uuritakse, kas on teostatav ning milline on majanduslik, keskkonnaalane ja sotsiaalne mõju, kui käesoleva direktiiviga hõlmatakse selliste laevade, sealhulgas avamerelaevade heitkogused, mille kogumahutavus on vähem kui 5 000, kuid mitte vähem kui 400, lähtudes eelkõige 31. detsembriks 2024 esitatava määruse (EL) 2015/757 läbivaatamisega kaasnevast analüüsist.*

Aruandes käsitletakse ka käesoleva direktiivi ja määruse (EL) 2015/757 vahelisi seoseid ning tuginetakse nende kohaldamisel saadud kogemustele. Samuti uurib komisjon nimetatud aruandes seda, kuidas saab käesoleva direktiiviga kõige paremini arvesse võtta olulusringi alusel taastuvkütuste ja vähese süsinikuheitega laevakütuste kasutuselevõttu. Kui see on asjakohane, võib aruandele lisada seadusandlikud ettepanekud.“

8) Artikkel 3h asendatakse järgmisega:

„Artikkel 3h
Kohaldamisala

Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse kasvuhoonegaaside heitelubade suhtes ning lubatud heitkoguse ühikute eraldamise ja väljaandmise suhtes tegevusalade jaoks, mis on loetletud I lisas, kuid mis ei ole lennunduse ega meretranspordi tegevusala.“

9) Artikli 6 lõike 2 punkt e asendatakse järgmisega:

„e) kohustus tagastada käitise iga kalendriaasta koguheitetele vastaval hulgal lubatud heitkoguse ühikuid, mida on kontrollitud kooskõlas artikliga 15, **artikli 12 lõikes 3 sätestatud tähtajaks.**“

10) Artikkel 8 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 8
Kooskõlla viimine direktiiviga 2010/75/EL

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et kui käitis toimib direktiivi 2010/75/EL I lisas loetletud tegevusvaldkonnas, kooskõlastatakse kasvuhoonegaaside heiteloala väljaandmise tingimusi ja korda kõnealuses direktiivis sätestatud loa väljaandjate tingimuste ja korraga. Käesoleva direktiivi artiklites 5, 6 ja 7 sätestatud nõuded võib viia sisse direktiivis 2010/75/EL sätestatud menetlustesse.

Komisjon hindab, kui tõhus on koostoime direktiiviga 2010/75/EL. Keskkonna ja kliimaga seotud load tuleb kooskõlastada, et tagada ELi kliima- ja energiaeesmärkide täitmiseks vajalike meetmete tulemuslik ning kiirem rakendamine. Komisjon võib käesoleva direktiivi tulevase läbivaatamise raames esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande.“

11) Artiklisse 9 lisatakse *järgmised lõigud*:

„**2024.** aastal vähendatakse liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust **90** miljoni lubatud heitkoguse ühiku võrra **█**. **2026.** aastal **vähendatakse** liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust **27** miljoni lubatud heitkoguse ühiku võrra **█**. **2024. aastal suurendatakse liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust meretranspordi puhul 78,4 miljoni lubatud heitkoguse ühiku võrra.** Lineaarne tegur on **2024.–2027. aastal 4,3 % ja 2028. aastal 4,4 %.** **Lineaarset tegurit kohaldatakse ka selliste lubatud heitkoguse ühikute suhtes, mis vastavad 2018. ja 2019. aasta keskmisele meretranspordist pärit heitkogusele, millest on teatatud kooskõlas määrusega (EL) 2015/757 ja mida käsitletakse artiklis 3ga.** Komisjon avaldab liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse... [kolm kuud pärast käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise kuupäeva].

Alates vastavalt 1. jaanuarist 2026 ja 1. jaanuarist 2027 suurendatakse lubatud heitkoguse ühikute kogust, et võtta arvesse muude kasvuhoonegaaside kui meretranspordist pärit CO₂ heite hõlmamist ja avamerelaevade heidet, võttes aluseks nende viimase aasta heitkogused, mille kohta on andmed olemas. Olenemata artikli 10 lõikest 1 tehakse sellest suurendamisest tulenevad lubatud heitkoguse ühikud kättesaadavaks innovatsiooni toetamiseks kooskõlas artikli 10a lõikega 8.“

12) Artiklit 10 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„2 % lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest aastatel 2021–2030 müüakse enampakkumisel, et luua fond, mille abil parandada energiatõhusust ja moderniseerida energiasüsteeme teatavates liikmesriikides (edaspidi „toetust saavad liikmesriigid“), nagu on sätestatud artiklis 10d (edaspidi „moderniseerimisfond“). Lubatud heitkoguse ühikute kõnealuse koguse puhul on toetust saavad liikmesriigid need, kelle SKP elaniku kohta turuhindades oli 2013. aastal alla 60 % liidu keskmisest. Kõnealusele lubatud heitkoguse ühikute kogusele vastavad vahendid jaotatakse vastavalt IIb lisa A osale.

Lisaks pannakse 2,5 % lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest **2024.** ja 2030. aasta vahel moderniseerimisfondi jaoks enampakkumisele. Lubatud heitkoguse ühikute kõnealuse koguse puhul on toetust saavad liikmesriigid need, kelle SKP elaniku kohta turuhindades oli ajavahemikul 2016–2018 alla **75 %** liidu keskmise. Kõnealusele lubatud heitkoguse ühikute kogusele vastavad vahendid jaotatakse vastavalt IIb lisa B osale.“;

b) lõike 3 esimeses lõigus asendatakse sissejuhatav tekst järgmisega:

„3. Liikmesriigid otsustavad selle üle, kuidas kasutada **käesoleva artikli lõikes 2 osutatud** lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müügist saadud tulu, välja arvatud tulu, mis on ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmanda lõigu kohaselt kindlaks määratud omavahenditena ja kantud liidu eelarvesse. Liikmesriigid kasutavad **kõnealust** tulu, välja arvatud tulu, mida kasutatakse artikli 10a lõikes 6 osutatud süsinikuga seotud kaudsete kulude hüvitamiseks, **või kõnealuse tuluga rahalises väärtuses samaväärse summa** ühel või mitmel järgmisel eesmärgil:“

c) lõike 3 esimeses lõigus asendatakse punktid b–f järgmistega:

„b) taastuvenergiaallikate ja elektrivõrkude väljaarendamine, et täita liidu taastuvenergiaalast kohustust ja liidu elektrivõrkude ühendatuse eesmärke, samuti teiste tehnoloogiate väljaarendamine, mis aitavad kaasa üleminekule ohutule ja kestlikule vähese süsinikuheitega majandusele, ning kaasaaitamine liidu eesmärgile suurendada energiatõhusust asjakohastes seadusandlikes aktides kokku lepitud määral, sealhulgas taastuvenergia tarbijate ja taastuvenergiakogukondade oma tarbeks elektritootmine;

- c) *meetmed raadamise vältimiseks ning turbaalade, metsade ja muude maismaa- või merepõhiste ökosüsteemide kaitse ja taastamise toetamiseks, sealhulgas meetmed, mis aitavad kaasa nende kaitsmisele, taastamisele ja paremale majandamisele, eelkõige seoses merekaitsealadega, ning bioloogilist mitmekesisust soodustava metsastamise ja taasmetsastamise suurendamine, sealhulgas arengumaades, kes on ratifitseerinud Pariisi kokkuleppe, ning meetmed tehnoloogiasirdeks ja kliimamuutuste kahjuliku mõjuga kohanemise hõlbustamiseks nendes riikides;*
- d) *süsiniku sidumine liidus metsanduse abil ja mullas;*
- e) *CO₂, eelkõige tahketel fossiilkütustel töötavatest elektrijaamadest ning mitmest tööstussektorist ja allsektorist pärit CO₂ keskkonnaohutu kogumine ja geoloogiline säilitamine, sealhulgas kolmandates riikides, ning uuenduslikud süsiniku tehnoloogilise sidumise meetodid, näiteks süsiniku kogumine otse atmosfäärist ja selle säilitamine;*

f) investeerimine sellistesse transpordiliikidesse ja ülemineku kiirendamine sellistele transpordiliikidele, mis aitavad märkimisväärselt kaasa sektori süsinikuheite vähendamisele, sealhulgas kliimasõbraliku reisijate- ja kaubaveo raudteetranspordi ning bussiteenuste ja -tehnoloogia arendamisele, merendussektori süsinikuheite vähendamise meetmetele, sealhulgas laevade, sadamate, uuenduslike tehnoloogiate ja taristu energiatõhususe parandamisele, säästvatele alternatiivkütustele, nagu taastuvallikatest toodetud vesinik ja ammoniaak, samuti heitevabadele jõuseadmetele, ning rahastada meetmeid, millega toetatakse lennujaamade süsinikuheite vähendamist kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega, milles käsitletakse alternatiivkütuste taristu kasutuselevõttu ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/94/EL, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega, milles käsitletakse võrdsete võimaluste tagamist säästva lennutranspordi jaoks;“

d) lõike 3 esimese lõigu punkt h asendatakse järgmisega:

„h) meetmed, mille eesmärk on energiatõhususe suurendamine, kaugküttesüsteemide arendamine ja parem isoleerimine, et toetada *tõhusaid ja taastuvaid kütte- ja jahutussüsteeme või toetada hoonete põhjalikku ja etapiviisilist põhjalikku renoveerimist kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2010/31/EL**, alustades halvimate näitajatega hoonete renoveerimisest;

* *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta (ELT L 153, 18.6.2010, lk 13).“;*

e) lõike 3 esimesse lõiku lisatakse järgmised punktid:

„ha) rahalise toetuse andmine madala ja keskmise sissetulekuga leibkondadele nende sotsiaalsete muredega tegelemiseks, sealhulgas moonutavate maksude vähendamise ning taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia maksude ja tasude sihipärase vähendamise kaudu;

hb) tõendatud positiivse keskkonnamõjuga riiklike kliimadividendikavade rahastamine, nagu on dokumenteeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999 artikli 19 lõikes 2 osutatud aastaaruandes.*

* *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).“;*

f) lõike 3 esimese lõigu punkt k asendatakse järgmisega:

„k) oskuste omandamise ja tööjõu ümbersuunamise soodustamine, et toetada õiglast üleminekut kliimaneutraalsele majandusele, eelkõige töökohtade ümberpaigutamisest kõige rohkem mõjutatud piirkondades, tehes tihedat koostööd sotsiaalpartneritega, ning üleminekust potentsiaalselt mõjutatud töötajate, sealhulgas töötajate, kes töötavad meretranspordi alal, täienduskoolitusse ja ümberõppesse investeerimine;

l) tegeleda süsinikuheite ülekandumise jääkriskiga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/...⁺ I lisaga hõlmatud sektorites, toetades üleminekut ja edendades nende süsinikuheite vähendamist kooskõlas riigiabi reeglitega.

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/..., millega kehtestatakse piiril kohaldatav süsiniku kohandusmehhanism (ELT...).*“;

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 7/23 (2021/0214(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

g) *lõikes 3 lisatakse esimese lõigu järel järgmine lõik:*

„Lubatud heitkoguste ühikute enampakkumisel müügist saadud tulu kasutamise kindlaksmääramisel võtavad liikmesriigid arvesse vajadust jätkata kliimamuutustega seotud rahvusvahelise rahastamise suurendamist esimese lõigu punktis j osutatud haavatavates kolmandates riikides.“;

h) *lõike 3 teine lõik asendatakse järgmisega:*

„Liikmesriigid loetakse käesoleva lõike sättes täitnuks, kui nad on esimeses lõigus nimetatud eesmärkidel kehtestanud maksu- või rahaliste toetuste poliitika, sealhulgas eelkõige maksu- või rahalise toetuse poliitika arengumaade suhtes, või rahalist toetust võimendava riigisisese õiguspoliitika, mille maksumus on samaväärne esimeses lõigus osutatud tuluga, ning rakendavad neid.“;

i) *lõike 3 kolmas lõik asendatakse järgmisega:*

„Liikmesriigid teavitavad komisjoni tulude kasutamisest ja käesoleva lõike kohaselt võetud meetmetest määruse (EL) 2018/1999 artikli 19 lõike 2 kohaselt esitatud aruannetes, täpsustades, kui see on asjakohane, milliseid tulusid nad kasutavad ja millised meetmeid võtavad kõnealuse määruse kohaselt esitatud lõimitud riikliku energia- ja kliimakava ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1056 artikli 11 kohaselt koostatud õiglase ülemineku territoriaalse kava rakendamiseks.*

Aruanne peab olema piisavalt üksikasjalik, et komisjon saaks hinnata, kas liikmesriigid järgivad esimest lõiku.

* *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond (ELT L 231, 30.6.2021, lk 1).“;*

j) lõike 4 esimene lõik asendatakse järgmisega.

„Komisjonil on õigus võtta kooskõlas käesoleva direktiivi artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide, sealhulgas enampakkumiste korruga, ***mis on vajalikud*** osa tulu liidu eelarvesse ***ülekandmiseks sihtotstarbelise välistuluna vastavalt käesoleva direktiivi artikli 30d lõikele 4 või omavahenditena vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmandale lõigule***, tagamaks et enampakkumine toimub avatud, läbipaistval, ühtlustatud ja mittediskrimineerival viisil. Selleks peab protsess olema eelkõige enampakkumiste ajastamise ja järjestuse, samuti pakutavate lubatud heitkoguse ühikute hinnanguliste koguste osas prognoositav.“;

k) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Komisjon jälgib Euroopa süsinikuturu toimimist. Igal aastal esitab ta Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande süsinikuturu toimimise ning muu asjakohase kliima- ja energiapoliitika kohta, sealhulgas enampakkumiste korraldamise, likviidsuse ja kaubeldavate mahtude kohta, ning võtab kokku Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) poolt käesoleva artikli lõike 6 kohaselt esitatud teabe ja liikmesriikide esitatud teabe artikli 10a lõikes 6 osutatud finantsmeetmete kohta. Vajaduse korral tagavad liikmesriigid, et asjakohane teave esitataks komisjonile vähemalt kaks kuud enne aruande komisjoni poolt vastuvõtmist.“;

l) lisatakse järgmine lõik:

„6. ESMA jälgib korrapäraselt Euroopa süsinikuturu terviklikkust ja läbipaistvust, eelkõige seoses turu volatiilsuse ja hindade arenguga, enampakkumiste ja kauplemistoimingutega lubatud heitkoguse ühikute ja nende tuletisinstrumentide turul, sealhulgas börsiväline kauplemine, likviidsus ja kaubeldavad mahud, ning turuosaliste kategooriate ja kauplemiskäitumisega, sealhulgas finantsvahendajate positsioonidega. ESMA lisab asjakohased järeldused ja esitab vajaduse korral soovitusel Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1095/2010 artikli 32 lõikele 3. Käesoleva lõike esimeses lauses osutatud ülesannete täitmisel teevad ESMA ja asjaomased pädevad asutused koostööd ja vahetavad üksikasjalikku teavet igat liiki tehingute kohta kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 596/2014** artikliga 25.*

-
- * *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1095/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/77/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 84).*
- ** *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvituse määrus) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ (ELT L 173, 12.6.2014, lk 1).“*

13) Artiklit 10a muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

i) teise lõigu järele lisatakse **järgmised lõigud**:

„Kui kütise suhtes kehtib kohustus teha energiaaudit või rakendada sertifitseeritud energiajuhtimissüsteemi vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/27/EL* artiklile 8 ja kui auditiaruande soovitusi või sertifitseeritud energiajuhtimissüsteemi soovitusi ei rakendata, välja arvatud juhul, kui asjaomaste investeeringute tasuvusaeg ületab kolme aastat või kui nende investeeringute kulud on ebaproportsionaalsed, vähendatakse lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kogust 20 % võrra. Tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogust ei vähendata, kui kütitaja tõendab, et ta on rakendanud muid meetmeid, mis aitavad vähendada asjaomase kütise kasvuhoonegaaside heitkoguseid seda kütist puudutavas auditeerimisaruanDES või sertifitseeritud energiajuhtimissüsteemis soovitatuga samaväärselt.

Komisjon täiendab käesolevat direktiivi, sätestades käesoleva lõike kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides ja ilma et see piiraks direktiivi 2012/27/EL alusel kohaldatavaid nõudeid, halduslikult lihtsad ühtlustatud reeglid käesoleva lõike kolmanda lõigu kohaldamiseks, millega tagatakse, et tingimuslikkuse kohaldamine ei ohusta käitiste võrdseid tingimusi, keskkonnaalast terviklikkust ega võrdset kohtlemist kogu liidus. Nimetatud ühtlustatud reeglitega nähakse eelkõige ette tähtajad, kriteeriumid rakendatud energiatõhususe meetmete tunnustamiseks ning kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise alternatiivsed meetmed, kasutades riiklike rakendusmeetmete menetlust vastavalt käesoleva direktiivi artikli 11 lõikele 1.

Lisaks käesoleva lõike kolmandas lõigus sätestatud nõuetele kohaldatakse kõnealuses lõigus osutatud 20 % vähendamist, kui käitiste käitajad, kelle kasvuhoonegaaside heite tase ületab 80 protsentiili asjakohaste tootepõhiste võrdlusaluste heitetasemetest, ei ole 1. maiks 2024 koostanud kliimaneutraalsuse kava iga sellise käitise kohta käesoleva direktiiviga hõlmatud tegevusalade jaoks. Kõnealune kava sisaldab artikli 10b lõikes 4 täpsustatud elemente ja see koostatakse kooskõlas kõnealuses artiklis sätestatud rakendusaktidega. Artikli 10b lõiget 4 käsitatakse viitena üksnes käitise tasandile. Artikli 10b lõike 4 kolmanda lõigu punktis b viidatud eesmärkide ja vahe-eesmärkide saavutamist tõendatakse ajavahemiku kohta kuni 31. detsembrini 2025 ja seejärel iga viienda aasta 31. detsembril lõppeva ajavahemiku kohta kooskõlas artiklis 15 ette nähtud kontrolli- ja akrediteerimistoimingutega. Lubatud heitkoguse ühikuid ei eraldata tasuta üle 80 %, kui vahe-eesmärkide saavutamist ei ole tõendatud seoses ajavahemikuga kuni 2025. aasta lõpuni või ajavahemiku 2026–2030 kohta.

Lubatud heitkoguse ühikuid, mida ei eraldata tasuta eraldamise vähendamise tõttu vastavalt käesoleva lõike kolmandale ja viiendale lõigule, kasutatakse selleks, et vabastada käitised käesoleva artikli lõike 5 kohasest kohandamisest. Kui selliseid lubatud heitkoguse ühikuid jääb alles, tehakse 50 % kõnealustest lubatud heitkoguse ühikutest kättesaadavaks innovatsiooni toetamiseks vastavalt käesoleva artikli lõikele 8. Ülejäänud 50 % kõnealustest lubatud heitkoguse ühikutest müüakse enampakkumisel kooskõlas artikli 10 lõikega 1 ja liikmesriigid peaksid kasutama vastavaid tulusid süsinikuheite ülekandumise jääkriski vähendamiseks määruse (EL) 2023/...⁺ I lisaga hõlmatud sektorites, toetades üleminekut ja edendades nende süsinikuheite vähendamist kooskõlas riigiabi reeglitega.

Tasuta ei eraldata lubatud heitkoguse ühikuid sektorite või allsektorite käitistele sellisel määral, mille ulatuses käitised kuuluvad määrusega (EL) 2023/...⁺ kehtestatud süsinikuheite ülekandumise riski vähendamise muude meetmete kohaldamisalasse. Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud meetmeid kohandatakse vastavalt.

-
- * Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1).“;

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 7/23 (2021/0214(COD)) sisalduva määruse number.

ii) kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Iga sektori ja allsektori puhul arvutatakse võrdlusalus põhimõtteliselt pigem toote kui sisestatud energia alusel, et maksimeerida kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamist ja energiasäästu asjaomase sektori või allsektori igas tootmisprotsessis. Et pakkuda täiendavaid stiimuleid kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja energiatõhususe parandamiseks **ning tagada võrdsed tingimused käitistele, mis kasutavad uut tehnoloogiat, mis osaliselt vähendab kasvuhoonegaaside heidet või selle täielikult kõrvaldab, ja käitistele, mis kasutavad olemasolevat tehnoloogiat**, vaadatakse kindlaksmääratud kogu liitu hõlmavad eelnevad võrdlusalused seoses **nende kohaldamisega** aastatel 2026–2030 läbi, arvestades olemasolevate tootepõhiste võrdlusaluste määratluste ja süsteemipiiride võimalikku muutmist, **võttes juhtpõhimõtetenä arvesse materjalide ringkasutuse potentsiaali ning seda, et võrdlusalused peaksid olema sõltumatud lähteainest ja tootmisprotsessi liigist, kui tootmisprotsessidel on sama eesmärk. Komisjon püüab võimalikult kiiresti ja enne ajavahemiku 2026–2030 algust vastu võtta rakendusaktid, et määrata kindlaks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise võrdlusaluste muudetud väärtused kooskõlas lõike 2 kolmanda lõiguga.**“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„1a. **Kui määruse (EL) 2023/...⁺ kohaldamisest ei tulene teisiti, siis selle** määruse I lisa loetletud kaupade tootmiseks lubatud heitkoguse ühikuid tasuta ei eraldata.

Erandina käesoleva lõike *esimesest* lõigust kohaldatakse määruse (EL) 2023/...⁺ kohaldamise esimestel aastatel *selle määruse I lisa loetletud* kaupade tootmise suhtes lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist vähendatud kogustes. Kaupade tootmise puhul kasutatakse tegurit, millega vähendatakse tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogust (SPIMi tegur). SPIMi tegur on *alates nimetatud* määruse jõustumisest kuni 2025. aasta lõpuni 100 % *ning sõltuvalt nimetatud määruse artikli 36 lõike 2 punkti b sätete kohaldamisest 2026. aastal 97,5 %, 2027. aastal 95 %, 2028. aastal 90 %, 2029. aastal 77,5 %, 2030. aastal 51,5 %, 2031. aastal 39 %, 2032. aastal 26,5 % ja 2033. aastal 14 %. Alates 2034. aastast SPIMi tegurit ei kohaldata.*

Tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute vähendus arvutatakse igal aastal kui määruse (EL) 2023/...⁺ I lisa loetletud kaupade tootmisega seotud tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute nõudluse keskmine osakaal võrrelduna kõigi käitiste tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute arvutatud kogunõudlusega artikli 11 lõikes 1 osutatud ajavahemikul. Selles arvutuses kasutatakse SPIMi tegurit.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 7/23 (2021/0214(COD)) sisalduva määruse number.

Tasuta eraldamise vähendamisest tulenevad lubatud heitkoguste ühikud tehakse kättesaadavaks, et toetada innovatsiooni kooskõlas lõikega 8.

Hiljemalt 31. detsembriks 2024 hindab komisjon käesoleva direktiivi artikli 10 lõike 5 kohases aastaaruandes Euroopa Parlamendile ja nõukogule süsinikuheite ülekandumise riski SPIMi kohaldamisalasse kuuluvate kaupade puhul, mis on toodetud liidus ja mõeldud ekspordiks kolmandatasse riikidesse, kus ELi HKSi ega muud sarnast süsinikuheite maksustamise mehhanismi ei kohaldata. Aruandes hinnatakse eelkõige süsinikuheite ülekandumise riski sektorites, mille suhtes SPIMi kohaldatakse, eelkõige vesiniku rolli ja kiirendatud kasutuselevõttu ning muutusi seoses kaubavoogude ja nendes sektorites toodetud kaupade sisalduvate heitkogustega maailmaturul. Kui aruandes jõutakse järeldusele, et liidus toodetud kaupade puhul, mis on mõeldud ekspordiks kolmandatasse riikidesse, kus ELi HKSi ega muud sarnast süsiniku hinnastamise mehhanismi ei kohaldata, on süsinikuheite ülekandumise risk, esitab komisjon asjakohasel juhul seadusandliku ettepaneku, kus käsitletakse seda ülekandumise riski kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni reeglitega, sealhulgas 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkulepe artikliga XX, ja võetakse arvesse liidu käitiste süsinikuheite vähendamist.“;

c) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) kolmanda lõigu punkt c asendatakse järgmisega:

„c) võrdlusalused ajavahemikuks 2026–2030 määratakse kindlaks samal viisil, nagu on sätestatud käesoleva lõigu punktides a ja d, **arvestades selle lõigu punkti e**, võttes aluseks artikli 11 kohaselt 2021. ja 2022. aasta kohta esitatud teabe koos aastase vähendamismääraga, mida kohaldatakse iga ajavahemikku 2008–2028 jääva aasta osas.“;

ii) kolmandasse lõiku lisatakse järgmised **punktid**:

„d) kui aastane vähendamismäär ületab 2,5 % või jääb alla **0,3 %**, on aastate 2026–2030 võrdlusalused ajavahemikus 2013–2020 kohaldatud võrdlusalused, mida on iga ajavahemikku 2008–2028 jääva aasta osas vähendatud ühe asjakohase eespool nimetatud protsendimäära võrra;

e) **lõike 1 kaheksanda lõigu kohaselt kohaldatavate võrdlusaluste määratluste ja süsteemipiiride muutmine ei mõjuta kuummetalli tootepõhise võrdlusaluse aastast vähendamismäära ajavahemikul 2026–2030.**“;

iii) neljas lõik asendatakse järgmisega:

„Erandina kohandatakse aromaatsete süsivesinike ja sünteesigaasi jaoks kehtestatud võrdlusaluseid sama protsendimäära võrra, mis kehtib rafineerimistehaste puhul, et säilitada nimetatud toodete valmistajate jaoks võrdsed tingimused.“;

d) lõiked 3 ja 4 jäetakse välja;

e) *lõige 5 asendatakse järgmisega:*

„5. Et tagada artiklis 10 sätestatud enampakkumisel müüdav osa, kasutatakse igal aastal, mil tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogus ei ulatu enampakkumisel müümiseks ette nähtud maksimaalse koguseni, enampakkumisel müümiseks ette nähtud maksimaalsest kogusest kasutamata jäänud kogus lubatud heitkoguse ühikuid selleks, et ennetada või piirata tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute koguse vähendamist, eesmärgiga tagada enampakkumisel müüdav osa järgmistel aastatel. Kui maksimaalne kogus siiski saavutatakse, kohandatakse vastavalt tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogust. Kohandamine toimub alati ühetaolisel viisil. Käitised, kus kasvuhoonegaaside heite tase jääb asjaomaste võrdlusaluste puhul aastal, mil kohandust kohaldatakse, allapoole liidu sektori või allsektori 10 % kõige tõhusamate käitiste keskmist taset, jäetakse siiski sellest kohandamisest kõrvale.“;

f) lõike 6 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Liikmesriigid peaksid kooskõlas käesoleva lõike teise ja neljanda lõiguga võtma vastu finantsmeetmed selliste sektorite või allsektorite kasuks, mille puhul esineb süsinikuheite ülekandumise tõeline risk suurte kaudsete kulude tõttu, mis on tegelikult põhjustatud kasvuhoonegaaside heitkogustega seotud kulude edasikandmisest elektrihindadesse, eeldusel et sellised finantsmeetmed on kooskõlas riigiabi eeskirjadega ega moonuta põhjendamatult konkurentsi siseturul. Vastuvõetud finantsmeetmete alusel ei tohiks hüvitada käesoleva artikli lõike 1 kohaselt kehtestatud võrdlusaluste järgi tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikutega kaetavaid kaudseid kulusid. Kui liikmesriik kulutab summa, mis on suurem kui 25 % **artikli 10 lõikes 3 osutatud** enampakkumistulust **aastal**, mil kaudsed kulud tekkisid, esitab ta selle summa ületamise põhjused.“;

g) lõike 7 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Alates 2021. aastast lisatakse lõigete 19, 20 ja 22 kohaselt käitistele eraldamata jäänud lubatud heitkoguse ühikud käesoleva lõike esimese lõigu esimese lause kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikute kogusele.“;

h) lõige 8 asendatakse järgmisega:

„8. **345** miljonit lubatud heitkoguse ühikut kogusest, mis võidaks muidu eraldada tasuta käesoleva artikli alusel, ja **80** miljonit lubatud heitkoguse ühikut kogusest, mis võidaks muidu müüa enampakkumisel artikli 10 alusel, samuti lubatud heitkoguse ühikud, mis tulenevad käesoleva artikli lõikes 1a osutatud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise vähendamisest, tehakse kättesaadavaks fondile (edaspidi „innovatsioonifond“), mille eesmärk on toetada innovatsioonitegevust *vähese süsinikuheitega ja null-süsinikuheitega tehnika, protsesside ja tehnoloogia valdkonnas, mis annavad märgatava panuse käesoleva direktiiviga hõlmatud sektorite süsinikuheite vähendamisse ning aitavad kaasa nullsaaste ja ringluse eesmärkide saavutamisele, kaasa arvatud projektid, mille eesmärk on sellist tehnikat, protsesse ja tehnoloogiat edendada ning need kõikjal liidus ulatuslikumalt kasutusele võtta. Sellistel projektidel on märkimisväärne kasvuhooonegaaside heite vähendamise potentsiaal ning need aitavad säästa energiat ja ressursse kooskõlas liidu 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkidega.*

Komisjon paneb innovatsioonifondi lubatud heitkoguse ühikud varem enampakkumisele, et tagada piisav hulk vahendeid innovatsiooni edendamiseks, kaasa arvatud kasutuse laiendamiseks.

Lubatud heitkoguse ühikuid, mida õhusõiduki käitajate tegevuse lõpetamise tõttu neile välja ei anta ja mis ei ole vajalikud kõnealuste käitajate tagastatud lubatud heitkoguse ühikute puudujäägi katmiseks, kasutatakse samuti esimese lõigu kohaseks innovatsioonitegevuse toetamiseks.

Lisaks tehakse käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud innovatsioonitegevuse toetamiseks kättesaadavaks 5 miljonit lubatud heitkoguse ühikut artikli 3c lõigetes 5 ja 7 osutatud kogusest, mis on seotud lennundusele 2026. aastaks eraldatavate lubatud heitkoguse ühikutega.

Lisaks sellele täiendatakse ajavahemikul 2013–2020 komisjoni otsuse 2010/670/EL(*) alusel kasutatavast 300 miljonist lubatud heitkoguse ühikust saadud järelejäänud tulu 50 miljoni turustabiilsusreservist eraldamata lubatud heitkoguse ühikuga, mida kasutatakse aegsasti käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud innovatsioonitegevuse toetamiseks. ■

Innovatsioonifond hõlmab I ja III lisa loetletud sektoreid, samuti hõlmab see tooteid **ja protsesse**, mis asendavad I lisa loetletud sektorites toodetavaid või kasutatavaid süsinikumahukaid tooteid, **sealhulgas uuenduslik taastuvenergia- ja energiasalvestustehnoloogia ning süsiniku keskkonnaohutu kogumine ja kasutamine, mis aitab oluliselt kliimamuutusi leevendada, eelkõige seoses vältimatu protsessiheitega**, ning ühtlasi aitab hoogustada süsiniku keskkonnaohutu kogumise, **transpordi** ja geoloogilise säilitamisega seotud projektide ehitustegevust ja toimimist, **eelkõige tööstusprotsessi vältimatu heite puhul, ning CO₂ sidumist otse atmosfäärist koos ohutu, säästva ja püsiva säilitamisega** geograafiliselt tasakaalustatud asukohtades. Innovatsioonifondist võib toetada ka läbimurdelist uuenduslikku tehnoloogiat ja taristut, **sealhulgas vähese süsinikuheitega ja null-süsinikuheitega kütuste tootmist merendus-, lennundus-, raudtee- ja maanteetranspordi sektori süsinikuheite vähendamiseks, sealhulgas kollektiivsed transpordiliigid, nagu ühistransport ja juhuveoteenused.**

Lennunduse puhul võib see toetada ka elektrifitseerimist ja lennunduse üldise kliimamõju vähendamise meetmeid.

Komisjon pöörab erilist tähelepanu määrusega (EL) 2023/...⁺ hõlmatud sektorite projektidele, et toetada innovatsiooni vähese süsinikuheitega tehnoloogiate, süsiniku kogumise ja kasutamise, süsiniku kogumise ja säilitamise, taastuvenergia ja energia salvestamise valdkonnas viisil, mis aitab leevendada kliimamuutusi, eesmärgiga anda nende sektorite projektidele aastatel 2021–2030 märkimisväärne osa käesoleva artikli lõike 1a neljandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikute rahalise väärtusega samaväärsest summast. Lisaks võib komisjon algatada enne 2027. aastat projektikonkurssse, mis on suunatud nimetatud määrusega hõlmatud sektoritele.

Komisjon pöörab samuti erilist tähelepanu merendussektori süsinikuheite vähendamist soodustavatele projektidele ning lisab asjakohasel juhul innovatsioonifondi projektikonkurssidesse kõnealuse eesmärgiga seotud teemad, sealhulgas meretranspordi elektrifitseerimiseks ja selle täieliku kliimamõju, kaasa arvatud musta süsiniku heite käsitlemiseks. Selliste projektikonkursside projektide valimise kriteeriumides võetakse iseäranis arvesse projektide ja investeeringute potentsiaali elurikkuse kaitse suurendamisel ning müra ja veereostuse vähendamisel.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 7/23 (2021/0214(COD)) sisalduva määruse number.

Innovatsioonifond võib kooskõlas lõikega 8a toetada projekte konkureeriva pakkumismenetluse kaudu, nagu hinnavahelepingud, süsinikuheite hinnavahe lepingud või fikseeritud tasumääraga lepingud, et toetada süsinikuheite vähendamise tehnoloogiat, mille puhul süsiniku hind ei pruugi olla piisav stiimul.

Komisjon püüab saavutada koostoimet innovatsioonifondi ja programmi „Euroopa horisont“ vahel, eelkõige seoses Euroopa partnerlustega, ning püüab asjakohasel juhul saavutada koostoimet innovatsioonifondi ja muude liidu programmide vahel.

Abikõlblikud on kõikide liikmesriikide territooriumil teostatavad projektid, sealhulgas väikesemahulised *ja keskmise mahuga* projektid, ning *merendusalse tegevuse puhul projektid, millel on selge liidu lisaväärtus.* Toetust saav tehnoloogia peab olema innovatiivne ja ilma toetuseta sellises mahus äriiselt mitte veel elujõuline, kuid see peab esindama läbimurdelisi lahendusi või olema piisavalt valmis, et seda saaks kohaldada kommertskasutusele eelnevas mahus.

Komisjon tagab, et innovatsioonifondi jaoks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 10 lõikes 4 osutatud põhimõtete ja korraga. Enampakkumisel saadud tulu käsitatakse *Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046*** artikli 21 lõike 5 kohaselt sihtotstarbelise välistuluna. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuva tegevusega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitme aasta peale.

Komisjon annab taotluse korral tehnilist abi liikmesriikidele, kus tegelik osalemine innovatsioonifondi kohastes projektides on väike, et suurendada taotluse esitanud liikmesriikide suutlikkust toetada oma territooriumil projektide esitajate pingutusi innovatsioonifondile rahastamistaotluste esitamisel ning parandada seeläbi tegelikku geograafilist osalemist innovatsioonifondis ja esitatud projektide üldist kvaliteeti. Seoses innovatsioonifondi rahastamisega püüab komisjon saavutada tõhusa kvaliteedipõhise geograafilise katvuse kogu liidus ning tagab sellega seoses oma edusammude ja asjakohaste järeelmeetmete põhjaliku seire.

Taotlejate nõusolekul teavitab komisjon pärast projektikonkursi lõppu liikmesriike rahastamistaotlustest, mis on seotud projektidega nende territooriumil, ning annab neile nende taotluste kohta üksikasjalikku teavet, et liikmesriikidel oleks hõlpsam projektide toetamist koordineerida. Lisaks teavitab komisjon enne toetuse andmist liikmesriike eelvalitud projektide nimekirjast.

Projektid valitakse *läbipaistva valikumenetluse teel, tehnoloogianeutraalsel viisil kooskõlas innovatsioonifondi eesmärkidega, nagu on sätestatud käesoleva lõike esimeses lõigus*, ning objektiivsete ja läbipaistvate kriteeriumide alusel, võttes **■** arvesse seda, millises ulatuses *projektid annavad olulise panuse liidu kliima- ja energiaeesmärkide saavutamisse, aidates samal ajal kaasa nullsaaste ja ringluse eesmärkide saavutamisele kooskõlas käesoleva lõike esimese lõiguga*, ning asjakohasel juhul **■** seda, millises ulatuses aitavad need tuua heitkoguseid lõikes 2 osutatud võrdlusalustest tunduvalt allapoole. Projektidel peab olema ulatusliku rakendamise potentsiaal või potentsiaal vähendada märkimisväärselt *kliimaneutraalsele* majandusele ülemineku kulusid asjaomastes sektorites. *Eelistatakse uuenduslikku tehnoloogiat ja protsesse, mis käsitlevad mitut liiki keskkonnamõju*. Süsiniku kogumist ja kasutamist hõlmavad projektid peavad tooma kaasa heitkoguste netovähendamise ja tagama CO₂ heite vältimise või CO₂ püsiva säilitamise. Projektikonkursi alusel saadud toetust võib anda kuni 60 % ulatuses projektide asjakohastest kuludest, sellest kuni 40 % ei tarvitse olla seotud kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendatud vältimisega, juhul kui saavutatakse eelnevalt kindlaksmääratud vahe-eesmärgid, võttes arvesse kasutusele võetud tehnoloogiat. Konkureeriva pakkumismenetluse kaudu antava toetuse ja tehnilise abi korral võib toetada projektide asjakohaste kulude katmist kuni 100 % ulatuses. *Projektide valimise kriteeriumides võetakse arvesse projektide kombineerimisel avanevat heite vähendamise potentsiaali mitmes sektoris, sealhulgas naaberpiirkondades.*

Innovatsioonifondist rahastatavate projektide puhul nõutakse teadmiste jagamist teiste asjaomaste projektidega ning liidus asuvate õigustatud huvi omavate teadlastega. Komisjon määrab teadmiste jagamise tingimused kindlaks konkursikutsetes.

Projektikonkursid peavad olema avatud ja läbipaistvad. Projektikonkursside ettevalmistamisel püüab komisjon tagada, et kõik sektorid oleksid nõuetekohaselt esindatud. Komisjon võtab meetmeid tagamaks, et konkursikutsed edastatakse võimalikult laialdaselt ja eelkõige väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi seoses innovatsioonifondi toimimist käsitlevate normidega, sealhulgas valikumenetluse ja -kriteeriumide kohta, samuti seoses rahastamiskõlblike sektorite ja tehnoloogiliste nõudmistega toetuse eri liikide puhul.

Käesolevas lõikes nimetatud mehhanismi kaudu ei toetata projekte, mis ületavad 15 % selleks otstarbeks kättesaadavate lubatud heitkoguse ühikute koguarvust. Kõnealuseid lubatud heitkoguse ühikuid võetakse arvesse lõike 7 kohaselt.

Komisjon esitab hiljemalt 31. detsembriks 2023 ja seejärel igal aastal käesoleva direktiivi artikli 22a lõikes 1 osutatud kliimamuutuste komiteele aruande innovatsioonifondi rakendamise kohta, analüüsides toetuse saanud projekte sektorite ja liikmesriikide kaupa ning toetuse saanud projektide eeldatavat panust liidus kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisse, nagu on sätestatud määruses (EL) 2021/1119. Komisjon esitab aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule ning avalikustab selle.

-
- * Komisjoni 3. novembri 2010. aasta otsus 2010/670/EL, millega nähakse ette kriteeriumid ja meetmed, et rahastada ühenduse kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi raames vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ tööstuslikke näidisprojekte, mille eesmärk on süsinikdioksiidi keskkonnaohutu kogumine ja geoloogiline säilitamine, ning näidisprojekte, mis tutvustavad taastuvenergiaga seotud innovatiivseid tehnoloogialahendusi (ELT L 290, 6.11.2010, lk 39).
- ** ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).“;***

i) lisatakse järgmised lõiked:

„8a. Konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi tulemusel sõlmitavate hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute puhul tagatakse asjakohane kaetus innovatsioonifondist saadaolevate lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise tulust tulenevate eelarveliste kulukohustustega ning need eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitme aasta peale. Konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi kahes esimeses voorus tagatakse hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingutega seotud finantskohustuste täielik katmine assigneeringutega, mis tulenevad lõike 8 kohaselt innovatsioonifondile eraldatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumistulust.

Lähtudes hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute rakendamise tulenevate finantsriskide kvalitatiivsest ja kvantitatiivsest hindamisest, mille komisjon peab tegema pärast konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi kahe esimese vooru lõppu ning seejärel iga kord, kui see on vajalik kooskõlas konservatiivsuse põhimõttega, mille kohaselt vara ja kasumit ei hinnata tegelikust suuremaks ning kohustusi ja kahjumit ei hinnata tegelikust väiksemaks, võib komisjon kooskõlas kaheksandas lõigus sätestatud volitusega otsustada katta ainult osa hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingutega seotud finantskohustustest esimeses lõigus osutatud vahenditest ning ülejäänud osa muudest vahenditest. Komisjon püüab muude kattevahendite kasutamist piirata.

Kui hindamise tulemusel jõutakse järeldusele, et hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute täieliku potentsiaali ärakasutamiseks on vaja muid kattevahendeid, seab komisjon eesmärgiks muude kattevahendite tasakaalustatud kombinatsiooni. Erandina määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 210 lõikest 1 määrab komisjon kindlaks muude kattevahendite kasutamise ulatuse vastavalt käesoleva lõike kaheksandas lõigus sätestatud delegeeritud õigusaktile.

Ülejäänud finantskohustused kaetakse piisavalt, võttes arvesse määruse (EL, Euratom) 2018/1046 X jaotise põhimõtteid, mida vajaduse korral kohandatakse hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute eripäraga, tehes erandi kõnealuse määruse artikli 209 lõike 2 punktides d ja h, artikli 210 lõikest 1, artikli 211 lõigetest 1, 2, 4 ja 6, artiklitest 212, 213 ja 214, artikli 218 lõikest 1 ning artikli 219 lõigetest 3 ja 6. Asjakohasel juhul kehtestatakse käesoleva lõike kaheksandas lõigus sätestatud delegeeritud õigusaktiga muud kattevahendid, eraldiste määr ja vajalikud erandid.

Komisjon ei kasuta lõike 8 kohaselt innovatsioonifondile eraldatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadud tulust hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute rahastamiseks rohkem kui 30 %.

Eraldiste määr ei tohi olla väiksem kui 50 % liidu eelarvest hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute eest kaetavast finantskohustuste kogusummast. Eraldiste määra kehtestamisel võtab komisjon arvesse elemente, mis võivad vähendada liidu eelarve finantsriske lisaks innovatsioonifondis kättesaadavatele assigneeringutele, näiteks vastutuse võimalik jagamine liikmesriikidega vabatahtlikkuse alusel või erasektori võimalik edasikindlustusmehhanism. Komisjon vaatab eraldiste määra läbi vähemalt iga kolme aasta järel alates seda esimest korda kehtestava delegeeritud õigusakti kohaldamise kuupäevast.

Spekulatiivsete taotluste vältimiseks võib konkureerivale pakkumismenetlusele juurdepääsuks seada tingimuse, et taotlejad maksavad tagatisraha, mida lepingu täitmata jätmise korral ei tagastata. Sellist tagastamisele mittekuuluvat tagatisraha kasutatakse innovatsioonifondi puhul kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõikega 5. Rahaline osalus, mille toetusesaaja maksab toetust andvale asutusele hinnavahelepingute või süsinikuheite hinnavahe lepingute tingimuste kohaselt, kui võrdlushind on täitmishinnast kõrgem (edaspidi „tagasisaadavad vahendid“), kasutatakse innovatsioonifondi puhul sihtotstarbelise välistuluna vastavalt kõnealuse määruse artikli 21 lõikele 5.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi, nähes üksikasjalikult ette muud võimalikud kattevahendid ning asjakohasel juhul eraldiste määra ja vajalikud lisaerandid määruse (EL, Euratom) 2018/1046 X jaotisest, nagu on sätestatud käesoleva lõike neljandas lõigus, ning konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi toimimise reeglid, eelkõige seoses hoiuste ja tagasisaadavate vahenditega.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta käesoleva lõike viiendat lõiku, tõstes kõnealuses lõigus osutatud 30 % piirmäära kokku kuni 20 protsendipunkti, kui see on vajalik nõudluse rahuldamiseks hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute järele, võttes arvesse konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi esimeste voorude kogemusi ning vajadust leida innovatsioonifondi toetuses toetuste ja selliste lepingute vahel piisav tasakaal.

Innovatsioonifondist antav rahaline toetus on proportsionaalne käesolevas artiklis sätestatud poliitikaeesmärkidega ega tekita põhjendamatu siseturumoonutusi. Selleks antakse vahendeid üksnes selliste lisakulude või investeerimisriskide katmiseks, mida investorid ei saa tavalistes turutingimustes kanda.

8b. *40 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kogusest, mis võidak스 muidu käesoleva artikli alusel eraldada tasuta, ja 10 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kogusest, mis võidak스 muidu artikli 10 alusel müüa enampakkumisel, tehakse kättesaadavaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023.../...⁺ loodud kliimameetmete sotsiaalfondile. Komisjon tagab, et kliimameetmete sotsiaalfondi jaoks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikud müüakse 2025. aastal enampakkumisel vastavalt artikli 10 lõikes 4 osutatud põhimõtetele ja korrale ja nimetatud artikli kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktile. Enampakkumise tulud moodustavad sihtotstarbelise välistulu vastavalt määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõikele 5 ja neid kasutatakse vastavalt kliimameetmete sotsiaalfondi suhtes kohaldatavatele normidele.*

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) 2023/..., millega luuakse kliimameetmete sotsiaalfond ja muudetakse määrust (EL) 2021/1060 (ELT ...).“;*

⁺ ELT: ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE-CONS 11/23 (2021/0206(COD)) sisalduva määruse number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse määruse kuupäev, number, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

j) lõige 19 asendatakse järgmisega:

„19. Tegevuse lõpetanud käitisele lubatud heitkoguse ühikuid tasuta ei eraldata. Käitisi, mille kasvuhoonegaaside heiteloa kehtivusaeg on lõppenud või see on kehtetuks tunnistatud, ning käitisi, mille tegevus või tegevuse taasalustamine ei ole tehniliselt võimalik, käsitatakse tegevuse lõpetanuna.“;

k) lisatakse järgmine lõige:

„22. Kui artikli 11 lõike 2 kohaselt tasuta eraldatud lubatud heitkoguste ühikute koguses on vaja teha kohandusi, tehakse sellised kohandused kas lubatud heitkoguse ühikute võtmisega käesoleva artikli lõike 7 kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikute kogusest või sellele lubatud heitkoguse ühikute lisamisega.“;

14) Artikli 10b lõikele 4 lisatakse järgmised lõigud:

„Liikmesriigis, kus alates 2014. aastast kuni 2018. aastani on selle kaugküttest tuleneva heite osakaal liidu koguheitest jagatuna kõnealuse liikmesriigi osakaaluga SKPst liidu summaarses SKPs suurem kui 5, eraldatakse ajavahemikuks 2026–2030 täiendavalt tasuta lubatud heitkoguse ühikuid 30 % ulatuses artikli 10a kohaselt kindlaksmääratud kogusest, tingimusel et käesoleva lõike kolmandas lõigus osutatud kliimaneutraalsuse kavade kohaselt investeeritakse enne 2030. aastat heitkoguste märkimisväärseks vähendamiseks mahus, mis on samaväärne kõnealuse tasuta lisaeraldise väärtusega, ning et kõnealuse lõigu punktis b osutatud eesmärkide ja vahe-eesmärkide saavutamist kinnitatakse käesoleva lõike neljanda lõigu kohase kontrolliga.

Kaugküttevõttevõtjad koostavad 1. maiks 2024 kliimaneutraalsuse kava nende kütiste jaoks, millele nad käesoleva lõike teise lõigu kohaselt taotleavad lubatud heitkoguse ühikute täiendavat tasuta eraldamist. See kava on kooskõlas määruse (EL) 2021/1119 artikli 2 lõikes 1 sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärgiga ja selles nähakse ette:

- a) meetmed ja investeeringud kliimaneutraalsuse saavutamiseks 2050. aastaks kütise või ettevõtte tasandil, välja arvatud süsinikukompensatsiooni ühikute kasutamine;*
- b) eesmärgid ja vahe-eesmärgid, et mõõta 31. detsembriks 2025 ja seejärel iga viienda aasta 31. detsembriks käesoleva lõigu punktis a sätestatud kliimaneutraalsuse saavutamiseks tehtud edusamme;*
- c) iga käesoleva lõigu punktis a osutatud meetme ja investeeringu prognoositav mõju kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele.*

Käesoleva lõike kolmanda lõigu punktis b viidatud eesmärkide ja vahe-eesmärkide saavutamist tõendatakse ajavahemiku kohta kuni 31. detsembrini 2025 ja seejärel iga viienda aasta 31. detsembril lõppeva ajavahemiku kohta kooskõlas artiklis 15 ette nähtud kontrolli- ja akrediteerimistoimingutega. Tasuta lubatud heitkoguse ühikuid peale nende, millele on osutatud käesoleva lõike esimeses lõigus, ei eraldata, kui vahe-eesmärkide saavutamist ei ole tõendatud seoses ajavahemikuga kuni 2025. aasta lõpuni või ajavahemiku 2026–2030 kohta.

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, et määrata kindlaks käesoleva lõike kolmanda lõigu punktides a, b ja c osutatud teabe minimaalne sisu ning kõnealuses lõigus ja artikli 10a lõike 1 viiendas lõigus osutatud kliimaneutraalsuse kavade vorm. Komisjon püüab saavutada koostoimet sarnaste kavadega, nagu on sätestatud liidu õiguses. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

15) Artikli 10c lõige 7 asendatakse järgmisega:

„7. Liikmesriigid nõuavad toetust saavatelt elektrit tootvatelt käitistelt ja võrguettevõtjatelt iga aasta 28. veebruariks aruande esitamist toetamiseks välja valitud investeeringute rakendamise kohta, sealhulgas tasuta eraldatud lubatud heitkoguse ühikute ja tehtud investeerimiskulude bilansi ning toetatud investeeringute liikide kohta. Liikmesriigid annavad sellest aru komisjonile, kes avalikustab aruanded.“;

16) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 10ca

Varajasem tähtaeg lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks üleminekuperioodil energiasektori moderniseerimiseks

Erandina artiklist 10c võivad asjaomased liikmesriigid eraldada käitistele kõnealuse artikli kohaselt üleminekuperioodil tasuta lubatud heitkoguse ühikuid üksnes investeeringuteks, mis tehakse kuni 31. detsembrini 2024. Mis tahes lubatud heitkoguse ühikud, mis on asjaomastele liikmesriikidele vastavalt artiklile 10c kättesaadavad ajavahemikuks 2021–2030 ja mida ei kasutata sellisteks investeeringuteks, tuleb asjaomase liikmesriigi kindlaksmääratud proportsioonis:

- a) lisada lubatud heitkoguse ühikute üldkogusele, mille asjaomane liikmesriik peab enampakkumisel müüma vastavalt artikli 10 lõikele 2; või**
- b) kasutada investeeringute toetamiseks artiklis 10d osutatud moderniseerimisfondi raames kooskõlas reeglitega, mida kohaldatakse artikli 10d lõikes 4 osutatud lubatud heitkoguse ühikutest saadava tulu suhtes.**

Asjaomane liikmesriik peab 15. maiks 2024 teatama komisjonile vastavad lubatud heitkoguse ühikute kogused, mida kasutatakse vastavalt artikli 10 lõike 2 esimese lõigu punktile a ja erandina artikli 10d lõike 4 teisest lausest vastavalt artiklile 10d.“

17) Artiklit 10d muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

- „1. Ajavahemikuks 2021–2030 luuakse fond eesmärgiga toetada toetust saavate liikmesriikide poolt kavandatud investeeringuid, sealhulgas rahastada väikesemahulisi investeerimisprojekte, et moderniseerida energiasüsteeme ja parandada energiatõhusust (edaspidi „moderniseerimisfond“).
Moderniseerimisfondi rahastatakse artiklis 10 sätestatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest kõnealuses artiklis sätestatud toetust saavate liikmesriikide jaoks.

Toetatavad investeeringud peavad olema kooskõlas käesoleva direktiivi eesmärkidega, samuti komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatises Euroopa rohelise kokkuleppe kohta ning määruses (EL) 2021/1119 seatud sihtide ja Pariisi kokkuleppes väljendatud pikaajaliste eesmärkidega. ***Toetust saavad liikmesriigid võivad asjakohasel juhul kasutada moderniseerimisfondi vahendeid, et rahastada investeeringuid, mis hõlmavad liiduga külgnevaid piirialasid.*** Moderniseerimisfondist ei anta toetust fossiilkütuseid kasutavatele energiatootmisüksustele. ***Käesoleva direktiivi artikli 10d lõike 4 kohase teatega hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutest saadavat tulu võib aga kasutada gaasiliste fossiilkütustega seotud investeeringuteks. Lisaks võib käesoleva direktiivi artikli 10 lõike 1 kolmandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikutest saadavat tulu, kui see tegevus kvalifitseerub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852* kohaselt keskkonnasäästlikuks ja on energiajulgeoleku tagamisega nõuetekohaselt põhjendatud, kasutada gaasilisi fossiilkütuseid hõlmavateks investeeringuteks, tingimusel et energiatootmiseks müüakse lubatud heitkoguse ühikud enampakkumisel enne 31. detsembrit 2027 ja gaasi järgmise etapi kasutamist hõlmavateks investeeringuteks müüakse lubatud heitkoguse ühikud enampakkumisel enne 31. detsembrit 2028.***

* ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).***“;

b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Vähemalt 80 % tulust, *mis on saadud artikli 10 lõike 1 kolmandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikutest ja artikli 10d lõike 4 kohase teatega hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutest, ning vähemalt 90 % tulust, mis on saadud artikli 10 lõike 1 neljandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikutest*, kasutatakse investeeringute toetamiseks järgmistes valdkondades:

- a) taastuvatest energiaallikatest, *sealhulgas taastuvallikatest toodetud vesinikust* elektrienergia tootmine ja selle kasutamine;
- b) taastuvate energiaallikate kasutamine kütmiseks ja jahutamiseks;
- c) *üldise energiakasutuse vähendamine* energiatõhususe *abil*, sealhulgas *tööstuse*, transpordi, hoonete, põllumajanduse ja jäätmete valdkonnas;
- d) energia salvestamine ja energiavõrkude moderniseerimine, hõlmates *nõudluse juhtimist*, kaugküttevõrke, elektrienergia ülekandevõrke ja liikmesriikidevaheliste ühenduste lisamist *ja heitevaba liikuvuse taristut*;
- e) madala sissetulekuga leibkondade toetamine, sealhulgas maa- ja äärepoolseimates piirkondades, et tegeleda energiaostuvõimetusega ja ajakohastada nende küttesüsteeme; ning

f) õiglane üleminek toetust saavate liikmesriikide süsinikuheitega tööstusest sõltuvates piirkondades, toetades töötajate ümberpaigutamist, ümberõpet ja täiendõpet, haridust, tööotsimisalgatusi ja idufirmasid dialoogis ***kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartneritega viisil, mis on kooskõlas asjakohaste meetmetega, mille liikmesriigid on asjakohasel juhul lisanud oma õiglase ülemineku territoriaalsetesse kavadesse vastavalt määruse (EL) 2021/1056 artikli 8 lõike 2 esimese lõigu punktile k, ja neid meetmeid toetades.***“;

c) ***lõige 11 asendatakse järgmisega:***

„11. Investeeringute komitee annab komisjonile igal aastal aru investeeringute hindamisest saadud kogemuste, eelkõige heitkoguste vähendamise ja sellega seotud kulude kohta. Investeeringute komitee töö tulemusi arvesse võttes vaatab komisjon 31. detsembriks 2024 läbi lõikes 2 osutatud projektide valdkonnad ja investeeringute komitee tehtavate soovitude alused.

Investeeringute komitee korraldab aastaaruande avaldamise. Komisjon edastab aastaaruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule.“

18) *Lisatakse järgmine artikkel:*

„Artikkel 10f

„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõte

Alates 1. jaanuarist 2025 kasutavad toetust saavad liikmesriigid ja komisjon artikli 10a lõike 8 kohaselt innovatsioonifondi jaoks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikute ning artikli 10 lõike 1 kolmandas ja neljandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tulu kooskõlas määruse (EL) 2020/852 artiklis 17 sätestatud „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte kriteeriumidega, kui sellist tulu kasutatakse majandustegevuseks, mille jaoks on vastavalt kõnealuse määruse artikli 10 lõike 3 punktile b kehtestatud tehnilised sõelumiskriteeriumid, et teha kindlaks, kas majandustegevus põhjustab olulist kahju ühele või mitmele asjaomasele keskkonnaeesmärgile.“

19) *Artikli 11 lõikes 2 asendatakse kuupäev „28. veebruariks“ kuupäevaga „30. juuniks“.*

20) IV peatüki pealkiri asendatakse järgmisega:

*„LENNUNDUSE, MERETRASPORDI JA PAIKSETE KÄITISTE SUHTES
KOHALDATAVAD SÄTTED“.*

21) Artiklit 12 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid tagavad, et mõne teise liikmesriigi pädeva asutuse väljaantud lubatud heitkoguse ühikuid tunnustatakse käitaja, õhusõiduki käitaja või laevandusettevõtja poolsete lõikest 3 tulenevate kohustuste täitmiseks.“;

b) lõige 2a jäetakse välja;

c) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Liikmesriigid, haldavad liikmesriigid ja laevandusettevõtjatele määratud haldavad asutused tagavad, et iga aasta 30. *septembriks*:

a) tagastab iga käitise käitaja kõnealuse käitise eelmisel kalendriaastal tekitatud ja kooskõlas artikliga 15 tõendatud koguheitele vastava arvu lubatud heitkoguse ühikuid;

b) tagastab iga õhusõiduki käitaja tema eelmisel kalendriaastal tekitatud ja kooskõlas artikliga 15 tõendatud koguheitele vastava arvu lubatud heitkoguse ühikuid;

- c) tagastab iga laevandusettevõtja tema eelmisel kalendriaastal tekitatud ja kooskõlas artikliga 3ge tõendatud koguheitetele vastava arvu lubatud heitkoguse ühikuid.

Liikmesriigid, haldavad liikmesriigid ja laevandusettevõtjatele määratud haldavad asutused tagavad, et esimese lõigu kohaselt tagastatud lubatud heitkoguse ühikud tunnistatakse seejärel kehtetuks.“;

d) lõike 3 järele lisatakse järgmised lõiked:

„3-e. Erandina lõike 3 esimese lõigu punktist c võivad laevandusettevõtjad tagastada jääklassi laevade poolt 31. detsembrini 2030 tekitatud tõendatud heitkogustest 5 % vähem lubatud heitkoguse ühikuid, tingimusel et selliste laevade jääklass on IA või IA Super või samaväärne jääklass, mis on kehtestatud HELCOMi soovitusel 25/7 alusel.

Kui võrreldes tõendatud heitkogustega tagastatakse vähem lubatud heitkoguse ühikuid, siis pärast seda, kui iga aasta kohta on kindlaks tehtud vahe tõendatud heitkoguste ja tagastatud lubatud heitkoguse ühikute vahel, ei panda sellele vahele vastavat lubatud heitkoguse ühikute kogust vastavalt artiklile 10 enampakkumisele, vaid tunnistatakse kehtetuks.

3-d. Erandina käesoleva artikli lõike 3 esimese lõigu punktist c ja artiklist 16 näeb komisjon liikmesriigi taotluse korral rakendusaktiga ette, et liikmesriigid peavad kõnealustes sätetes osutatud nõudeid täidetuks ega võta meetmeid laevandusettevõtjate vastu seoses heitkogustega, mis tekivad kuni 31. detsembrini 2030 reisilaevade, välja arvatud kruisilaevad, ja reisiparvlaevade reisidest, mis toimuvad taotluse esitanud liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva saare sadama, millel puudub maantee- või raudteeühendus mandriga ja mille elanikkond koosneb vähem kui 200 000 alalisest elanikust vastavalt 2022. aastal kättesaadavatele uusimatele parimatele andmetele, ja sama liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva sadama vahel, ning selliste laevade sadamas toimuvast tegevusest seoses selliste reisidega.

Komisjon avaldab esimeses lõigus osutatud saarte ja asjaomaste sadamate nimekirja ning ajakohastab seda.

- 3-c. Erandina lõike 3 esimese lõigu punktist c ja artiklist 16 näeb komisjon kahe sellise liikmesriigi ühise taotluse korral, kellest ühel ei ole maismaapiiri teise liikmesriigiga ja teine liikmesriik on maismaapiirita liikmesriigile geograafiliselt kõige lähemal asuv liikmesriik, rakendusaktiga ette, et liikmesriigid peavad kõnealustes sätetes osutatud nõudeid täidetuks ega võta meetmeid laevandusettevõtjate vastu seoses heitkogustega, mis tekivad kuni 31. detsembrini 2030 ühises taotluses osutatud riikidevahelise teenuste hankelepingu või riikidevahelise avaliku teenindamise kohustuse raames toimuvatest, kahte liikmesriiki ühendavatest reisilaevade või parvlaevade reisidest ning selliste laevade kai ääres toimuvast tegevusest seoses selliste reisidega.*
- 3-b. Lubatud heitkoguse ühikute tagastamise kohustust ei teki selliste heitkoguste puhul, mis vabanevad kuni 31. detsembrini 2030 seoses reisidega, mis toimuvad liikmesriigi äärepoolseimas piirkonnas asuva sadama ja samas liikmesriigis asuva sadama vahel, sealhulgas reisid sadamate vahel sama liikmesriigi äärepoolseima piirkonna piires ja reisid sama liikmesriigi äärepoolseimate piirkondade sadamate vahel, ning selliste laevade kai ääres toimuvast tegevusest seoses selliste reisidega.“;*

e) lõige 3-a asendatakse järgmisega:

„3-a. Vajaduse korral ja niikaua, kui see on vajalik ELi HKS-i keskkonnavalase terviklikkuse kaitsmiseks, ei tohi käitajad, õhusõiduki käitajad ja laevandusettevõtjad ELi HKS-is kasutada lubatud heitkoguse ühikuid, mille annab välja liikmesriik, kelle suhtes muutuvad käitajate, õhusõiduki käitajate ja laevandusettevõtjate kohustused kehtetuks. Artikli 19 lõikes 3 osutatud delegeeritud õigusaktid hõlmavad meetmeid, mis on käesolevas lõikes osutatud juhtudel vajalikud.“;

f) lisatakse järgmine lõige:

„3b. Lubatud heitkoguse ühikute tagastamise kohustust ei teki selliste kasvuhoonegaaside heitkoguste puhul, mida loetakse kogutuks ja kasutatuks sellisel viisil, et need on tootes püsivalt ja keemiliselt seotud ega satu tavapärase kasutamise ja kõrvaldamise korral atmosfääri, **kaasa arvatud tavapärase tegevus, mis toimub pärast toote olelusringi lõppu.**

Komisjon võtab **koosõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusaktid, et täiendada käesolevat direktiivi**, seoses nõuetega, mille kohaselt tuleb lugeda kasvuhoonegaasid tootes püsivalt keemiliselt seotuks, nagu osutatud käesoleva lõike esimeses lõigus.“;

g) lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et lubatud heitkoguse ühikud tunnistatakse kehtetuks igal ajal, kui nende omanik seda soovib. Kui liikmesriigi territooriumil suletakse täiendavate riiklike meetmete tõttu elektritootmisvõimsus, võib liikmesriik tunnistada kehtetuks lubatud heitkoguse ühikuid tema poolt enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest, millele on osutatud artikli 10 lõikes 2, kuni mahus, mis vastab asjaomase käitise tõendatud keskmistele heitkogustele viie aasta jooksul enne selle sulgemist, ning tal soovitatakse tungivalt seda teha. Asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni kavandatud kehtetuks tunnistamisest või kehtetuks tunnistamata jätmise põhjustest vastavalt artikli 10 lõike 4 alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidele.“

22) Artikli 14 lõike 1 esimene lõik asendatakse järgmisega:

„Komisjon võtab vastu rakendusaktid, mis käsitlevad käesoleva direktiivi I lisas loetletud tegevusaladest tulenevate heitkoguste ja asjakohasel juhul nende tegevusandmete seire ja aruandluse üksikasjalikku korda ning lennunduse muu kui CO₂ heite mõju marsruutidel, mille kohta esitatakse käesoleva direktiivi kohaselt heitearuanded, lähtudes käesoleva direktiivi IV lisas esitatud seire- ja aruandluspõhimõtetest ning käesoleva artikli lõigetes 2 ja 5 sätestatud nõuetest. Kõnealuste rakendusaktidega täpsustatakse ka iga kasvuhoonegaasi globaalse soojendamise potentsiaal ning neis võetakse kõnealuste heitkoguste ja nende mõju, sealhulgas lennunduse muu kui CO₂ heite mõju seire- ja aruandlusnõuete puhul arvesse uusimaid teaduslikke andmeid lennunduse muu kui CO₂ heite mõju kohta. Kõnealuste rakendusaktidega nähakse ette direktiivi (EL) 2018/2001 biomassi kasutamise suhtes kehtestatud säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kriteeriumide kohaldamine, milles on tehtud vajalikud kohandused nende kohaldamiseks käesoleva direktiivi alusel, et sellise biomassi suhtes kehtiks nullmäär. Rakendusaktides sätestatakse täpselt, kuidas arvestada selliste heitkoguste säilitamist, mis on pärit nii nullmääraga kui ka nullmäärata allikatest. Samuti täpsustatakse neis, kuidas arvestada muust kui bioloogilise päritoluga toorainest valmistatud taastuvkütustest ja ringlussevõetud süsinikupõhistest kütustest pärit heitkoguseid ning tagada, et selliseid heitkoguseid võetakse arvesse ning välditakse topeltarvestust.“

23) Artiklit 16 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid tagavad nende käitajate, õhusõidukite käitajate ja laevandusettevõtjate nimede avaldamise, kes rikuvad nõuet tagastada käesoleva direktiivi kohaselt piisaval hulgal lubatud heitkoguse ühikuid.“;

b) lõikes 3 asendatakse kuupäev „30. aprilliks“ kuupäevaga „30. septembriks“;

c) lisatakse järgmine lõige:

„3a. Lõikes 3 sätestatud karistusi kohaldatakse ka laevandusettevõtjate suhtes.“;

d) lisatakse järgmine lõige:

„11a. Laevandusettevõtja puhul, kes ei ole täitnud lubatud heitkoguse ühikute tagastamiskohustusi vähemalt kahe järjestikuse aruandeperioodi jooksul, ja kui järgimist ei suudeta tagada muude täitemeetmetega, võib sisenemissadama liikmesriigi pädev asutus, pärast seda, kui on andnud asjaomasele laevandusettevõtjale võimaluse esitada oma märkused, anda väljasaatmiskorralduse, millest teatatakse komisjonile, Euroopa Meresõiduohutuse Ametile (EMSA), teistele liikmesriikidele ja asjaomasele lipuriigile. Sellise väljasaatmiskorralduse andmise tulemusena keelab iga liikmesriik, välja arvatud liikmesriik, kelle lipu all laev sõidab, asjaomase laevandusettevõtja vastutusel olevate laevade sisenemise oma sadamatesse seni, kuni laevandusettevõtja täidab lubatud heitkoguse ühikute tagastamiskohustused vastavalt artiklile 12. Kui laev sõidab liikmesriigi lipu all **ning siseneb ühte tema sadamatest või leitakse sealt, peab** asjaomane liikmesriik pärast seda, kui on andnud asjaomasele laevandusettevõtjale võimaluse esitada oma märkused, **laeva kinni** , **kuni laevandusettevõtja on oma tagastamiskohustused täitnud.**

Kui leitakse, et esimeses lõigus osutatud laevandusettevõtja laev asub selle liikmesriigi sadamas, mille lipu all laev sõidab, siis võib asjaomane liikmesriik pärast seda, kui on andnud asjaomasele laevandusettevõtjale võimaluse esitada oma märkused, anda lipuriigina korralduse laeva kinnipidamiseks, kuni laevandusettevõtja on oma kohustused täitnud. Liikmesriik teatab sellest komisjonile, EMSA-le ja teistele liikmesriikidele. Sellise lipuriigina antud kinnipidamiskorralduse tulemusena võtavad kõik liikmesriigid samad meetmed, mida tuleb võtta väljasaatmiskorralduse andmise puhul vastavalt esimese lõigu teisele lausele.

Käesolev lõige ei piira merehädas olevate laevade suhtes rakendatavate rahvusvahelise mereõiguse kohaldamist.“

24) Artikkel 18b asendatakse järgmisega:

„Artikkel 18b

Komisjoni, EMSA ja muude asjaomaste organisatsioonide abi

1. Artikli 3c lõikest 4 ning artiklitest 3g, 3gd, 3ge, 3gf, 3gg ja 18a tulenevate kohustuste täitmiseks võivad komisjon, **haldav liikmesriik** ja **laevandusettevõtjale määratud** haldavad asutused taotleda abi EMSA-lt või muult asjaomaselt organisatsioonilt ning võivad sel eesmärgil sõlmida nende organisatsioonidega asjakohaseid lepinguid.
2. **Komisjon, keda abistab EMSA, püüab välja töötada asjakohased vahendid ja suunised, et hõlbustada ja koordineerida kontrolli- ja täitmise tagamise toiminguid, mis on seotud käesoleva direktiivi kohaldamisega meretranspordi suhtes. Võimaluse korral tehakse sellised suunised ja vahendid kättesaadavaks liikmesriikidele ja töendajatele, et jagada teavet ning tagada paremini käesoleva direktiivi ülevõtmiseks kehtestatud riiklike meetmete tõhus täitmine.“**

25) Artiklit 23 muudetakse järgmiselt:

a) lõiked 2 ja 3 asendatakse järgmisega:

„2. Artikli 3c lõikes 6, artikli 3d lõikes 3, artikli 10 lõikes 4, artikli 10a lõigetes 1, 8 ja 8a, artikli 10b lõikes 5, artikli 12 lõikes 3b, artikli 19 lõikes 3, artiklis 22, artikli 24 lõikes 1, artikli 24a lõikes 1, artikli 25a lõikes 1, artiklis 28c ja artikli 30j lõikes 1 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates 8. aprillist 2018.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli artikli 3c lõikes 6, artikli 3d lõikes 3, artikli 10 lõikes 4, artikli 10a lõigetes 1, 8 ja 8a, artikli 10b lõikes 5, artikli 12 lõikes 3b, artikli 19 lõikes 3, artiklis 22, artikli 24 lõikes 3, artikli 24a lõikes 1, artikli 25a lõikes 1, artiklis 28c ja artikli 30j lõikes 1 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.“;

b) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Artikli artikli 3c lõike 6, 3d lõike 3, artikli 10 lõike 4, artikli 10a lõigete 1, 8 ja 8a, artikli 10b lõike 5, artikli 12 lõike 3b, artikli 19 lõike 3, artikli 22, artikli 24 lõike 3, artikli 24a lõike 1, artikli 25a lõike 1, artikli 28c või artikli 30j lõike 1 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.“

26) Artikkel 29 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 29

Aruanne CO₂ turu parema toimimise tagamiseks

Kui artikli 10 lõigetes 5 ja 6 osutatud korrapärastes aruannetes süsinikuturu kohta on tõendeid, et süsinikuturg ei toimi nõuetekohaselt, esitab komisjon kolme kuu jooksul Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Aruandele võib asjakohasel juhul lisada seadusandlikud ettepanekud, mille eesmärk on suurendada süsinikuturu, sealhulgas sellega seotud tuletisinstrumentide turgude läbipaistvust ja terviklikkust ning käsitleda parandusmeetmeid selle toimimise parandamiseks ning turukuritarvitamise ennetamise ja avastamise tõhustamiseks.“

27) *Artikkel 29a asendatakse järgmisega:*

„Artikkel 29a

Ülemääraste hinnakõikumiste korral võetavad meetmed

1. *Kui lubatud heitkoguse ühiku eelneva kuue kalendrikuu keskmine hind on kaht eelnevat aastat hõlmava võrdlusperioodi lubatud heitkoguse ühiku keskmisest hinnast rohkem kui 2,4 korda suurem, vabastatakse kooskõlas otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1 lõikega 7 turustabiilsusreservist 75 miljonit lubatud heitkoguse ühikut.*

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühiku hind on II ja III peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikute puhul selliste enampakkumiste hind, mis korraldatakse kooskõlas artikli 10 lõike 4 alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidega.

Esimeses lõigus osutatud kaht eelnevat aastat hõlmav võrdlusperiood on kahe aasta pikkune periood, mis lõpeb enne kõnealuses lõigus osutatud kuue kalendrikuu pikkuse perioodi esimest kuud.

Kui käesoleva lõike esimeses lõigus sätestatud tingimus on täidetud ja lõiget 2 ei kohaldata, avaldab komisjon Euroopa Liidu Teatajas sellekohase teate ja märgib selles kuupäeva, mil tingimus täideti.

Komisjon avaldab iga kuu kolme esimese tööpäeva jooksul lubatud heitkoguse ühiku eelneva kuue kalendrikuu keskmise hinna ja lubatud heitkoguse ühiku keskmise hinna kaht eelnevat aastat hõlmaval võrdlusperioodil. Kui esimeses lõigus osutatud tingimus ei ole täidetud, avaldab komisjon ka taseme, milleni lubatud heitkoguse ühiku keskmine hind peaks järgmisel kuul jõudma, et täita kõnealuses lõigus osutatud tingimus.

- 2. Kui lõike 1 kohane lubatud heitkoguse ühikute turustabiilsusreservist vabastamise tingimus on täidetud, ei loeta kõnealuses lõikes osutatud tingimust uuesti täidetuks enne, kui eelmise vabastamise lõpust on möödunud vähemalt kaksteist kuud.*
- 3. Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud meetmete kohaldamise üksikasjad sätestatakse artikli 10 lõikes 4 osutatud delegeeritud õigusaktides.“*

28) Artiklit 30 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Käesolev direktiiv vaadatakse korrapäraselt läbi, võttes arvesse rahvusvahelisi arengusuundumusi ja Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkide saavutamiseks tehtud pingutusi ning kõiki asjakohaseid kohustusi, mis võetakse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi raames.“;

b) lõige 2 asendatakse järgmisega:

- „2. Samuti vaadatakse korrapäraselt läbi meetmed, mis on ette nähtud teatavate käesoleva direktiivi artiklites 10a ja 10b osutatud süsinikuheite ülekandumise riskiga energiamahukate tööstusharude toetuseks, arvestades teistes tähtsamates majandusriikides võetavaid kliimapoliitika meetmeid. Sellega seoses kaalub komisjon ka seda, kas kaudsete kulude hüvitamisega seotud meetmeid tuleks veelgi ühtlustada. SPIMi sektorite suhtes kohaldatavad meetmed vaadatakse korrapäraselt läbi, pidades silmas määruse *(EL) 2023/...*⁺ kohaldamist. *Komisjon hindab enne 1. jaanuari 2028 ja seejärel iga kahe aasta tagant Euroopa Parlamendile ja nõukogule kõnealuse määruse artikli 30 lõike 6 kohaselt esitatavate aruannete osana SPIMi mõju süsinikuheite ülekandumise riskile, sealhulgas seoses ekspordiga. Aruandes hinnatakse vajadust võtta süsinikuheite ülekandumise riski kõrvaldamiseks lisameetmeid, sealhulgas seadusandlikke meetmeid. Asjakohasel juhul lisatakse aruandele seadusandlik ettepanek.*“;

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 7/23 (2021/0214(COD)) sisalduva määruse number.

c) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule iga Pariisi kokkuleppe alusel kokkulepitud ülemaailmse ülevaate osas aruande, eelkõige seoses vajadusega liidu täiendava poliitika ja lisameetmete järele, pidades silmas vajalikku kasvuhoonegaaside vähendamist liidu ja selle liikmesriikide poolt, sealhulgas seoses käesoleva direktiivi artiklis 9 osutatud lineaarse teguriga. Komisjon võib asjakohasel juhul esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule seadusandlikud ettepanekud, et muuta käesolevat direktiivi, eelkõige selleks, et tagada vastavus määruse (EL) 2021/1119 artikli 2 lõikes 1 sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärgile ja kõnealuse määruse artiklis 4 sätestatud liidu kliimaeesmärkidele. Komisjon võtab seadusandliku ettepaneku tegemisel muu hulgas arvesse liidu kavandatavat indikatiivset kasvuhoonegaaside eelarvet ajavahemikuks 2030–2050, nagu on osutatud kõnealuse määruse artikli 4 lõikes 4.“;

d) lisatakse järgmised lõiked:

„5. Komisjon esitab 31. juuliks 2026 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande ning lisab sellele asjakohasel juhul ka seadusandliku ettepaneku ja mõjuhindangu järgmise kohta:

- a) kuidas saaks arvesse võtta atmosfäärist seotud ning ohutult ja püsivalt säilitatud kasvuhooonegaaside negatiivseid heitkoguseid ja kuidas saaks neid negatiivseid heitkoguseid asjakohasel juhul käsitleda heitkogustega kauplemise süsteemis, sealhulgas sellise käsitlemise selge kohaldamisala ja ranged kriteeriumid ning kaitsemeetmed, millega tagatakse, et selline sidumine ei kompenseeri vajalikku heitkoguste vähendamist kooskõlas määruses (EL) 2021/1119 sätestatud liidu kliimaeesmärkidega;*
- b) kas on teostatav alandada alates 2031. aastast I lisa loetletud tegevusalade puhul summaarse nimisoojusvõimsuse 20 MW künnist;*

- c) *kas kõiki käesoleva direktiiviga hõlmatud kasvuhoonegaaside heitkoguseid võetakse tegelikult arvesse ja kas topeltarvestust tegelikkuses välditakse; eelkõige hindab ta selliste kasvuhoonegaaside heitkoguste arvesse võtmist, mida loetakse tootes seotuks ja kasutatuks muul kui artikli 12 lõikes 3b osutatud viisil.*
6. *Käesoleva direktiivi läbivaatamisel kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 1, 2 ja 3 analüüsib komisjon seda, kuidas saab luua seoseid ELi HKSi ja muude süsinikuturgude vahel, ilma et see takistaks määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimanetraalsuse eesmärgi ja liidu kliimaeesmärkide saavutamist.*

7. *Komisjon esitab 31. juuliks 2026 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles ta hindab, kas on teostatav lisada olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised ELi HKSi alates 2028. aastast, ning kas võiks olla vaja, et liikmesriigil oleks võimalus sellest loobuda kuni 31. detsembrini 2030. Sellega seoses võtab komisjon arvesse kõigi sektorite tähtsust heite vähendamisele kaasa aitamises ning võimalust, et seetõttu hakatakse jäätmete kõrvaldamisel jäätmeid ümber suunama, ladestades neid rohkem liidus prügilatesse ja ekspordides kolmandatesse riikidesse. Lisaks võtab komisjon arvesse asjakohaseid kriteeriume, nagu mõju siseturule, võimalikud konkurentsimoonutused, keskkonnaalne terviklikkus, kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ* eesmärkidega ning heitkoguste seire ja arvutamise stabiilsus ja täpsus. Asjakohasel juhul ja ilma et see piiraks kõnealuse direktiivi artikli 4 kohaldamist, lisab komisjon aruandele seadusandliku ettepaneku, et kohaldada käesolevat peatükki kasvuhoonegaaside heitelubadele ning täiendavate lubatud heitkoguse ühikute eraldamisele ja väljaandmisele seoses olmejäätmete põletamisega tegelevate käitistega ning et hoida ära olmejäätmete võimalikku ümbersuunamist.*

Esimeses lõigus osutatud aruandes hindab komisjon ka võimalust lisada ELi HKSi muid jäätmekäitlusprotsesse, eelkõige prügilaid, mis tekitavad liidus metaani ja diämmastikoksiidi heidet. Komisjon võib asjakohasel juhul lisada aruandele ka seadusandliku ettepaneku selliste muude jäätmekäitlusprotsesside lisamiseks ELi HKSi.

* *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).“*

29) Artikli 30 järele lisatakse *järgmine* peatükk:

„IVa PEATÜKK

HEITKOGUSTEGA KAUPLEMISE SÜSTEEM HOONETE, MAANTEETRANSPORDI
JA MUUDE SEKTORITE JAOKS

Artikkel 30a

Kohaldamisala

Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse III lisas osutatud tegevusalaga seotud heitkoguste, kasvuhoonegaaside heitelubade, lubatud heitkoguse ühikute väljaandmise ja tagastamise, seire, aruandluse ja kontrolli suhtes. Käesolevat peatükki ei kohaldata II ja III peatükiga hõlmatud heitkoguste suhtes.

Artikkel 30b

Kasvuhoonegaaside heiteload

1. Liikmesriigid tagavad, et alates 1. jaanuarist 2025 ei tegutse ükski reguleeritud üksus III lisas osutatud tegevusalal, kui kõnealusel reguleeritud üksusel ei ole pädeva asutuse poolt lõigete 2 ja 3 kohaselt välja antud luba.
2. Reguleeritud üksuse poolt pädevale asutusele lõike 1 alusel esitatavas käesoleva peatüki kohase kasvuhoonegaaside heiteloa taotluses tuleb esitada kirjeldus vähemalt järgmise kohta:
 - a) reguleeritud üksus;
 - b) selliste kütuste liik, mida ta tarbimisse lubab ja mida kasutatakse põletamiseks III lisas osutatud *sektorites*, ning kütuste tarbimisse lubamise viisid;
 - c) tarbimisse lubatud kütuste lõppkasutus või lõppkasutused III lisas osutatud tegevusalal;
 - d) kavandatud meetmed heitkoguste seireks ja aruandluseks kooskõlas artiklites 14 ja 30f osutatud rakendusaktidega;
 - e) üldarusaadav kokkuvõte käesoleva lõike punktides a–d osutatud teabest.

3. Pädev asutus annab lõikes 1 osutatud reguleeritud üksusele III lisa osutatud tegevusala jaoks välja kasvuhoonegaaside heiteloa, kui ta on veendunud, et kõnealune üksus suudab teha III lisa kohaselt tarbimisse lubatud kütuse kogustele vastavate heitkoguste seiret ja sellekohast aruandlust.
4. Kasvuhoonegaaside heiteload sisaldavad vähemalt järgmist:
 - a) reguleeritud üksuse nime ja aadressi;
 - b) selliste viiside kirjeldust, mida reguleeritud üksus kasutab kütuste tarbimisse lubamiseks käesoleva peatükiga hõlmatud sektorites;
 - c) selliste kütuste loetelu, mida reguleeritud üksus lubab tarbimisse käesoleva peatükiga hõlmatud sektorites;
 - d) seirekava, mis vastab artiklis 14 osutatud rakendusaktidega kehtestatud nõuetele;
 - e) artiklis 14 osutatud rakendusaktidega kehtestatud aruandlusnõudeid;
 - f) kohustust tagastada iga kalendriaasta koguheitetele, mis on kontrollitud kooskõlas artikliga 15, vastaval hulgal käesoleva peatüki kohaselt välja antud lubatud heitkoguse ühikuid **artikli 30e lõikes 2 sätestatud tähtajaks**.

5. Liikmesriigid võivad ilma luba muutmata lubada reguleeritud üksustel seirekavasid ajakohastada. Reguleeritud üksused esitavad kõik ajakohastatud seirekavad kinnitamiseks pädevale asutusele.
6. Reguleeritud üksus teavitab pädevat asutust kõikidest sellistest kavandatavatest muudatustest oma tegevuse laadis või tarbimisse lubatavates kütustes, mis võivad nõuda kasvuhoonegaaside heiteloaja ajakohastamist. Asjakohasel juhul ajakohastab pädev asutus loa vastavalt artiklis 14 osutatud rakendusaktidele. Kui muutub käesoleva peatükiga hõlmatud reguleeritud üksuse isik, ajakohastab pädev asutus loa, lisades sinna uue reguleeritud üksuse nime ja aadressi.

Artikkel 30c

Liidu piires lubatud heitkoguse ühikute kogus

1. Alates 2024. aastast vähendatakse alates **2027.** aastast igal aastal käesoleva peatüki alusel välja antavate liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust lineaarselt. 2024. aasta väärtus määratakse kindlaks 2024. aasta heitkoguste piirmäärana, mille arvutamisel võetakse aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/842* artikli 4 lõike 2 kohased võrdlusheitkogused käesoleva peatükiga hõlmatud sektorites, kohaldades kõigi kõnealuse määruse kohaldamisalasse kuuluvate heitkoguste lineaarse vähendamise trajektoori. Kogust vähendatakse igal aastal pärast 2024. aastat lineaarse vähendamisteguri **5,10** % võrra. Komisjon avaldab 1. jaanuariks **2025** liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse **2027.** aastaks.

2. Alates 2025. aastast vähendatakse alates 2028. aastast igal aastal käesoleva peatüki alusel välja antavate liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust lineaarselt, võttes aluseks käesoleva peatüki kohaselt aastate 2024–2026 kohta teatatud keskmised heitkogused. Lubatud heitkoguse ühikute kogust vähendatakse lineaarse vähendamisteguri **5,38** % võrra, välja arvatud juhul, kui on täidetud IIIa lisa punktis 1 sätestatud tingimused, ning sellisel juhul vähendatakse kogust lineaarse vähendamisteguri alusel, mida on kohandatud IIIa lisa punktis 2 esitatud reeglite kohaselt. Komisjon avaldab 30. juuniks 2027 liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse 2028. aastaks ning kohandatud lineaarse vähendamisteguri, kui seda on nõutud.

3. ***Käesoleva peatüki alusel välja antavate liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust kohandatakse igal aastal alates 2028. aastast, et kompenseerida tagastatud lubatud heitkoguse ühikute kogust juhtudel, kui ei olnud võimalik vältida heitkoguste topeltarvestust või kui lubatud heitkoguse ühikud on tagastatud käesoleva peatükiga hõlmamata heitkoguste eest, nagu on osutatud artikli 30f lõikes 5. Kohandamine vastab käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikute koguarvule, mis kompenseeriti asjaomasel aruandeaastal vastavalt artikli 30f lõike 5 teises lõigus osutatud rakendusaktidele.***

4. *Liikmesriik, kes vastavalt artiklile 30j laiendab ühepoolset III lisas osutatud tegevusala muudele kui kõnealuses lisas loetletud sektoritele, tagab, et asjaomased reguleeritud üksused esitavad asjakohase aasta 30. aprilliks asjaomasele pädevale asutusele kooskõlas artikliga 30f igakülgset põhjendatud aruande. Kui esitatud andmed on igakülgset põhjendatud, teavitab pädev asutus komisjoni sellest asjakohase aasta 30. juuniks. Käesoleva artikli lõike 1 alusel välja antavate lubatud heitkoguse ühikute kogust kohandatakse reguleeritud üksuste esitatud igakülgset põhjendatud aruandeid arvesse võttes.*

Artikkel 30d

Lubatud heitkoguse ühikute müük enampakkumisel III lisas osutatud tegevusala jaoks

1. Alates **2027.** aastast müüakse käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikud enampakkumisel, välja arvatud juhul, kui need paigutatakse otsusega (EL) 2015/1814 loodud turustabiilsusreservi. Käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel käesoleva direktiivi II **■** ja III peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutest eraldi.
2. Käesoleva peatüki kohane lubatud heitkoguse ühikute müük enampakkumisel algab **2027.** aastal mahus, mis vastab 130 %-le **2027.** aastal enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute mahust, mis on kindlaks määratud kõnealuse aasta liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse ning *käesoleva artikli* lõigete **3–6** kohaste vastavate enampakkumisosade ja -koguste alusel. Enampakkumisel müüdavat täiendavat 30 % kasutatakse üksnes lubatud heitkoguse ühikute tagastamiseks vastavalt artikli 30e lõikele 2 ja *neid võib enampakkumisel müüa kuni 31. maini 2028. Täiendav 30 %* arvatakse maha ajavahemikul **2029–2031** enampakkumisel müüdavatest kogustest. Käesolevas lõikes sätestatud enampakkumiste tingimused kehtestatakse vastavalt käesoleva artikli lõikele 7 ja artikli 10 lõikele 4.

2027. aastal luuakse 600 miljonit käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikut, mis on mõeldud osaluseks turustabiilsusreservis vastavalt otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1a lõikele 3.

3. 150 miljonit käesoleva peatüki alusel välja antud lubatud heitkoguse ühikut müüakse enampakkumisel ja kogu kõnealuste enampakkumiste tulu tehakse **kuni 2032. aastani** kättesaadavaks **määrusega (EL) 2023/...**⁺ loodud **kliimameetmete sotsiaalfondile**.
4. **Seoses ülejäänud lubatud heitkoguse ühikute kogusega ja selleks, et saada koos käesoleva artikli lõikes 3 ja artikli 10a lõikes 8b osutatud lubatud heitkoguse ühikutest saadud tuluga maksimaalne summa 65 000 000 000 eurot, tagab komisjon, et enampakkumisel müüakse lisakogus käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikuid ning kõnealuste enampakkumiste tulu tehakse kuni 2032. aastani kättesaadavaks määrusega (EL) 2023/...**⁺ loodud **kliimameetmete sotsiaalfondile**.

Komisjon tagab, et käesoleva artikli lõikes 3 ja käesolevas lõikes osutatud kliimameetmete sotsiaalfondi jaoks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel vastavalt põhimõtetele ja korrale, millele on osutatud artikli 10 lõikes 4 ja nimetatud artikli kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides.

Käesoleva artikli lõikes 3 ja käesolevas lõikes osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel saadud tulu kuulub määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõike 5 kohaselt sihtotstarbelise välistulu hulka ja seda kasutatakse kooskõlas kliimameetmete sotsiaalfondi suhtes kohaldatavate õigusnormidega.

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 11/23 (2021/0206(COD)) sisalduva määruse number.

Kliimameetmete sotsiaalfondile artikli 10a lõike 8b, käesoleva artikli lõike 3 ja käesoleva lõike kohaselt eraldatav aastane summa ei ületa järgmisi summasid:

- a) 2026. aastal 4 000 000 000 eurot;*
- b) 2027. aastal 10 900 000 000 eurot;*
- c) 2028. aastal 10 500 000 000 eurot;*
- d) 2029. aastal 10 300 000 000 eurot;*
- e) 2030. aastal 10 100 000 000 eurot;*
- f) 2031. aastal 9 800 000 000 eurot;*
- g) 2032. aastal 9 400 000 000 eurot.*

Kui kooskõlas käesoleva peatükiga sätestatud heitkogustega kauplemise süsteem lükatakse artikli 30k kohaselt edasi kuni 2028. aastani, on käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt kliimameetmete sotsiaalfondile kättesaadavaks tehtav maksimumsumma 54 600 000 000 eurot. Sellisel juhul ei ületa kliimameetmete sotsiaalfondile eraldatavad iga-aastased summad aastatel 2026 ja 2027 kokku 4 000 000 000 eurot ning ajavahemikul 1. jaanuarist 2028 kuni 31. detsembrini 2032 ei ületa asjaomane aastane summa järgmisi summasid:

- a) 2028. aastal 11 400 000 000 eurot;*
- b) 2029. aastal 10 300 000 000 eurot;*
- c) 2030. aastal 10 100 000 000 eurot;*
- d) 2031. aastal 9 800 000 000 eurot;*
- e) 2032. aastal 9 000 000 000 eurot.*

Kui käesoleva artikli lõikes 5 osutatud enampakkumisest saadud tulu kehtestatakse omavahendina vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmandale lõigule, ei ole käesoleva direktiivi artikli 10a lõige 8b, käesoleva artikli lõige 3 ja käesolev lõige kohaldatavad.

5. Käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse, millest on maha arvatud *käesoleva artikli lõigetes 3 ja 4* sätestatud kogus, müüvad liikmesriigid enampakkumisel ja jaotavad omavahel osadeks, mis on sama suured kui *käesoleva direktiivi III lisa teise lõigu alapunktides b, c ja d osutatud heiteallikate kategooriate puhul* ajavahemikul 2016–2018 asjaomase liikmesriigi määruse (EL) 2018/842 artikli 4 lõike 2 kohase võrdlusheite keskmine osakaal, *mis on kõnealuse määruse artikli 4 lõike 3 kohaselt põhjalikult läbi vaadatud.*

6. Liikmesriigid otsustavad selle üle, kuidas kasutada käesoleva artikli lõikes 5 osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel saadud tulu, välja arvatud tulu, **mis kuulub käesoleva artikli lõike 4 kohaselt sihtotstarbelise välistulu hulka, või tulu**, mis on ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmanda lõigu kohaselt kehtestatud omavahenditena ja kantud liidu eelarvesse. Liikmesriigid peavad kasutama oma tulu **või kõnealuse tuluga samaväärset summat** vähemalt ühel käesoleva direktiivi artikli 10 lõikes 3 osutatud **eesmärgil, eelistades tegevusalasid, mis võivad aidata kaasa heitkogustega kauplemise sotsiaalsete aspektide käsitlemisele käesoleva peatüki alusel**, või vähemalt ühel järgmisel eesmärgil:
- a) meetmed, mille eesmärk on aidata kaasa hoonete kütte ja jahutusega seotud süsinikuheite vähendamisele või hoonete energiavajaduse vähendamisele, sealhulgas taastuvenergia integreerimine ja sellega seotud meetmed kooskõlas direktiivi 2012/27/EL artikli 7 lõikega 11 ning artiklitega 12 ja 20, samuti meetmed, millega antakse rahalist toetust kõige halvemate näitajatega hoonetes elavatele madala sissetulekuga leibkondadele;
 - b) meetmed, mille eesmärk on kiirendada heiteta sõidukite kasutuselevõttu või anda rahalist toetust heiteta sõidukite täielikult koostalitlusvõimelise tankimis- ja laadimistaristu kasutuselevõtuks, või meetmed, millega soodustatakse üleminekut ühistranspordile ja parandatakse mitmeliigilist transporti või antakse rahalist toetust, et tegeleda väikese ja keskmise sissetulekuga transpordikasutajatega seotud sotsiaalsete aspektidega;
 - c) **oma kliimameetmete sotsiaalkava rahastamiseks kooskõlas määruse (EL) 2023/...⁺ artikliga 15;**

⁺ ELT: palun sisestada teksti dokumendis PE- CONS 11/23 (2021/0206(COD)) sisalduva määruse number.

- d) rahalise hüvitise andmiseks kütuse lõpptarbijale juhtudel, kui ei olnud võimalik vältida heitkoguste topeltarvestust või kui lubatud heitkoguse ühikud on tagastatud käesoleva peatükiga hõlmamata heitkoguste eest, nagu on osutatud artikli 30f lõikes 5.*

Liikmesriigid loetakse käesoleva lõike sätteid täitnuks, kui nad on esimeses lõigus nimetatud eesmärkidel kehtestanud maksu- või rahalise toetuse poliitika või rahalist toetust võimendava õiguspoliitika, mille väärtus on samaväärne käesolevas peatükis osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tuluga, **millele on osutatud kõnealuses lõigus**, ning rakendavad nimetatud poliitikat.

Liikmesriigid teavitavad komisjoni tulude kasutamisest ja käesoleva lõike kohaselt võetud meetmetest, lisades selle teabe määruse (EL) 2018/1999 alusel esitatavatesse aruannetesse.

7. Käesoleva peatüki alusel välja antud lubatud heitkoguse ühikute suhtes kohaldatakse artikli 10 lõikeid 4 ja 5.

Artikkel 30e

Lubatud heitkoguse ühikute üleandmine, tagastamine ja kehtetuks tunnistamine

1. Käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste, reguleeritud üksuste ja lubatud heitkoguse ühikute suhtes kohaldatakse artiklit 12, välja arvatud artikli 12 lõikeid 3 ja 3a, lõike 4 *teist* ja *kolmandat* lauset ning lõiget 5. Vastavalt sellele käsitatakse:
 - a) kõiki viiteid heitkogustele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud heitkogustele;
 - b) kõiki viiteid käitiste käitajatele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud reguleeritud üksustele;
 - c) kõiki viiteid lubatud heitkoguse ühikutele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutele.
2. Alates 1. jaanuarist **2028** tagavad liikmesriigid, et reguleeritud üksus tagastab iga aasta **31. maiks** III lisa kohaselt tarbimisse lubatud kütuste kogusele vastava ning kooskõlas artiklitega 15 ja 30f tõendatud eelmise kalendriaasta reguleeritud üksuse koguheituga võrdse koguse käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikuid ning et need lubatud heitkoguse ühikud tunnistatakse seejärel kehtetuks.

3. *Erandina lõigetest 1 ja 2 võib kuni 31. detsembrini 2030 asjaomase liikmesriigi pädev asutus juhul, kui selles liikmesriigis asuva reguleeritud üksuse suhtes kohaldatakse aastatel 2027–2030 kehtivat riiklikku süsinikumaksu, mis hõlmab III lisas osutatud tegevusala, vabastada asjaomase reguleeritud üksuse kohustusest tagastada konkreetse võrdlusaasta kohta lõike 2 kohased lubatud heitkoguse ühikud, kui:*
- a) *asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni kõnealusest riiklikust süsinikumaksust 31. detsembriks 2023 ning selleks kuupäevaks on jõustunud riigisisene õigusakt, millega kehtestatakse aastateks 2027–2030 kohaldatavad maksumäärad; asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni igast hilisemast riikliku süsinikumaksu muudatusest;*
 - b) *asjaomase liikmesriigi süsinikumaks, mida kõnealune reguleeritud üksus tegelikult maksab, on võrdlusaastal kõrgem kui käesoleva peatüki alusel loodud heitkogustega kauplemise süsteemi keskmine enampakkumishind;*
 - c) *reguleeritud üksus täidab täielikult artiklist 30b tulenevaid kasvuhoonegaaside heitelubasid käsitlevaid kohustusi ning artiklist 30f tulenevaid heitkoguste seiret, aruandlust ja kontrolli käsitlevaid kohustusi;*

- d) asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni mis tahes sellise erandi kohaldamisest ja vastavast lubatud heitkoguse ühikute kogusest, mis tuleb kooskõlas käesoleva lõigu punktiga g ja artikli 10 lõike 4 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktidega võrdlusaastale järgneva aasta 31. maiks kehtetuks tunnistada;*
- e) komisjon ei esita kolme kuu jooksul alates käesoleva lõigu punkti a kohasest teavitamisest ega ühe kuu jooksul pärast asjakohast aastat käsitlevat käesoleva lõigu punkti d kohast teavitamist vastuväiteid erandi kohaldamise kohta põhjusel, et teatatud meede ei vasta käesolevas lõikes sätestatud tingimustele;*
- f) asjaomane liikmesriik ei müü artikli 30d lõikes 5 osutatud lubatud heitkoguse ühikute kogust konkreetse võrdlusaasta kohta enampakkumisel seni, kuni käesoleva lõike kohaselt kehtetuks tunnistatavate lubatud heitkoguse ühikute kogus on kindlaks määratud vastavalt käesoleva lõigu punktile g; asjaomane liikmesriik ei müü enampakkumisel ühtegi artikli 30d lõike 2 esimese lõigu kohast lubatud heitkoguse ühikute lisakogust;*

- g) asjaomane liikmesriik tunnistab võrdlusaasta kohta lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest kehtetuks tema poolt artikli 30d lõikes 5 osutatud enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute sellise koguse, mis on võrdne kõnealuse reguleeritud üksuse käesoleva peatüki kohaste tõendatud heitkogustega võrdlusaastal; kui käesoleva lõigu punkti f kohaldamisele järgneval võrdlusaastal enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute kogus on väiksem kui käesoleva lõike alusel kehtetuks tunnistatavate lubatud heitkoguse ühikute kogus, tagab asjaomane liikmesriik, et ta tunnistab sellele vahele vastava lubatud heitkoguse ühikute koguse kehtetuks võrdlusaastale järgneva aasta lõpuks, ning*
- h) asjaomane liikmesriik kohustub käesoleva lõigu punkti a kohase esimese teavitamise ajal kasutama vähemalt ühe artikli 30d lõike 6 esimeses lõigus loetletud või osutatud meetme puhul summat, mis on võrdne tuluga, mille suhtes oleks asjakohase erandi puudumise korral kohaldatud artikli 30d lõiget 6; kohaldatakse artikli 30d lõike 6 teist ja kolmandat lõiku ning komisjon tagab, et nende kohaselt saadud teave on kooskõlas käesoleva punkti kohaselt võetud kohustusega.*

*Käesoleva lõike esimese lõigu punkti g kohaselt kehtetuks tunnistatavate lubatud heitkoguse ühikute kogus ei mõjuta käesoleva direktiivi artikli 30d lõike 4 kohaselt kindlaks määratud sihtotstarbelist välistulu ega nõukogu otsuse (EL, Euratom) 2020/2053** kohaseid liidu eelarve omavahendeid, mis saadakse käesoleva direktiivi artikli 30d kohasest lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tulust, kui need omavahendid on kehtestatud vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmandale lõigule.*

- 4. Haiglatele, mida III peatükk ei hõlma, võib anda rahalist hüvitist neile edasikantud kulude eest, mis tulenevad lubatud heitkoguse ühikute tagastamisest käesoleva peatüki alusel. Sel eesmärgil kohaldatakse käesoleva peatüki topeltarvestuse juhtumitele kohaldatavaid sätteid mutatis mutandis.*

Artikkel 30f

Heitkoguste seire, aruandlus ja kontroll ning akrediteerimine

1. Käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste, reguleeritud üksuste ja lubatud heitkoguse ühikute suhtes kohaldatakse artikleid 14 ja 15. Sel eesmärgil käsitatakse:
 - a) kõiki viiteid heitkogustele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud heitkogustele;
 - b) kõiki viiteid I lisa loetletud tegevusaladele viidetena III lisa osutatud tegevusaladele;
 - c) kõiki viiteid käitajatele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud reguleeritud üksustele;
 - d) kõiki viiteid lubatud heitkoguse ühikutele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutele.
 - e) artiklis 15 osutatud kuupäev loetakse 30. aprilliks.
2. Liikmesriigid tagavad, et iga reguleeritud üksus seirab alates 2025. aastast igal kalendriaastal heitkoguseid, mis vastavad III lisa kohaselt tarbimisse lubatud kütuse kogustele. Samuti tagavad nad, et iga reguleeritud üksus teatab kõnealused heitkogused järgmisel aastal pädevale asutusele kooskõlas artikli 14 lõikes 1 osutatud rakendusaktidega, tehes seda esimest korda 2026. aastal.

3. *Alates 1. jaanuarist 2028 tagavad liikmesriigid, et iga reguleeritud üksus teatab kuni 2030. aastani iga aasta 30. aprilliks, kui suure osakaalu käesoleva peatüki kohaste lubatud heitkoguse ühikute tagastamisega seotud kuludest kandis ta keskmiselt eelmisel aastal edasi tarbijatele. Komisjon võtab vastu kõnealuste aruannete nõudeid ja vorme reguleerivad rakendusaktid. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Komisjon hindab esitatud aruandeid ja esitab oma järeldused igal aastal Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Kui komisjon leiab, et süsinikukulude edasikandmisel esineb sobimatuid tavasid, võib ta aruandele lisada asjakohasel juhul seadusandliku ettepaneku selliste tavade käsitlemiseks.*
4. Liikmesriigid tagavad, et iga reguleeritud üksus, kellel on 1. jaanuaril 2025 artikli 30b kohane luba, teatab 30. *aprilliks* 2025 oma 2024. aasta varasemad heitkogused.

5. Liikmesriigid tagavad, et reguleeritud üksused suudavad iga kütuseliigi kohta teha usaldusväärset ja täpselt kindlaks ja dokumenteerida tarbimisse lubatud kütuse täpsed kogused, mida kasutatakse põletamiseks III lisas osutatud **sektorites**, ning reguleeritud üksuste poolt tarbimisse lubatud kütuste lõppkasutuse. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, et **vähendada** käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste ning II ja III peatükiga hõlmatud heitkoguste topeltarvestuse riski, **samuti riski, et lubatud heitkoguse ühikuid tagastatakse käesoleva peatükiga hõlmamata heitkoguste eest.**

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles sätestatakse üksikasjalikud normid topeltarvestuse vältimise ja käesoleva peatükiga hõlmamata heitkoguste eest lubatud heitkoguse ühikute tagastamise kohta ning rahalise hüvitise andmise kohta kütuse lõpptarbijatele juhtudel, kui kõnealust topeltarvestust või tagastamist ei ole võimalik vältida. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Kütuse lõpptarbijatele makstava rahalise hüvitise arvutamisel võetakse aluseks lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind enampakkumistel, mis korraldatakse asjaomasel aruandeaastal kooskõlas artikli 10 lõike 4 alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidega.

6. Käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste seire ja aruandluse põhimõtted on esitatud IV lisa C osas.
7. Käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste tõendamise kriteeriumid on esitatud V lisa C osas.
8. ***Liikmesriigid võivad kooskõlas artikli 14 lõikes 1 osutatud rakendusaktidega lubada lihtsustatud seire-, aruandlus- ja tõendamismeetmeid selliste reguleeritud üksuste puhul, kelle tarbimisse lubatud kütuse kogustele vastav aastane heitkogus on väiksem kui 1 000 CO₂ ekvivalenttonni.***

Artikkel 30g

Haldamine

Käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste, reguleeritud üksuste ja lubatud heitkoguse ühikute suhtes kohaldatakse artikleid 13 ja 15a, artikli 16 lõikeid 1, 2, 3, 4 ja 12 ning artikleid 17, 18, 19, 20, 21, 22, 22a, 23 ja 29. Sel eesmärgil käsitatakse:

- a) kõiki viiteid heitkogustele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud heitkogustele;
- b) kõiki viiteid ***käitajatele*** viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud reguleeritud üksustele;
- c) kõiki viiteid lubatud heitkoguse ühikutele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutele.

Artikkel 30h

Ülemäärase hinnatõusu korral võetavad meetmed

1. Kui rohkem kui kolme järjestikuse kuu jooksul on lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind enampakkumistel, mis korraldatakse kooskõlas artikli 10 lõike 4 alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidega, rohkem kui kaks korda kõrgem kui lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind kuue eelneva järjestikuse kuu jooksul käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumistel, **vabastatakse** kooskõlas otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1a lõikega 7 turustabiilsusreservist 50 miljonit käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikut.

2027. ja 2028. aasta puhul on esimeses lõigus osutatud tingimused täidetud, kui rohkem kui kolme järjestikuse kuu jooksul on lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind 1,5 korda kõrgem kui lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind kuut eelnevat järjestikust kuud hõlmava võrdlusperioodi jooksul.

2. *Kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind on kahe järjestikuse kuu pikkuse ajavahemiku jooksul kõrgem kui 45 eurot, vabastatakse kooskõlas otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1a lõikega 7 turustabiilsusreservist 20 miljonit käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikut. Kohaldatakse 2020. aasta Euroopa Liidu tarbijahinnaindeksil põhinevat indekseerimist. Lubatud heitkoguste ühikud vabastatakse käesoleva lõike kohase mehhanismi abil kuni 31. detsembrini 2029.*

3. Kui *käesoleva artikli lõikes 1 osutatud* lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind on rohkem kui kolm korda kõrgem kui lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind kuue eelneva järjestikuse kuu jooksul, *vabastatakse* kooskõlas otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1a lõikega 7 turustabiilsusreservist 150 miljonit käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikut.
4. *Kui lõikes 2 osutatud tingimus on täidetud samal päeval kui lõikes 1 või 3 osutatud tingimus, vabastatakse täiendavad lubatud heitkoguse ühikud ainult lõike 1 või 3 kohaselt.*
5. *Enne 31. detsembrist 2029 esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles ta hindab, kas lõikes 2 osutatud mehhanism on olnud tõhus ja kas seda tuleks jätkata. Asjakohasel juhul esitab komisjon koos aruandega seadusandliku ettepaneku Euroopa Parlamendile ja nõukogule käesoleva direktiivi muutmiseks, et kõnealust mehhanismi kohandada.*

6. *Kui üks või mitu lõigetes 1, 2 või 3 osutatud tingimust on täidetud ja selle tulemusena vabastatakse lubatud heitkoguse ühikud, ei vabastata käesoleva artikli alusel täiendavaid lubatud heitkoguse ühikuid enne 12 kuu möödumist.*
7. *Kui käesoleva artikli lõikes 6 osutatud 12 kuu pikkuse ajavahemiku teise poole jooksul on käesoleva artikli lõikes 2 osutatud tingimus taas täidetud, hindab komisjon, keda abistab määruse (EL) 2018/1999 artikli 44 alusel loodud komitee, meetme mõjusust ja võib rakendusaktiga otsustada, et käesoleva artikli lõiget 6 ei kohaldata. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.*
8. *Kui üks või mitu lõigetes 1, 2 või 3 osutatud tingimust on täidetud ja lõiget 6 ei kohaldata, avaldab komisjon viivitamata teate Euroopa Liidu Teatajas seoses kuupäevaga, mil lõigetes nimetatud tingimus või nimetatud tingimused täideti.*
9. *Liikmesriigid, kellel on vastavalt määruse (EL) 2018/842 artiklile 8 kohustus esitada parandusmeetmete kava, peavad võtma nõuetekohaselt arvesse käesoleva artikli lõike 2 kohase täiendavate lubatud heitkoguse ühikute vabastamise mõju eelmise kahe aasta jooksul, kui nad kaaluvad kõnealuse määruse artikli 8 lõike 1 esimese lõigu punktis c osutatud lisameetmete rakendamist, et täita kõnealusest määrusest tulenevaid kohustusi.*

Artikkel 30i

Käesoleva peatüki läbivaatamine

Komisjon esitab 1. jaanuariks 2028 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva peatüki sätete rakendamise kohta, võttes vaatluse alla nende tõhususe, haldamise ja praktilise kohaldamise, sealhulgas otsuse (EL) 2015/1814 kohaste normide kohaldamise . Asjakohasel juhul esitab komisjon koos kõnealuse aruandega seadusandliku ettepaneku käesolevat peatükki muuta. Komisjon peaks 31. oktoobriks 2031 hindama, kas käesoleva direktiivi III lisaga hõlmatud sektorite lisamine käesoleva direktiivi I lisas loetletud sektoreid hõlmavasse ELi HKS-i on teostatav.

Artikkel 30j

Menetlused III lisas osutatud tegevusala ühepoolseks laiendamiseks muudele, II ja III peatükiga hõlmamata sektoritele

- 1. Alates 2027. aastast võivad liikmesriigid laiendada III lisas osutatud tegevusala muudele kui kõnealuses lisas loetletud sektoritele ning selle tulemusena kohaldada käesoleva peatüki kohast heitkogustega kauplemist sellistele sektoritele, võttes arvesse kõiki asjakohaseid kriteeriume, eelkõige mõju siseturule, võimalikke konkurentsimoonutusi, käesoleva peatüki kohaselt loodud heitkogustega kauplemise süsteemi keskkonnaalast terviklikkust ning kavandatava seire- ja aruandlussüsteemi usaldusvärsust, tingimusel et komisjon on kõnealuses lisas osutatud tegevusala laiendamise heaks kiitnud.*

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi seoses käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud laiendamise heakskiitmise, täiendavate lubatud heitkoguse ühikute väljaandmiseks loa andmisega ja teiste liikmesriikide loa andmisega III lisas osutatud tegevusala laiendamiseks. Samuti võib komisjon selliste delegeeritud õigusaktide vastuvõtmisel täiendada laiendamist muude normidega, millega reguleeritakse võimalikke topeltarvestuse juhtumeid käsitlevaid meetmeid, kaasa arvatud täiendavate lubatud heitkoguse ühikute väljaandmine, et kompenseerida I lisas loetletud tegevusalade puhul kütuste kasutamise eest tagastatud lubatud heitkoguse ühikuid. Kõik liikmesriikide võetud finantsmeetmed selliste sektorite ja allsektorite ettevõtjate kasuks, mille puhul esineb süsinikuheite ülekandumise tõeline oht suurte kaudsete kulude tõttu, mis tekivad kasvuhoonegaaside heitega seotud kulude edasikandmisest kütusehindadesse ühepoolse laiendamise tõttu, peavad olema kooskõlas riigiabi reeglitega ega tohi põhjustada siseturul põhjendamatuid konkurentsimoonutusi.

2. *Käesoleva artikli kohase loa alusel välja antud täiendavad lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel kooskõlas artikli 30d nõuetega. Olenemata artikli 30d lõigetest 1–6 otsustavad kõnealuste täiendavate lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tulu kasutamise üle kooskõlas käesoleva artikliga III lisas osutatud tegevusala ühepoolselt laiendanud liikmesriigid.*

Artikkel 30k

Hoonete ja maanteetranspordi puhul ning muudes sektorites heitkogustega kauplemise edasilükkamine 2028. aastani erakordselt kõrgete energiahindade korral

1. *Komisjon avaldab 15. juuliks 2026 Euroopa Liidu Teatajas teate selle kohta, kas on täidetud üks või mõlemad järgmistest tingimustest:*
 - a) *30. juunil 2026 lõppeva kuue kalendrikuu pikkuse perioodi keskmine TTFi gaasi hind on kõrgem kui TTFi gaasi keskmine hind 2022. aasta veebruaris ja märtsis;*
 - b) *30. juunil 2026 lõppeva kuue kalendrikuu pikkuse perioodi keskmine Brenti toornafta hind on eelneva viie aasta keskmisest Brenti toornafta hinnast rohkem kui kaks korda kõrgem; viie aastane pikkune võrdlusperiood on viie aasta pikkune periood, mis lõpeb enne kuue kalendrikuu pikkuse perioodi esimest kuud.*

2. *Kui vähemalt üks lõikes 1 osutatud tingimustest on täidetud, kohaldatakse järgmisi reegleid:*

- a) *erandina artikli 30c lõikest 1 on esimene aasta, mil liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogus kindlaks määratakse, 2028. aasta ja erandina artikli 30c lõikest 3, on esimene aasta, mil liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust kohandatakse, 2029. aasta;*
- b) *erandina artikli 30d lõigetest 1 ja 2 lükatakse käesoleva peatüki kohase lubatud heitkoguste ühikute enampakkumise algus edasi 2028. aastale;*
- c) *erandina artikli 30d lõikest 2 arvatakse esimeseks enampakkumiste korraldamise aastaks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikute lisakogused maha ajavahemiku 2030–2032 enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute kogusest ja esialgsed osalused turustabiilsusreservis luuakse 2028. aastal;*
- d) *erandina artikli 30e lõikest 2 on 2028. aasta koguheitte puhul lubatud heitkoguse ühikute esmase tagastamise tähtpäev 31. mai 2029;*
- e) *erandina artiklist 30i esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande 1. jaanuariks 2029.*

-
- * Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/842, milles käsitletakse liikmesriikide kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heidet aastatel 2021–2030, millega panustatakse kliimameetmetesse, et täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustused, ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 (ELT L 156, 19.6.2018, lk 26).
- ** *Nõukogu 14. detsembri 2020. aasta otsus (EL, Euratom) 2020/2053, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2014/335/EL, Euratom (ELT L 424, 15.12.2020, lk 1).“*

30) Lisatakse järgmine peatükk:

„IVb PEATÜKK

TEADUSLIK NÕUANNE JA RAHASTAMISE NÄHTAVUS

Artikkel 30l

Teaduslik nõuanne

Kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu (edaspidi „teadusnõukogu“), mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 401/2009 artikli 10a alusel, võib omal algatusel esitada teaduslikke nõuandeid ja aruandeid käesoleva direktiivi kohta. Komisjon võtab teadusnõukogu nõuandeid ja aruandeid arvesse, eelkõige seoses järgnevaga:*

- a) vajadus liidu täiendava poliitika ja lisameetmete järele, et tagada kooskõla käesoleva direktiivi artikli 30 lõikes 3 sätestatud eesmärkide ja sihtidega;*
- b) vajadus liidu täiendava poliitika ja lisameetmete järele seoses ICAO raames sõlmitud ülemaailmseid meetmeid käsitlevate kokkulepetega lennunduse kliimamõju vähendamiseks ning käesoleva direktiivi artiklis 3gg osutatud IMO üleilmse turupõhise meetme eesmärkide ja keskkonnaalase terviklikkusega.*

Artikkel 30m

Teave, teavitamine ja avalikustamine

1. Komisjon tagab artikli 10a lõikes 8 osutatud ELi HKSi enampakkumise tulust toimuva rahastamise nähtavuse järgmiselt:

- a) tagades, et selliste rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse, eriti projektide ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet; ning*
- b) tagades, et selliste rahaliste vahendite saajad kasutavad asjakohast märgistust „(kaas)rahastatud ELi heitkogustega kauplemise süsteemist (innovatsioonifond)“ ning liidu embleemi ja näitavad ära rahastuse suuruse; kui kõnealuse märgistuse kasutamine ei ole võimalik, mainitakse innovatsioonifondi igasuguses kommunikatsioonis, sealhulgas strateegilistes kohtades asuvatel teadetetahvritel üldsusele nähtaval kohal.*

Komisjon kehtestab artikli 10a lõikes 8 osutatud delegeeritud õigusaktis vajalikud nõuded, et tagada innovatsioonifondist rahastamise nähtavus, sealhulgas nõude mainida kõnealust fondi.

2. *Liikmesriigid tagavad artiklis 10d osutatud ELi HKSi enampakkumise tulust toimuva rahastamise nähtavuse vastavalt käesoleva artikli lõike 1 punktides a ja b osutatule, sealhulgas moderniseerimisfondi mainimise nõude abil.*
3. *Võttes arvesse riiklike olusid, püüavad liikmesriigid tagada selliste meetmete või projektide rahastamisallika nähtavuse, mida rahastatakse ELi HKSi enampakkumise tulust, mille puhul nad määravad kindlaks kasutamise otstarbe vastavalt artikli 3d lõikele 4, artikli 10 lõikele 3 ja artikli 30d lõikele 6.*

* *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 401/2009 Euroopa Keskkonnaameti ja Euroopa keskkonnateabe- ja -vaatlusõrgu kohta (ELT L 126, 21.5.2009, lk 13).“*

- 31) Direktiivi 2003/87/EÜ I, IIb, IV ja V lisa muudetakse vastavalt käesoleva direktiivi I lisale ning direktiivile 2003/87/EÜ lisatakse III ja IIIa lisa vastavalt käesoleva direktiivi I lisale.

Artikkel 2

Otsuse (EL) 2015/1814 muutmine

Otsust (EL) 2015/1814 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 1 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. **Komisjon avaldab igal aastal ringluses olevate LHÜde koguarvu järgmise aasta 1. juuniks.** Ringluses olevate LHÜde koguarv asjaomasel aastal on alates 1. jaanuarist 2008 **käitiste ja laevandusettevõtjate suhtes** välja antud, reservi mitte lisatud LHÜde kumulatiivne arv, sealhulgas direktiivi 2003/87/EÜ, nagu see kehtis 18. märtsini 2018, artikli 13 lõike 2 kohaselt kõnealusel ajavahemikul välja antud LHÜde arv ning käitiste õigused kasutada ELi HKSi kohaseid rahvusvahelisi ühikuid **kuni** asjaomase aasta 31. **detsembrini**; sellest arvatakse maha ELi HKSi kuuluvate käitiste **ja laevandusettevõtjate** tõendatud heitkoguste summa tonnides ajavahemikul 1. jaanuarist 2008 kuni asjaomase aasta 31. detsembrini ning kõik direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 4 kohaselt kehtetuks tunnistatud LHÜd. Arvesse ei võeta kolme aasta vältel, st 2005–2007, tekitatud heitkoguseid ning kõnealuste heitkoguste jaoks väljastatud LHÜsid. Esimest korda avaldatakse koguarv hiljemalt 15. mail 2017.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„4a. Alates ... [käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise aastale järgnev aasta] hõlmab ***mis tahes aastal*** ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamine lennunduse jaoks välja antud LHÜde ***kumulatiivset*** arvu ja ***ELi HKSiga hõlmatud lennundusest tulenevate tõendatud heitkoguste kumulatiivset summat tonnides, välja arvatud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 6 kohaselt arvutatud kompenseerimisega hõlmatud marsruutidel toimuvatest lendudest tulenevad heitkogused, ajavahemikul 1. jaanuarist ... [käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise aastale järgnev aasta] kuni asjaomase aasta 31. detsembrini.***

Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3gb kohaselt kehtetuks tunnistatud LHÜsid käsitatakse ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel välja antud LHÜdena.“;

c) lõiked 5 ja 5a asendatakse järgmisega:

„5. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb vahemikku 833 ja 1096 miljonit, arvatakse asjaomasel aastal liikmesriikide poolt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 2 kohaselt enampakkumisel müüdavate LHÜde arvust maha selline LHÜde kogus, mis on võrdne ringluses olevate LHÜde kõige viimase käesoleva artikli lõike 4 kohaselt avaldatud koguarvu ning 833 miljoni vahega, ning see kogus lisatakse reservi kõnealuse aasta 1. septembril algava 12-kuulise ajavahemiku jooksul. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv on suurem kui 1096, arvatakse liikmesriikide poolt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 2 kohaselt enampakkumisel müüdavate LHÜde kogusest maha selline arv LHÜsid, mis vastab 12 %-le ringluses olevate LHÜde koguarvust, ning see kogus lisatakse reservi kõnealuse aasta 1. septembril algava 12 kuu jooksul. Erandina käesoleva lõigu teisest lausest on selles lauses osutatud protsent kuni 31. detsembrini 2030 kahekordne.

Ilma et see piiraks käesoleva lõike kohaselt mahaarvatavate LHÜde koguarvu, ei võeta 31. detsembrini 2030 liikmesriikide osade kindlaksmääramisel selles LHÜde koguarvus arvesse direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 2 esimese lõigu punktis b osutatud LHÜsid.

5a. Alates 2023. aastast tunnistatakse kehtetuks reservis hoitavate LHÜde osa, mis ületab 400 miljonit LHÜd, välja arvatud juhul, kui artikli 3 kohaselt toimuva esimese läbivaatamise käigus otsustatakse teisiti.“;

d) lõige 7 asendatakse järgmisega:

„7. Kui mis tahes aastal käesoleva artikli lõiget 6 ei kohaldata ja täidetakse direktiivi 2003/87/EÜ artikli 29a lõikes 1 sätestatud tingimus, vabastatakse reservist 75 miljonit LHÜd ja lisatakse need liikmesriikide poolt selle direktiivi artikli 10 lõike 2 kohaselt enampakkumisel müüdavate LHÜde kogusele. Juhul kui reservis on vähem kui 75 miljonit LHÜd, vabastatakse kõik reservis olevad LHÜd käesoleva lõike alusel. Kui direktiivi artikli 29a lõikes 1 sätestatud tingimus on täidetud, jaotatakse kõnealuse artikli kohaselt reservist vabastatavad kogused võrdselt kolme kuu jooksul, alustades hiljemalt kahe kuu jooksul alates kuupäevast, mil kõnealuse direktiivi artikli 29a lõikes 1 sätestatud tingimus on täidetud ja millest komisjon on teatanud vastavalt kõnealuse lõike neljandale lõigule.“

2) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 1a

Turustabiilsusreservi toimimine hoonesektoris, maanteetranspordisektoris *ja muudes sektorites*

1. Direktiivi 2003/87/EÜ IVa peatükiga hõlmatud LHÜd lisatakse käesoleva otsuse artikli 1 kohaselt loodud reservi eraldi sektsiooni ja vabastatakse sealt kooskõlas käesolevas artiklis sätestatud eeskirjadega.
2. LHÜde reservi lisamine käesoleva artikli alusel algab 1. septembril **2028**. LHÜd, mis on hõlmatud direktiivi 2003/87/EÜ IVa peatükiga, lisatakse reservi, hoitakse seal ja vabastatakse reservist eraldi käesoleva otsuse artikliga 1 hõlmatud LHÜdest.
3. **2027.** aastal luuakse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud sektsioon kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30d lõike 2 teise lõiguga. Nimetatud lõigus osutatud LHÜd, mida reservist ei vabastata, kaotavad kehtivuse 1. jaanuariks 2031.

4. Komisjon avaldab igal aastal direktiivi 2003/87/EÜ IVa peatükiga hõlmatud ringluses olevate LHÜde koguarvu järgmise aasta **1. juuniks** eraldi käesoleva otsuse artikli 1 lõike 4 kohaselt ringluses olevate LHÜde arvust. Käesoleva artikli alusel asjaomasel aastal ringluses olevate LHÜde koguarv on asjaomase peatükiga hõlmatud, alates 1. jaanuarist **2027** välja antud LHÜde kumulatiivne arv, millest on maha arvatud asjaomase peatükiga hõlmatud tõendatud heitkoguste kumulatiivne kogus tonnides ajavahemikul 1. jaanuarist **2027** kuni asjaomase aasta 31. detsembrini ning kõik asjaomase peatükiga hõlmatud LHÜd, mis on direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 4 kohaselt kehtetuks tunnistatud. Esimest korda avaldatakse koguarv hiljemalt **1. juunil 2028**.
5. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv, mis vastab kõige viimasele käesoleva artikli lõike 4 kohaselt avaldatud koguarvule, on üle 440 miljoni, arvatakse asjaomasel aastal liikmesriikide poolt direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30d kohaselt enampakkumisel müüdavate kõnealuse direktiivi peatükiga IVa hõlmatud LHÜde kogusest maha 100 miljonit LHÜd, ning need lisatakse reservi kõnealuse aasta 1. septembril algava 12-kuulise ajavahemiku jooksul.

6. Kui ringluses olevate LHÜde koguarv on väiksem kui 210 miljonit, vabastatakse asjaomasel aastal reservist 100 miljonit direktiivi 2003/87/EÜ peatükiga IVa hõlmatud LHÜd ja lisatakse need liikmesriikide poolt kõnealuse direktiivi artikli 30d kohaselt enampakkumisel müüdavate asjaomase peatükiga hõlmatud LHÜde kogusele. Juhul kui reservis on vähem kui 100 miljonit LHÜd, vabastatakse kõik reservis olevad LHÜd käesoleva lõike alusel.
7. Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30h kohaselt reservist vabastatavad kogused lisatakse liikmesriikide poolt kõnealuse direktiivi artikli 30d kohaselt enampakkumisel müüdavate IVa peatükiga hõlmatud LHÜde kogusele. **Reservist vabastatavad kogused jaotatakse võrdselt kolme kuu pikkuse ajavahemiku peale, mida hakatakse arvestama hiljemalt kaks kuud pärast direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30h lõikes 8 osutatud Euroopa Liidu Teatajas avaldatud teate kohast tingimuste täitmise kuupäeva.**
8. Direktiivi 2003/87/EÜ IVa peatükiga hõlmatud LHÜde suhtes kohaldatakse käesoleva otsuse artikli 1 lõiget 8 ja artiklit 3.
9. **Erandina käesoleva artikli lõigetest 2, 3 ja 4, kui üks või mõlemad direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30k lõikes 1 osutatud tingimustest on täidetud, toimub käesoleva artikli lõikes 2 osutatud LHÜde reservi paigutamine alates 1. septembrist 2029 ning käesoleva artikli lõigetes 3 ja 4 osutatud kuupäevad lükatakse ühe aasta võrra edasi.**

3) *Artikkel 3 asendatakse järgmisega:*

„Artikkel 3

Läbivaatamine

Komisjon jälgib reservi toimimist direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõikes 5 sätestatud aruande raames. Aruandes tuleks käsitleda asjakohast mõju konkurentsivõimele, eriti tööstussektoris, mis hõlmaks SKP, tööhõive- ja investeerimisnäitajaid. Kolme aasta jooksul alates reservi toimimise algusest ja pärast seda iga viie aasta järel vaatab komisjon Euroopa süsinikuturu nõuetekohase toimimise analüüsile tuginedes läbi reservi toimimise ja esitab asjakohasel juhul seadusandliku ettepaneku Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Iga läbivaatamise puhul pööratakse erilist tähelepanu protsendimääradele, mida kasutatakse käesoleva otsuse artikli 1 lõike 5 kohaselt reservi lisatavate LHÜde arvu kindlaksmääramiseks, samuti ringluses olevate LHÜde koguarvu künnisväärtusele, sealhulgas seoses kõnealuse künnise võimaliku kohandamisega vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artiklis 9 osutatud lineaarsele tegurile, ning käesoleva otsuse artikli 1 lõike 6 või 7 kohaselt reservist vabastatavate LHÜde arvule. Reservi toimimise läbivaatamise käigus käsitleb komisjon ka reservi mõju majanduskasvule, töökohtadele, liidu tööstuse konkurentsivõimele ja süsinikuheite ülekandumise riskile.“

■

Artikkel 3
Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi **artikli 1** täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 31. detsembriks 2023. ***Nad kohaldavad kõnealuseid norme alates 1. jaanuarist 2024.***

Liikmesriigid jõustavad järgmiste artiklite järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid siiski hiljemalt 30. juunil 2024:

- a) ***käesoleva direktiivi artikli 1 punkti 3 alapunktid ae–ai;***
- b) ***käesoleva direktiivi artikli 1 punkt 29, välja arvatud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30f lõige 4, nagu nimetatud punktiga lisatud; ning***
- c) ***käesoleva direktiivi artikli 1 punkt 31 seoses direktiivi 2003/87/EÜ III ja IIIa lisaga, nagu nimetatud punktiga lisatud.***

Liikmesriigid ***teatavad esimese ja teise lõigu kohaselt vastu võetud meetmetest viivitamata*** komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste ***normide*** teksti.

Artikkel 4

Üleminekusätted

Liikmesriigid tagavad käesoleva direktiivi artikli 3 lõikes 1 sätestatud kohustust täites, et nende siseriiklikke õigusakte, millega võetakse üle direktiivi 2003/87/EÜ ... [käesoleva muutmisdirektiivi jõustumise kuupäevale eelnev päev] kehtinud redaktsiooni artikli 3 punkt u, artikli 10a lõige 3 ja artikli 10a lõige 4, artikli 10c lõige 7 ja I lisa **punktid 1 ja 3**, kohaldatakse kuni 31. detsembrini 2025. ***Erandina artikli 3 lõike 1 esimese lõigu viimasest lausest kohaldavad nad oma riiklikke meetmeid, millega võetakse üle kõnealuste sätete muudatused, alates 1. jaanuarist 2026.***

■

Artikkel 5

Jõustumine *ja kohaldamine*

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artiklit 2 kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2024.

Artikkel 6

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele. ■

...

Euroopa Parlamendi nimel

Nõukogu nimel

president

eesistuja

LISA

1) Direktiivi 2003/87/EÜ I lisa muudetakse järgmiselt:

a) punkt 1 asendatakse järgmisega:

„1. Käesolev direktiiv ei hõlma kütisi või kütiste osi, mida kasutatakse uute toodete ja protsesside uurimiseks, arendamiseks ja katsetamiseks. **Käesolev direktiiv ei hõlma selliseid** kütisi, mille puhul **artikli 11 lõike 1 teises lõigus osutatud eelneval asjaomasel viieaastasel ajavahemikul on artikli 14 kohaselt sätestatud kriteeriumidele vastava biomassi põletamisel tekkinud heitkogused keskmiselt moodustanud üle 95 % kasvuhoonegaaside keskmisest** koguheitest
■ .“;

b) punkt 3 asendatakse järgmisega:

„3. Kui selleks, et langetada otsus kütise lisamise kohta ELi HKSi, arvutatakse tema summaarne nimisoojusvõimsus, liidetakse kõigi selle osaks olevate selliste tehniliste üksuste nimisoojusvõimsused kütise piires, kus põletatakse kütuseid. Kõnealusteks üksusteks võivad muu hulgas olla igat tüüpi katlad, põletid, turbiinid, soojendid, sulatusahjud, jäätmepõletusseadmed, särdamisahjud, põletusahjud, ahjud, kuivatid, mootorid, kütuseelemendid, keemilise silmuspõletamise seadmed, tõrvikpõletid ning termilise või katalüütilise järelpõletamise seadmed. Selle arvutuse juures ei võeta arvesse seadmeid nimisoojusvõimsusega alla 3 MW.“;

c) tabelit muudetakse järgmiselt:

i) *esimene rida asendatakse järgmisega:*

”

<i>Kütuste põletamine kütistes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW (v.a ohtlike või olmejäätmete põletamisega tegelevad kütised)</i>	<i>Süsinikdioksiid</i>
<i>Alates 1. jaanuarist 2024 kütuste põletamine olmejäätmete põletamise kütistes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW, artiklite 14 ja 15 tähenduses</i>	

“;

ii) *teine rida asendatakse järgmisega:*

”

<i>Õli rafineerimine põletusseadmetega, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW</i>	<i>Süsinikdioksiid</i>
--	------------------------

“;

iii) *viies rida asendatakse järgmisega:*

”

<i>Raua või terase tootmine (esmane või teisene sulatamine), sealhulgas pidevvalu, tootmisvõimsusega üle 2,5 tonni tunnis</i>	<i>Süsinikdioksiid</i>
---	------------------------

“;

iv) seitsmes rida asendatakse järgmisega:

”

Primaaralumiiniumi või alumiiniumoksiidi tootmine	Süsinikdioksiid <i>ja</i> <i>perfluorosüivesinikud</i>
---	---

“,
”

v) viieteistkümnes rida asendatakse järgmisega:

”

Kipsi kuivatamine või kaltsineerimine või kipsplaatide ja muude kipstoodete tootmine tootmisvõimsusel üle 20 tonni kaltsineeritud kipsi või kuivatatud teisest kipsi ööpäevas	Süsinikdioksiid
---	-----------------

“,
”

vi) kaheksateistkümnes rida asendatakse järgmisega:

”

Tahma tootmine, mis hõlmab orgaaniliste ainete, nt õlide, tõrvade, krakkimis- ja destilleerimisjääkide koksistamist, tootmisvõimsusel üle 50 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
---	-----------------

“,
”

vii) kahekümne neljas rida asendatakse järgmisega:

”

Vesiniku (H_2) ja sünteesgaasi tootmine tootmisvõimsusel üle 5 tonni päevas	Süsinikdioksiid
---	-----------------

“,
”

viii) kahekümne seitsmes rida asendatakse järgmisega:

”

Kasvuhoonegaaside transportimine geoloogiliseks säilitamiseks direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohta, välja arvatud heitkogused, mis on hõlmatud käesoleva direktiivi kohase muu tegevusalaga	Süsinikdioksiid
---	-----------------

“,

ix) viimase uue rea järele lisatakse joonega eraldatult järgmine rida:

”

Meretransport ■ Määrusega (EL) 2015/757 hõlmatud ■ meretranspordi tegevus <i>välja arvatud kõnealuse määruse artikli 2 lõikega 1a ja 31. detsembrini 2026 artikli 2 lõikega 1b hõlmatud meretranspordi tegevus</i>	<i>Süsinikdioksiid; alates 1. jaanuarist 2026: metaan ja dihämmastikoksiid</i>
---	--

“,

2) Direktiivi 2003/87/EÜ Iib lisa asendatakse järgmisega:

„Iib LISA

A osa – ARTIKLI 10 LÕIKE 1 KOLMANDALE LÕIGULE VASTAVATE
MODERNISEERIMISFONDI VAHENDITE JAOTUS

	Osa
Bulgaaria	5,84 %
Tšehhi	15,59 %
Eesti	2,78 %
Horvaatia	3,14 %
Läti	1,44 %
Leedu	2,57 %
Ungari	7,12 %
Poola	43,41 %
Rumeenia	11,98 %
Slovakkia	6,13 %

B osa – ARTIKLI 10 LÕIKE 1 NELJANDALE LÕIGULE VASTAVATE
MODERNISEERIMISFONDI VAHENDITE JAOTUS

	Osa
Bulgaaria	4,9 %
Tšehhi	12,6 %
Eesti	2,1 %
Kreeka	10,1 %
Horvaatia	2,3 %
Läti	1,0 %
Leedu	1,9 %
Ungari	5,8 %
Poola	34,2 %
Portugal	8,6 %
Rumeenia	9,7 %
Slovakkia	4,8 %
<i>Sloveenia</i>	2,0 %

“
”

3) Direktiivile 2003/87/EÜ lisatakse järgmised III ja IIIa lisa:

„III LISA

IVa PEATÜKIGA HÕLMATUD TEGEVUSALAD

Tegevusalad	Kasvuhoonegaasid
<p>1. Hoonete, maanteetranspordi ja muudes sektorites põletamiseks kasutatavate kütuste tarbimisse lubamine.</p> <p>Tegevusala ei hõlma järgmist:</p> <p>a) I lisa loetletud tegevusaladel kasutatavate kütuste tarbimisse lubamine, välja arvatud juhul, kui neid kasutatakse põletamiseks kasvuhoonegaaside transportimisel nende geoloogiliseks säilitamiseks (nagu on märgitud kõnealuse lisa tabelis kahekümne seitsmendal real) või kui neid kasutatakse põletamiseks kütistes, mis on välja arvatud käesoleva direktiivi artikli 27a kohaselt;</p> <p>b) selliste kütuste tarbimisse lubamine, mille heitekoefitsient on null;</p> <p>c) ohtlike või olmejäätmete kütusena tarbimisse lubamine.</p> <p>2. Hoonete ja maanteetranspordi sektorites esinevad järgmised heiteallikad, mis on kindlaks määratud valitsustevahelise kliimamuutuste rühma (IPCC) 2006. aasta suunistes kasvuhoonegaaside riiklike inventuuride kohta, tehes määratlustes vajalikud muudatused järgmiselt:</p> <p>a) soojuse ja elektri koostootmine (allikakategooria kood 1A1a ii) ja küttejaamad (allikakategooria kood 1A1a iii), kui nad toodavad soojust käesoleva punkti alapunktides c ja d nimetatud kategooriate jaoks kas otse või kaugküttevõrkude kaudu;</p> <p>b) maanteetransport (allikakategooria kood 1A3b), välja arvatud</p>	<p>Süsinikdioksiid</p>

<p>põllumajandussõidukite kasutamine kattega teedel;</p> <p>c) kaubanduslik/institutsiooniline sektor (allikakategooria kood 1A4a);</p> <p>d) eluasemesektor (allikakategooria kood 1A4b).</p> <p><i>Muude sektorite puhul esinevad järgmised heiteallikad, mis on kindlaks määratud valitsustevahelise kliimamuutuste rühma (IPCC) 2006. aasta suunistes kasvuhoonegaaside riiklike inventuuride kohta:</i></p> <p><i>a) energeetikasektor (allikakategooria kood 1A1), välja arvatud käesoleva lisa punkti 2 alapunktis a täpsustatud kategooriad;</i></p> <p><i>b) töötlev tööstus ja ehitus (allikakategooria kood 1A2).</i></p>	
--	--

IIIa LISA

LINEAARSE VÄHENDAMISTEGURI KOHANDAMINE VASTAVALT ARTIKLI 30c LÕIKELE 2

1. Kui IVa peatüki kohaselt aastate 2024–2026 kohta teatatud keskmised heitkogused on üle 2 % suuremad kui artikli 30c lõike 1 kohaselt määratud 2025. aasta koguse väärtus ja kui nimetatud erinevused ei ole tingitud vähem kui 5 % erinevusest IVa peatüki kohaselt teatatud heitkoguste ja IVa peatükiga hõlmatud sektorites UNFCCC allikakategooriatest pärit liidu 2025. aasta kasvuhoonegaaside heitkoguste inventuuriandmete vahel, siis arvutatakse lineaarne vähendamistegur, kohandades artikli 30c lõikes 1 osutatud lineaarset vähendamistegurit.
2. Punkti 1 kohane kohandatud lineaarne vähendamistegur määratakse kindlaks järgmiselt:

$$LRF_{adj} = 100\% * \left[\frac{MRV_{[2024-2026]} - (ESR_{[2024]} - 6 * LRF_{[2024]} * ESR_{[2024]})}{5 * MRV_{[2024-2026]}} \right]$$
, kus

LRF_{adj} on kohandatud lineaarne vähendamistegur;

$MRV_{[2024-2026]}$ on IVa peatüki kohaste tõendatud heitkoguste keskmine aastatel 2024–2026;

$ESR_{[2024]}$ on IVa peatükiga hõlmatud sektorite jaoks artikli 30c lõike 1 kohaselt määratud 2024. aasta heitkoguste väärtus;

$LRF_{[2024]}$ on artikli 30c lõikes 1 osutatud lineaarne vähendamistegur. “;

(4) Direktiivi 2003/87/EÜ IV lisa muudetakse järgmiselt:

a) A osa jaotist „Arvutamine“ muudetakse järgmiselt:

i) kolmanda lõigu viimane lause „Biomassi heitekoefitsient võrdub nulliga.“ asendatakse järgmisega:

„Direktiiviga (EL) 2018/2001 biomassi kasutamise suhtes kehtestatud säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kriteeriumidele vastava biomassi heitekoefitsient, koos käesoleva direktiivi alusel kohaldamiseks tehtud vajalike kohandustega, mis on sätestatud artiklis 14 osutatud rakendusaktides, on null.“;

ii) viies lõik asendatakse järgmisega:

„Kasutatakse direktiivi 2010/75/EL kohaselt välja töötatud standardväärtusega oksüdatsioonikoefitsiente, välja arvatud juhul, kui käitaja suudab tõendada, et tegevuspõhised koefitsiendid on täpsemad.“;

b) B osa jaotises „Süsinikdioksiidi heitkoguste seire“ asendatakse neljanda lõigu viimane lause „Biomassi heitekoefitsient on null.“ järgmisega:

„Direktiiviga (EL) 2018/2001 biomassi kasutamise suhtes kehtestatud säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kriteeriumidele vastava biomassi heitekoefitsient, koos käesoleva direktiivi alusel kohaldamiseks tehtud vajalike kohandustega, mis on sätestatud artiklis 14 osutatud rakendusaktides, on null.“;

c) lisatakse järgmine C osa:

„C osa – III lisas osutatud tegevusalale vastavate heitkoguste seire ja aruandlus

Heitkoguste seire

Heitkoguseid seiratakse arvutuste abil.

Arvutamine

Heitkoguste arvutamiseks kasutatakse järgmist valemit:

tarbimisse lubatud kütus × heitekoefitsient

Tarbimisse lubatud kütus hõlmab reguleeritud üksuse poolt tarbimisse lubatud kütuse kogust.

Kasutatakse standardseid valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli (IPCC) heitekoefitsiente, mis on võetud IPCC 2006. aasta inventuurisuunistest või nende inventuurisuuniste hilisematest ajakohastatud versioonidest, välja arvatud juhul, kui kütusepõhised heitekoefitsiendid, mille on määranud sõltumatud akrediteeritud laboratooriumid tunnustatud analüütiliste meetodite abil, on täpsemad.

Iga reguleeritud üksuse ja iga kütuse kohta tehakse eraldi arvutused.

Heitkoguste aruandlus

Iga reguleeritud üksus esitab oma aruandes järgmise teabe:

- A. Reguleeritud üksuse tuvastamiseks vajalikud andmed, sealhulgas:
- reguleeritud üksuse nimi;
 - reguleeritud üksuse aadress, sealhulgas sihtnumber ja riik;
 - reguleeritud üksuse pool tarbimisse lubatud kütuse liik ja tegevused, mille kaudu ta kütuse tarbimisse lubab, sealhulgas kasutatav tehnoloogia;
 - kontaktisiku aadress, telefon, faks ja e-posti aadress ning
 - reguleeritud üksuse ja võimaliku emattevõtja omaniku nimi.
- B. III lisas osutatud *sektorites* põletamiseks kasutatava iga tarbimisse lubatud kütuseliigi puhul, mille heitkogused arvutatakse:
- tarbimisse lubatud kütuse kogus;
 - heitekoefitsiendid;
 - koguheide;
 - tarbimisse lubatud kütuse lõppkasutus(ed) ning
 - määramatus.

Liikmesriigid võtavad meetmeid, et kooskõlastada aruandlusnõuded olemasolevate aruandlusnõuetega, et vähendada ettevõtjate aruandluskoormust.“

5) Direktiivi 2003/87/EÜ V lisasse lisatakse järgmine C osa:

„C osa – III lisas osutatud tegevusalale vastavate heitkoguste tõendamine

Üldpõhimõtted

1. III lisas osutatud tegevusele vastavad heitkogused tuleb tõendada.
2. Tõendamisel võetakse arvesse artikli 14 lõikele 3 vastavat aruannet ja eelneva aasta seireandmeid. Käsitletakse seiresüsteemide usaldusväärsust, usutavust ja täpsust ning heitkogustega seotud esitatud andmeid ja teavet, eelkõige:
 - a) tarbimisse lubatud kütuseid ja nendega seotud arvutusi;
 - b) heitekoefitsientide valikut ja kasutamist;
 - c) arvutusi, mille tulemusel määratakse kindlaks üldine heitkogus.
3. Teatatud heitkoguseid võib tõendada üksnes juhul, kui usaldusväärsed ja usutavad andmed võimaldavad heitkoguseid piisava kindlusega kindlaks määrata. Piisava kindluse saavutamiseks peab reguleeritud üksus näitama, et:
 - a) esitatud andmetes ei esine vastuolusid;
 - b) andmete kogumine on toimunud kooskõlas kehtivate teadusstandarditega ning
 - c) reguleeritud üksuse asjaomased registrid on täielikud ja järjepidevad.

4. Tõendajale tagatakse juurdepääs kõikidele tõendamise objektiga seotud tegevuskohtadele ja andmetele.
5. Tõendaja võtab arvesse, kas reguleeritud üksus on registreeritud ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS).

Metoodika

Strateegiline analüüs

6. Tõendamine põhineb kõigi reguleeritud üksuse poolt tarbimisse lubatud kütuste koguste strateegilisel analüüsil. Selleks peab tõendajal olema ülevaade kõigist tegevustest, mille kaudu reguleeritud üksus kütuseid tarbimisse lubab, ja nende olulisusest heitkoguste seisukohast.

Protsessi analüüs

7. Esitatud andmete ja teabe tõendamine toimub asjakohasel juhul reguleeritud üksuse tegevuskohas. Tõendaja teeb esitatud andmete ja teabe usaldusväärsuse kindlakstegemiseks pistelisi kontrole.

Riskianalüüs

8. Tõendaja hindab kõiki reguleeritud üksuse poolt kütusete tarbimisse lubamiseks kasutatavaid viise, et hinnata reguleeritud üksuse üldist heitkogust käsitlevate andmete usaldusväärsust.

9. Selle analüüsi alusel nimetab tõendaja selgelt võimalikud suurema veariskiga elemendid ning muud seire- ja aruandluskorra aspektid, mis võivad tõenäoliselt üldise heitkoguse kindlaksmääramisega seotud vigade tekkimisele kaasa aidata. See hõlmab eelkõige eri allikatest pärinevate heitkoguste taseme kindlaksmääramiseks vajalikke arvutusi. Erilist tähelepanu pööratakse suure veariskiga elementidele ja seirekorra eespool nimetatud aspektidele.
10. Tõendaja võtab arvesse kõiki tõhusaid riskikontrollimeetodeid, mida reguleeritud üksus ebakindluse vähendamiseks kasutab.

Aruanne

11. Tõendaja koostab tõendamisprotsessi aruande, milles märgitakse, kas artikli 14 lõikele 3 vastav aruanne on rahuldav. Kõnealuses aruandes esitatakse kõik tehtud töö seisukohast olulised küsimused. Kui tõendaja arvates ei ole koguheidet oluliselt väärkajastatud, võib esitada deklaratsiooni, et artikli 14 lõikele 3 vastav aruanne on rahuldav.

Tõendaja pädevusele esitatavad miinimumnõuded

12. Tõendaja on reguleeritud üksusest sõltumatu, täidab oma ülesandeid usaldusväärselt, objektiivselt ja professionaalselt ning tunneb:
- a) käesoleva direktiivi sätteid, samuti asjaomaseid standardeid ja suuniseid, mille komisjon on artikli 14 lõike 1 kohaselt vastu võtnud;
 - b) tõendatavate tegevusaladega seotud õigus- ja haldusnorme ning
 - c) reguleeritud üksuse poolt kütuste tarbimisse lubamiseks kasutatavate viisidega, eelkõige andmete kogumise, mõõtmise, arvutamise ja esitamisega seotud teabe saamist.“

Komisjoni avaldused Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2023/...* (millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, ja otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist) vastuvõtmise kohta

Innovatsioonifond ja merendus

Artikli 10a lõikes 8 osutatud ja merendusteemasid hõlmavate projektikonkursside raames tuleks kuni 2030. aastani võtta neis valdkondades kasutusele 20 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kooskõlas nende konkursside alusel kohaldatavate eeskirjadega.

Turu läbipaistvus

Selleks et Euroopa CO₂-turg oleks veelgi terviklikum ja läbipaistvam, muudab komisjon delegeeritud õigusakte, millega reguleeritakse lubatud heitkoguse ühikute (LHÜd) müümist enampakkumisel ja liidu registri toimimist, eesmärgiga parandada nõutavat aruandlust ja turuseiret lubatud heitkoguse väärtpaberite ja nende tuletisinstrumentide turul, edendada turukuritarvituste ennetamist ja avastamist ning aidata säilitada lubatud heitkoguse väärtpaberite ja nendega seotud tuletisinstrumentide turgude nõuetekohast toimimist.

Komisjoni määruse (EL) nr 1031/2010 (enampakkumismäärus) artikliga 36 on kehtestatud enampakkumisplatvormile kohustus teatada kõigi enampakkumistehingute täielikud ja õiged andmed direktiivi 2014/65/EL (MiFID 2) kohaselt määratud riiklikule pädevale asutusele. Enampakkumismääruse eelseisva muudatusega näeb komisjon ette, et enampakkumiste andmed tuleb teatada ka otse Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele (ESMA). See muudab LHÜde enampakkumiste seire tõhusamaks ja parandab asjakohaseid seoseid järelturuga.

Komisjoni määruse (EL) 2019/1122 (registrimäärus) artikli 55 lõike 4 kohaselt tuleb LHÜde ülekande algatamisel märkida liidu registris puhtalt kahepoolsed börsivälised tehingud. Turuosalised ei märgi neid tehinguid siiski korrakindlalt. Komisjon muudab puhtalt kahepoolsete börsiväliste tehingute märkimise nõuet, et kontoomanikud saaksid paremini teavet ja et tagada selle sätte parem rakendamine. Lisaks teeb komisjon liidu registri süsteemis tehnilisi kohandusi, et selline märkimine oleks tehingute tegemisel kohustuslik.

Et parandada LHÜde hetketurul turgu reguleerivatele asutustele kättesaadavate andmete kvaliteeti, muudab komisjon registrimäärust ka selleks, et turgu reguleerivad asutused saaksid taotleda korrapäraselt juurdepääsu liidu registri andmetele. See võimaldab reguleerivatel asutustel saada

* ELT: palun sisestada teksti dokumendis 2021/0211A(COD) sisalduva direktiivi number ning esitada joonealuses märkuses kõnealuse direktiivi kuupäev, number, pealkiri ja ELT avaldamisviide.

õigeaegselt teavet, mida saab võrrelda tuletisinstrumentide turgudel saadud regulatiivsete andmetega, ning vajaduse korral sekkuda, et säilitada Euroopa CO₂-turu nõuetekohane toimimine.

Komisjon tuletab samuti meelde, et alates 2018. aasta jaanuarist on LHÜd liigitatud finantsinstrumentide turgude direktiivi (MiFID 2) kohaselt finantsinstrumentideks. Varem kuulusid finantsturgude eeskirjade kohaldamisalasse ainult LHÜde tuletislepingud. Finantsinstrumentideks liigitamine toob Euroopa CO₂-turul kauplevatele üksustele kaasa väga spetsiifilised kohustused.

Direktiivi 2014/65/EL (MiFID 2) artikli 58 kohaselt peavad kõik turuosalised iga päev teatama CO₂-turul omatud positsioonide arvu (positsioonidest teatamine). Need positsiooniaruanded esitatakse asjakohastele riiklikele pädevatele asutustele ja ESMA avaldab need kord nädalas.

Määruse (EL) nr 600/2014 (MiFIR) artikli 26 kohaselt peavad turuosalised esitama riiklikele pädevatele asutustele ka andmed kõigi oma finantstehingute, sealhulgas börsiväliste tehingute kohta, mille nad on teinud lubatud heitkoguse väärtpaberite ja nende tuletisinstrumentidega (tehingutest teatamise kohustus). Vastavalt määruse (EL) nr 596/2014 (turukuritarvituse määrus) artiklile 16 kohaldatakse kõigi turuosaliste suhtes rangeid turukuritarvituste ärahoidmiseks kehtestatud norme, sealhulgas õiguslikku kohustust teavitada asjakohaseid asutusi igasugusest kahtlasest kauplemistegevusest.

Turuosalised peavad teatama lubatud heitkoguse väärtpaberite ja nende tuletisinstrumentidega tehtud tehingutest asjakohastele riiklikele pädevatele asutustele, kes vastutavad CO₂-turu järelevalve eest. Nagu ka muude finantsinstrumentide puhul, koordineerib Euroopa tasandil nende tegevust ESMA.

Tuluallikate kasutamine

Komisjon leiab, et direktiivi 2003/87/EÜ artikli 3d lõige 4, artikli 10 lõige 3 ja artikli 30d lõige 5 ei kohusta liikmesriike eraldama vahendeid riiklikul tasandil. Selles direktiivis on ette nähtud nii tuluallikad kui ka seatud üldised eesmärgid, mille hulgast liikmesriigid võivad teha valiku saadud tulude kasutamiseks.

Komisjon kinnitab, et liikmesriigid ei ole kohustatud eraldama HKSi lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadavat tulu, vaid võivad kasutada nende tulude rahalise väärtusega samaväärset summat.